

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.00

BAŞKAN : Sadı IRMAK

KÂTİP ÜYELER : İmren AYKUT, Evliya PARLAK

BAŞKAN — Aziz arkadaşlarım, 6 ncı Birleşimi açıyorum.

Çoğunluğumuz mevcuttur, görüşmelere başlıyoruz.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULU SUNUŞLARI

BAŞKAN — Bilindiği gibi bugünün anakonusu hazırlanmış ve Yüksek Heyetinize sunulmuş olan İçtüzüğümüzü görüşmektir.

Bundan evvel değerli arkadaşımız Mustafa Aysan mühim ve aktüel bir konu hakkında, İzmir İktisat Kongresi hakkında gündem dışı söz istemişlerdir. Kendilerinden acaba rica edebilir miyim? Bugünkü konumuzun aktüel ve çalışmalarımıza esas teşkil edecek bir konu olması dolayısıyla gündem dışı konuşmalarını daha asude olacağımız bir oturuma tehirine müsaade ederlerse, kendilerine müteşekkirim olurum.

1. — *M. Vefik Kitapçgil, Fenni İslimyeli ve 11 arkadaşının, İçtüzük görüşmelerinin usulüne ve Genel Kurulun her gün 10.00 - 13.00; 14.30 - 19.00 saatleri arasında çalışarak İçtüzük görüşmelerini tamamlaması hakkındaki önergesi. (4/14)*

BAŞKAN — Efendim;

Konumuz bildiğiniz gibi İçtüzüğümüzdür. Müzakerelere geçmezden önce bir görevimi, vicdani bir görevimi ifa etmeme müsaade etmenizi rica ederim.

Seçmiş bulunduğunuz İçtüzük Komisyonu hakikaten yoğun bir çalışma ile bu eseri meydana getirmiştir. Elbetteki eserin mükemmeliyeti ancak Yüksek Heyetinizce görüşüldükten sonra zirvesine ulaşacaktır. Bu itibarla, Komisyonu teşkil eden değerli arkadaşlarıma buradan teşekkür ediyorum.

Şimdi efendim, evvela müzakere şeklimiz hakkında birçok imzaları ihtiva eden bir teklif vardır; müsaade ederseniz bunu okutayım efendim.

Danışma Meclisi Başkanlığına

1. — 29 Haziran 1981 günlü ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanunun 21/2 nci maddesi Danışma Meclisinin ilk toplantısından itibaren en geç bir ay içinde Anayasa Komisyonunun seçileceğini öngörmektedir.

2. — Diğer taraftan; 22 Ekim 1981 günlü ve 60 sayılı Danışma Meclisinin İçtüzüğünü hazırlayınca kadar uygulanacak çalışma esaslarına ilişkin Milli Güvenlik Konseyi Kararının 15 nci maddesi, İçtüzük Geçici Komisyonunca hazırlanan İçtüzük teklifinin Genel Kurulca beş gün içinde görüşülerek son şeklinin verileceğini hükme bağlamış bulunmaktadır.

3. — Ayrıca; 22 Ekim 1981 günlü ve 60 sayılı Milli Güvenlik Konseyi Kararının 18 nci maddesi ise, bu kararda yer almayan işlemlerin, konusuna göre Genel Kurul veya Başkanlık Divanınca alınacak kararlara göre yürütülmesini öngördüğünden;

a) İçtüzük görüşmelerinin, Danışma Meclisi İçtüzük Teklifinde belirlenen usullere göre yapılması;

Görüşmeler sırasında Genel Kurulca bu usullerde değişiklik yapılması halinde, değişik şeklin müteakip maddelere uygulanmasını,

b) Danışma Meclisi İçtüzük teklifinde açıklık bulunmayan usule ilişkin hususlarda Genel Kurulca ayrıca karar alınmasını,

c) Değişiklik önergesi bulunmayan maddelerin görüşme yapılmaksızın okunup oylanmasını,

d) Genel Kurulun her gün 10.00 - 13.00 ve 14.30 - 19.00 saatleri arasında iki oturum yaparak İçtüzük görüşmelerini belirlenen sürede tamamlamasını,

Arz ve teklif ederiz.

Sadı Irmak

M. Vefik Kitapçgil

Mehmet Pamak

Bekir Tünay

İsmail Arar

İsmail Şengün

Sadı Erdem

Fenni İslimyeli

Kâzım Öztürk

Kamer Genç

Dündar Soyer

Necip Bilge

Turgut Kunter

BAŞKAN — Efendim, aynı görüşme usulüyle ilgili olarak bir kısım arkadaşlarımız da söz istemişlerdir. Buna ilâve edilecek arkadaşlarımız varsa bildirmelerini de rica ediyorum.

Evvvelâ bu huzurunuzda getirilmiş olan müzakere usulü hakkındaki taktir üzerinde mütalâa beyan etmek isteyen arkadaşlar varsa, lütfetsinler ve bu reyimize iktiran edildikten sonra arkadaşlara söz vermek gerekecek.

HAMZA EROĞLU — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

Kısa bir şey olursa, malum olduğu şekilde yerinizden de konuşma şansı var; fakat arkadaşların bir kısmı belki işitemez mülahazasıyla buraya teşrifinizi de ayrıca rica ederim.

HAMZA EROĞLU — Sayın Başkanım, sayın üyeler;

Getirilen önergeyi çeşitli yönlerden yanlış ve sakıncalı bulmaktayım, müsaade buyurursanız arz edeyim :

Bir; İktüzük görüşülmeden önce İktüzük hükümlerine uygun bir şekilde Meclis müzakerelerinin düzenlenmesi, âdetâ İktüzüğün burada görüşmesiz kabulü anlamını çıkartmaktadır. Bu bakımdan, İktüzük hükümlerinin görüşülmeden İktüzükle ilgili hükümlerin uygulanmasını sakıncalı buluyorum.

İkincisi; değişiklik önergesi verebilmek için belirli bir sayıda üyenin imzası şarttır. Şimdi biz burada maddelere geçeceğiz. Benim mesela; 1 nci madde ve diğer maddeler hakkında bazı tekliflerim olacaktır. Belki bu tekliflerimle İktüzüğün yapılmasına katkıda bulunacağım. Şayet bu sayı söz konusu olursa gereken hazırlıkları yapamam.

Şimdi benim önerim şöyle olacaktır : Öncelikle bununla ilgili bir hükmün kabul edilebilmesini gelecek toplantıya bırakalım; ona göre maddelerle ilgili değişiklik önergelerinin hazırlanması fırsatı doğmuş olur.

Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Bu konu ile ilgili başka mütalâa var mı efendim?..

AYHAN FIRAT — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun.

AYHAN FIRAT — Sayın Başkan, sayın üyeler; İktüzük Komisyonunun hazırlamış olduğu metin elimizdedir. Bu metni tetkik ettiğimizde birkaç konuda her arkadaşın ilâve edeceği veya mahzurlu gördüğü

kısımlar vardır. Ancak, bunları dile getirebilmesi için 10 imzalı önerge öngörülmektedir. Bunun zorluğu da meydandadır. Dolayısıyla ben önce İktüzük Komisyonunun hazırladığı metnin tümü üzerinde isteyen arkadaşların görüşlerinin belirtilmesini müteakip, maddeler hakkında değişiklik önergeleri verilmesini teklif etmekteyim.

Bu konuyu, müzakereleri daha kısaltıcı bir unsur olacaktır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Yalnız şunu ilâveten arz edeyim. Bütün tasarılar da olduğu gibi, burada da elbette ilk müzakere konumuz tümü üzerindeki görüşmeler olacaktır. Bu hakkı Yüksek Heyetin mahfuz tabii. Takdim edilen teklif, sadece geneli üzerinde, maddeleri üzerinde değil; fakat müzakere usulü hakkında. Bu yüksek reynizi iktiran eder veya etmez; elbette son söz Yüksek Heyetindir.

Tümü üzerindeki konuşma hakkı elbette mahfuzdur, ilk olarak o arkadaşlara tabii söz vermek bizim vazifemizdir efendim.

Başka bir mütalâa?.. İki arkadaşımız teklifin aleyhinde bulundular. Buyurun efendim.

A. ASIM İGNECİLER — Sayın Başkanım, bu teklif uzunca olduğu için tam manasıyla tarafımızdan anlaşılmadığından, teklif sahipleri, lütfen bir açıklamada bulunurlarsa, daha iyi aydınlanırsanız sanırım.

BAŞKAN — Efendim, öyle de yapabiliriz, tensip ederseniz daha yavaş bir defa daha okumama müsaade buyurun. Belki aynı neticeye...

LÜTFULLAH TOSYALI — Madde madde oylansın efendim.

BAŞKAN — Efendim, maksat malum olduğu şekilde müzakereleri bir yanlışlık değil tabii; fakat en iyi şekilde ve fakat maruz kaldığımız durum karşısında konumuzun bir maalesef muacceliyet var; çünkü sarıh bir kanun emriyle bu ayın 23'ünde, elbette gönül isterki, daha da önce, çok hayati bir komisyonun seçimi konusu var. Böyle bir komisyonu seçebilmek için de elimizde bir mesnede ihtiyaç olduğu içindir. Yoksa lütuf buyurun, Riyaset Divanının herhangi bir şekilde bir isticâl temayülü yoktur, bunu böyle kabul buyurmanızı rica ederim.

Emrettiğiniz şekilde bir defa daha, daha yavaş olarak okunsun efendim.

(Önerge tekrar okundu.)

BAŞKAN — Efendim, meseleye daha fazla vuzuh vermek için, müsaade ederseniz tüzüğü hazırla-

yan Komisyonumuzdan bir arkadaşımız lütfetsin kısaca malumat versin. Buyurunuz efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KÂTİBİ
KÂZİM ÖZTÜRK — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

İçtüzüğü hazırlamak üzere görevlendirilen Geçici Komisyon gerekli teklifi hazırlayarak huzuruza getirmiştir.

Başkanlık Divanının seçimlerinde uyguladığımız ve Milli Güvenlik Konseyince kabul edilen «Uygulanacak Kararlar» adını taşıyan kararda sonuncu madde olarak şöyle bir hüküm yer almaktadır: «Bu kararda yer almayan işlemler, konusuna göre Genel Kurul veya Başkanlık Divanınca alınacak kararlara göre yürütülür.»

Yüksek huzurlarınıza getirilen Tüzük Tasarısını nasıl görüşeceğiz? Buna bir çözüm getirmek ve sözü geçen 60 numaralı kararın 18 nci maddesinde yer alan esastan hareketle, bu Tüzüğün nasıl görüşüleceği bir önergeyle yüksek huzurlarınıza getirilmiştir.

Önergede 1, 2 ve 3 ncü maddelerde, bu takvimi tespit edilmiş işler sayıldıktan sonra, Tüzük görüşülmesinde tatbik edilecek esaslar tespit olunmak zorundadır.

Arz ettiğim Konsey kararının maddesine dayanarak bu Tüzüğü nasıl görüşeceğiz? Parlamento teamülî veya geçmiş içtüzükler dikkate alınmayacağı esası hareket noktamız olmuştur. O halde Konsey Kararının verdiği yetkiye istinatla Başkanlık Divanının alacağı karar veya Genel Kurulumuzun alacağı kararlar doğrultusunda Tüzük görüşmesi yapacağız.

[Bu kararlar ne olabilir? Tüzüğü görüşürken, Tüzük görüşülmesine ilişkin geçici bir içtüzük mü yapacağız? Bunu önerge sahibi olarak düşünmedik. Elimizde esasen bir tüzük taslağı vardır ve orada görüşme usulleri tespit edilmektedir.

Teklif olunan maddede, bu teklifte tespit edilen usul ve esaslarına göre görüşülmesi, Genel Kurulca herhangi bir maddede değişiklik yapıldığı takdirde, müteakip maddelerde Genel Kurulun kararının uygulanması teklif olunmaktadır. Burada herhangi bir sakınca veya Genel Kurulumuzu fazlasıyla meşgul edecek bir durum yoktur. Bu nedenle görüşme usulü böylesine tespit edilmiştir.

İçtüzük teklifinde herhangi bir husus ola ki tespit olunmamış olsun. O takdirde Genel Kurulumuz ayrıca bu görüşmenin usulünü tespit edecek, karar almaktadır.

Görüşmenin belirli bir takvime bağlı olmasının doğurduğu bir sonuç olarak 5 gün içinde bu Tüzüğü görüşüp nihai karara varabilmek için üzerinde önerge bulunmayan, hiç bir üyemizin itirazı bulunmayan rutin maddelerin yeniden müzakereye açılmadan, parlamento teamüllerimizde daima başvuru olan bir usulle okunup oylanması biçimi önerilmiştir.

Sonuncu maddede ise, yine zamanında Tüzüğü yetiştirebilme amacına yönelik ve günde iki oturum, gerekirse bu üç oturum da yapılabilir. Kalıdı ki, Tüzük değerli üyelerimizce gereğince tetkik edildiği kanısındayız. Üç günü aşan geniş bir zaman elde etmişlerdir. Değerli üyelerimizin bütün tetkiklerini yaptıklarını rahatlıkla düşünebiliyoruz. Bu nedenle, bu önergenin kabulüyle Tüzük görüşmelerinin daha rahat ve istenildiği biçimde oluşacağı kanısındayız.

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

[Muhterem arkadaşlarımı vicdanen bu mütalaa-lara sevkeden asil bir düşünce için şu teminatta bulunmak isterim ki, mutlaka her madde üzerinde, tümü üzerinde de kıymetli arkadaşlarımızın müdafaalarını rahatça bildirmelerini temin, Yüksek Heyet Başkanlığınızın en esaslı vazifesidir. Bu göreve layıkıyla riayet edileceğini bir defa daha ifade ve temin etmek isterim.

Efendim, bu konuyu bir sonuca bağlamak için, arkadaşlarımdan, kıymetli arkadaşımızın mütalaaasına karşı mukabil mütalaa varsa, onu dinleyelim; değilse, her zaman olduğu gibi, oyunuzla bu meseleyi halledelim efendim.

Başka bir mukabil mütalaa?..

AKİF ERGİNAY — Müsaade eder misiniz Sayın Başkanım?

BAŞKAN — Buyurun efendim.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan, muhterem üyeler;

Bir kanun veya bir tüzüğün yapılması, şüphesiz onun şekli bakımından değişebilir.

Şimdi, yapılan teklif dolayısıyla sizler veya benim de var bazı tekliflerim; değiştirmek için bazı maddeleri düşünüyoruz. Bunun 10 imzaya bağlanması halinde, 10 imzayı bulup, size takdim etmek imkânı olmayabilir; ama ben veya arkadaşlarımız, bazı hususlardaki endişelerini değiştirmek imkânının bulunması bakımından belirtirler. O halde, böyle az çok rijit, sert bir kâideye bağlamaktan çok, eğer Yüksek Heyet burada yapılan teklifleri kabul eder, onaylarsa, o teklifin görüşülmek üzere Komisyona havalesini

ben düşünürüm. Binaenaleyh, Komisyon oylamada kabul edilen bir teklifi doğrudan doğruya kendisi tekrar inceler ve ona uyup, uymamak bakımından da esas Tüzüğü değiştirebilir veya başka bir şekle sokabilir.

Bu itibarla dediğim gibi sert bir usulle gidersek, dokuz imzayı buldu, onuncuyu bulamadı, binaenaleyh aynen kabul edilecek olan bir madde yerine, aslında belki de Komisyonun bile uygun bulacağı bazı teklifleri, kendilerinin görüşmesi ve icabında değiştirmesi, eğer değiştirmeyecekse buraya getirip, kendi kanaatını belirtmesi uygun olur. Zannediyorum ki, bu daha kolay, daha uysal, daha yerinde bir teklif olur; aksi takdirde bir çok değişiklikler teklif halinde olsa burada kavli mücerrette kalır, eski tabiriyle.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Parlamentar teamüllerimize göre arkadaşlar fikirlerini söylediler ve Komisyonun Sözcüsü arkadaşımız da Komisyonun görüşünü ifade buyurdular. Müsaade ederseniz artık bunu Yüksek Heyetinizin dileğiyle bir neticeye bağlayalım.

Efendim, yapılmış olan teklifi kabul buyuran arkadaşlar, lütfen işaret buyursunlar... Kabul etmeyenler lütfen işaret buyursunlar... Efendim bir tereddüt oldu, lütfen ayağa kalkarak efendim oylarınızı belirtin.

AHMET SAMSUNLU — Sayın Başkan, usul hakkında oylamadan önce...

BAŞKAN — Buyurun.

AHMET SAMSUNLU — Gelen yazı birçok maddeyi içermektedir. İtiraz edilen tek bir maddedir. 10 kişilik imzaya ihtiyaç var mıdır, yok mudur?

BAŞKAN — Zannediyorum ki, diğer konular üzerinde de itiraz süren arkadaşlar oldu, müsaade ederseniz tümünü bir karara...

AHMET SAMSUNLU — Efendim, madde madde oylanmasını teklif edeceğim.

BAŞKAN — Efendim, münaipse böyle yapalım, madde madde. Lütfen birinci maddeyi bir daha okuyun.

«a) İçtüzük görüşmelerinin, Danışma Meclisi İçtüzük teklifinde belirlenen usullere göre yapılmasını;

Görüşmeler sırasında Genel Kurulca bu usullerde değişiklik yapılması halinde değişik şeklin müteakip maddelere uygulanmasını.»

BAŞKAN — Bunu oyunza arz ediyorum efendim, kâfi derecede görüldü. Kabul edenler... Etmeyenler... Büyük çoğunlukla kabul edilmiştir.

«b) Danışma Meclisi İçtüzük teklifinde açıklık bulunmayan usule ilişkin hususlarda Genel Kurulca ayrıca karar alınmasını.»

BAŞKAN — Efendim, reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Oybirliği ile kabul edilmiştir.

«c) Değişiklik önergesi bulunmayan maddelerin görüşme yapılmaksızın okunup oylanmasını.»

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Oybirliği ile kabul edilmiştir.

«d) Genel Kurulun her gün 10.00 - 13.00, 14.30 - 19.00 saatleri arasında iki oturum yaparak Tüzük görüşmelerini belirlenen sürede tamamlamasını.»

BAŞKAN — Kabul buyuranlar... Etmeyenler... Çoğunlukla kabul edilmiştir.

Şu halde efendim, kabul buyurmuş oldunuz.

2. — Süleyman Sırrı Kırcaî'nin İçtüzük görüşmelerinin süresine dair önergesi.

BAŞKAN — Şimdi bir önerge var takdim ediyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

Geçici İçtüzük 15 nci maddesinde İçtüzük Komisyonunun sunacağı raporu Genel Kurulun 5 gün içinde görüşerek kabul edeceği yazılıdır.

Bu süre ile birlikte Danışma Meclisinde İçtüzüğün görüşülme süresi Komisyondaki süre değil 20 gün olmaktadır.

Bugünden itibaren bu nedenle birbuçuk gün süre kalmıştır. Bir Anayasa hükmü sayılacak bu hükmeye uyulmasını öneririm.

Süleyman Sırrı Kırcaî

BAŞKAN — Bir mütalaa var mı efendim? (Tekrar okunsun sesleri)

Tekrar okunsun istiyorsunuz, lütfen bir daha okumusunuz?

(Önerge tekrar okundu)

BAŞKAN — Arkadaşımız acaba tavzihen söz ister mi efendim?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU BAŞKANI
NECİP BİLGE — Komisyon olarak bu önergeye katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon olarak katılmıyorsunuz. Önerge sahibi arkadaşımızın konuşma hakkı vardır, lütfederlerse kısaca.

SÜLEYMAN SIRRI KIRCALI — Sayın Başkan, değerli Danışma Meclisi üyeleri;

Verdiğim önergenin sempatik, sevimli bir önerge olmadığını biliyorum. Genel Kurulun geçen gün almış olduğu kararı âdeta tenkit eder bir ifade olduğu

da muhakkak; ama sevimli bir önerge vermediğime inanıyorum ve biliyorum, savunması Danışma Meclisimizin hoşuna gitmeyeceği de muhakkak; ama bir gerçeği ortaya koymak mecburiyetindeyiz.

Biz 29 Ekim saat 10.00'dan itibaren Komisyon olarak vazifeye başladık. Bu 15 gün içerisinde stremiz bitiyordu ve gerçekten perşembe günü bu streyi bitirdik, perşembe günü dağıtılacak şekilde İttüzükleri hazırladık ve arkadaşların dolaplarına bırakıldı, onlar da muttali oldular.

Biz İttüzüğü bugün sunmadık. Bazı arkadaşlarımız seslendiler, «İttüzük bugün sunulmuştur» diye. Hayır. Biz eğer İttüzüğü bugün sunduysak, Komisyonumuz «katılmıyoruz» diyorlar benim fikrime, aslında Komisyon bu konuda mütalaa vermek durumunda değil. Komisyon İttüzük üzerinde konuşabilir, bunu da teslim ettikten sonraki durum Danışma Meclisine aittir. O sebeple ben geçen gün yanılarak, ilk bu teklifte bulunduğu vakit pazartesi günü konuşalım diye Komisyon Başkanının veya Sözcüsünün söz alacağını düşünerek herhangi bir mütalaa da bulunmadım; ama sonradan düşündüm, onlar bir bakıma haklıydılar. O gün artık onların vazifesi bitmiş oluyor teslim ile. Ondan sonra doğrudan doğruya Danışma Meclisi Genel Kuruluna konu kalıyor idi.

Şimdi olayı inceleyelim :

Diyoruz ki, «saat 10.00'dan itibaren 29 Ekim günü 15 gün geçer, 5 gün içerisinde sunar Genel Kurulca 5 gün içerisinde görüşülerek son şekli alır» diyor. Şimdi biz bir ay sonraya bırakabilir miydik bunu?..

Bana diyorlar ki, «Teamül böyledir, 1,5 gün sonra. 2 gün sonra konuşulur» Peki, oylamada teamül nedir?.. Yani teklif değişiklik önergelerinde, 10 üye var mıdır?.. Ama 10 üyeden az veremiyoruz önergeyi. Demin konuştuk, karara bağladık. 10 kişi ancak önerge verebilir.

Benim söyleyeceğim pek çok söz var İttüzük hakkında muhalif kaldığım; ama söyleyemiyorum; tek başıma, ancak 10 kişi bulmam lazım. Bu son derece güç bir şey. Buna uymak zorunda kalıyoruz. Pekâlâ, biz «bir ay sonra konuşacağız» deseylek olur muydu?.. Olmazdı. 5 gün, 29 Ekim saat 10'dan itibaren geçecek 15 güne ilave edilen 5 gündür. Biz eğer 10 günde bitirseydik, gene Genel Kurul 5 gün içerisinde bitirecekti. Bu hükümler, İttüzüğün hükümleri, benim bildiğim kadarıyla Milli Güvenlik Konseyinin çalışmaları hakkındaki, Anayasa değişikliği hakkındaki Kanunun 6'ncı maddesine göre «Milli Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararlarında

yer alan ve alacak olan hükümlerle, Konseyce kabul edilerek yayınlanan ve yayımlanacak olan kanunların 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Anayasa hükümlerine uymayanları Anayasa değişikliği olarak ve yürürlükteki kanunlara uymayanları da kanun değişikliği olarak yayımlandıkları tarihte veya metinlerde gösterilen tarihlerde yürürlüğe girer. Bu öyle bir şey. Anayasa bu. Biz bunu «Böyledir teamül» diye değiştiremeyiz.

Bu sebeple, bunu nazarı itibara almak durumundayız. Zaten önergeler verildiği takdirde ancak değişiklik yapabileceğiz. Mümkün olduğu kadar. Komisyonumuz ısrarla üzerinde çalışmıştır, pek çok maddede üzerinde çok fazla çürmüştür, güvenilmesini arzu ederim. Tabii ufak tefek hatalar var, bazıları ciddi de olabilir. Mümkün olduğu kadar bu sistemi işletelim ve 1,5 gün içerisinde bitirelim. Yasaya da aykırı düşmeyelim.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, zannediyorum ki, mevzu oldukça aydınlandı. Sadece Komisyonun görüşünü dinlemek için bir arkadaşımıza söz veriyorum. Sonra çalışmaya, mütalaa ya devam edeceğiz.

Buyurun Sayın Öztürk.

İTTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYON KÂTİBİ KÂZİM ÖZTÜRK — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Öneride ileriye sürülen hususları daha belirgin biçimde...

S. SIRRI KIRCALI — Sayın Başkan, bir itirazım var.

BAŞKAN — Buyurun.

S. SIRRI KIRCALI — Komisyonumuzun Sözcüsü vardır. Eğer Komisyona söz veriliyorsa, Komisyonun Sözcüsü burada açıklamada bulunur. Komisyonun Kâtip Üyesinin konuşması hakkında karar alınmış değildir. Saygılar sunarım.

İTTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYON KÂTİBİ KÂZİM ÖZTÜRK — Sayın Başkanım,

Müsaade ederseniz Sayın Kırçalı'ya kısaca bir cevap arz edeceğim.

Komisyon Sözcüsü, Başkanı ve Kâtibi, Başkanlık Divanını oluşturur. Başkanı ve Sözcüsü müsaade ettiği takdirde komisyon namına kelâm etmekte Kâtip serbesttir.

BAŞKAN — Reislerinin verdiği selahiyet mevcut ise, şüphesiz böyledir efendim.

İTTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYON KÂTİBİ KÂZİM ÖZTÜRK — Yüksek Meclisiniz geçen birle-

şimde İçtüzük görüşmelerini bugüne ertelerken, Komisyon hazırlıklarını ne türlü yapacağı ifade olunmuş ve bendenizce Komisyonun perşembe günü işini bitirip, süresinde raporları dağıtacağını yerimden beyan etmiş bulunuyorum.

Kaldı ki, Sayın Kırçalı gibi düşünmek mümkün değildir. Danışma Meclisinin İçtüzüğü çıkıncaya kadar uygulanacak esaslara ilişkin 60 numaralı Millî Güvenlik Konseyinin kararında belirtilen süreler, görüşmeye başladığı andan itibaren cereyan eder.

Sayın Kırçalı'nın sorusunu biraz daha açıklamak için şöyle arz edeyim. Mevcut Anayasamızda, Devlet Başkanlarının, kanunları 10 gün içinde çevirme veya onaylama yetkisi vardır. Kanunlar Parlametodan çıktıktan sonra makul bir süre içinde, sekreteryaya hizmetlerinin yapılacağı makul bir süre içinde gecikir, Devlet Başkanına geç intikal eder. Hiçbir zaman Devlet Başkanının 10 günlük süresine sekreteryaya hizmetlerinin yapıldığı dönem dahil edilmez. 60 yılı aşkın tatbikat budur. Kaldı ki, Millî Güvenlik Konseyi kararında, 15 gün içinde Tüzük Komisyonunun, 5 gün içinde de Genel Kurulun, Tüzüğü nihai şeklini vereceğini belirlemektedir.

Kendilerinden bir hususun açıklanması lazımdır. Üyelerin Komisyonun faaliyetini bitirdiği anda Genel Kurul görüşmelerine geçsek, biraz önce üye arkadaşlarımızın şikâyetleri daha belirgin surette ortaya çıkmaz mı? Üyeler ne zaman tetkik edecekler? Arz ettiğim gibi, Türk Hukuk Literatüründe mevcut ve uygulanagelen bir prensiptir. Bugünden itibaren Genel Kurulumuz 5 gün içinde bu Tüzüğe nihai şeklini verecektir, 1,5 gün diye bir husus bahse konu değildir.

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Aziz arkadaşlarımızın endişelerinin asıl bir motiften geldiğine hiç şüphe etmiyorum. Kendilerini şu bakımdan temin etmek istiyorum ki, bu müddetler, vesaire çalışma tempoları tayin edilmiştir, ama hiç şüphe yok ki, aslolan, Yüksek Heyeti teşkil eden kıymetli arkadaşların özgür, olanca özgürlüğüyle fikir ve mütalaa beyan etmelerine mutlaka imkân sağlanacaktır.

Bu beyanatımdan sonra; lehte, aleyhte arkadaşlarımız konuştuğu için arkadaşımızın takririni reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Büyük ekseriyetle kabul edilmemiştir.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Danışma Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve İçtüzük Geçici Komisyonu Raporu. (Danışma Meclisi : 2/2) (Sıra Sayısı : 1; Dağıtım tarihi : 12.11.1981) (1)*

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

Klasik usulümüze göre, evvela takdim edilmiş olan eserin tümü üzerinde mütalaa beyan etmek isteyen arkadaşlarıma ve kısa olması ricasıyla söz vermek istiyorum.

Söz isteyenleri okuyorum; buna ilave olacak isimleri bildirirkenizi de ayrıca rica ederim.

Ertuğrul Zekâi Ökte, Musafa Rahmî Karahasan-oğlu, Kamer Genç, Halil İbrahim Karal, Şerafettin Yarkin, Hamza Eroğlu, Kemal Dal.

Başka arkadaşımız var mı tümü üzerinde konuşmak isteyen?.. Atalay Peköz, Mehmet Aydar.

Bütün bu arkadaşları tespit ettik; birinci arkadaşımızdan başlayarak söz veriyorum. Tekrar arz edeyim müsaadenizle; kabil olduğu kadar kısa olmasına (zaman çok dar, bizi zorluyor) dikkat edilmesini bilhassa rica ederim efendim ve tekrarlardan da kabil

olduğu kadar kaçınarak, zamanımızı daha iyi değerlendirmemiz elbette yerinde olacaktır.

Buyurun Sayın Ertuğrul Zekâi Ökte.

ERTUĞRUL ZEKÂİ ÖKTE — Sayın Başkan, Yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri;

İçtüzüğümüzü görüşmeye başlıyoruz. İki hafta önce, çok değerli ilim adamları ve hukukçulardan oluşturduğumuz İçtüzük Komisyonumuz, yoğun bir çalışma ile kaynakları araştırdılar, çeşitli incelemeler yaptılar ve 146 maddeden oluşan değerli bir metni huzurlarınıza sundular. Bugün tartışmalara esas olan bu İçtüzük tasarısıdır.

Kendilerini, başta hocam olmak üzere, bütün Komisyon üyelerini saygılarımla tebrik ederim, kutlarım.

Sayın üyeler;

İçtüzükler, meclislerin çalışmalarını belirleyen belgelerdir. Aynı zamanda içtüzükler, meclislere hayat veren, amaç ve fikirleri kapsayan hukuki belgelerdir. Kısacası, içtüzükler, meclislerin hukuk düzenini ortaya çıkarırlar. Onun için, birçok Anayasa hukukçusu içtüzükleri, Anayasaları tamamlayan, hatta ba-

(1) 1 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

zıları, Anayasalar kadar değerli belgeler kabul etmişlerdir.

Aziz efendiler;

Olağan dönemlerin meclisleri vardır, olağanüstü dönemlerin meclisleri vardır. Olağan dönemlerin meclisleri, kendi şartları içerisinde, kendi esasları içerisinde, ülkenin veya dünyanın koşulları içerisinde kendi tüzüklerini hazırlarlar ve uygularlar. Bir de olağanüstü dönemlerin meclisleri vardır. Olağanüstü dönemlerin meclisleri de, gene kendi şartları içerisinde, kendi dünya ve ülke koşullarının kendilerinden beklediği fikir ve amaçları ve varlık nedenlerini ortaya çıkaracak içtüzükler hazırlarlar, çalışma esaslarını gösterirler. Bu, çok açık bir esastır. Nitekim, yakın tarihimizde olağanüstü durumlara ilişkin meclislerimiz oluşmuş, onların meclis tüzükleri meydana getirilmiş uygulanmış ve güzel çalışmalar meydana getirilmiştir.

Sayın Komisyonumuzun, gerekçede gösterdiği ve araştırmalarına ve içtüzüğe kaynak olarak belirttiği iki anametin vardır. Bunlardan bir tanesi, Millet Meclisi içtüzüğüdür. diğeri Senato içtüzüğüdür. Bu içtüzükler 1973 yılında yayınlanmıştır; uzun gelişmelerin sonucudur. Hele bir tanesi 17 sene sürmüştür; ama olağan bir dönemin Meclisinin içtüzüğüdür. İşte, huzurunuzda takdir ve görüşlerinize arz edilen içtüzük, bu olağan bir dönemin Millet Meclisi ve Senato içtüzüğüdür. O kadar ki, sistematigi ile aynıdır, bölümleri ile aynıdır; yapılan şey, belirli grupların çıkarılması, diğerlerinin tekrar edilmesinden ibarettir.

Bu nedenle, olağanüstü bir dönemin Meclisi olan Danışma Meclisi, içtüzüğünü hazırlarken eğer bir kaynağa müracaat edecekse, eğer bir kaynaktan istifade edecekse, hukukun anaesaları içerisinde kendisine en yakın veya benzeri olan bir kaynağa gitmesi gerekirdi. O da, yabancıları bırakalım, 1961 Temsilciler Meclisi içtüzüğüdür. 63 maddeden ibaret olan bu içtüzük, o Temsilciler Meclisinin fikrini, ruhunu, amacını açıkça göstermiş ve başarı ile uygulanmıştır.

Bu nedenle saygıdeğer üyeler, her şeyden önce bu içtüzük dayandığı kaynaklar bakımından hatalıdır ve oluşturduğu model bakımından uyumsuzdur, hatalıdır, bu Meclise uygun bir içtüzük değildir.

Oluşturduğu bu model sebebiyle içtüzüğün tümünün Komisyona iade edilmesini talep edeceğiz.

Büyük Meclisin aziz üyeleri;

Meclisimizi oluşturan güç ve irade, gerçekte Türk Milletinin gücü ve iradesidir. Bu irade, görüşünü, fi-

kirlerini, amaçlarını, kısaca Danışma Meclisini nasıl düşündüğünü, nasıl bir meclis motifiye ettiğini ana esasları içerisinde 1485 sayılı Kanunda göstermiştir. Bu Kanunda Meclise, genel olarak Kurucu Meclise, bu arada Danışma Meclisine çeşitli görevler verilmiştir. Bu görevler 2 nci maddede sıralanmıştır. Birincisi, hepinizin çok iyi bildiği, ilk görev Anayasanın hazırlanmasıdır. İkincisi, Anayasanın ve bu Anayasayı halkoyuna sunacak kanunun hazırlanmasıdır. Üçüncüsü, Anayasanın milletçe kabul edildikten sonra, yürürlükte sağlandıktan sonra, Siyasi Partiler Kanununun hazırlanmasıdır. Nihayet, Anayasaya ve Siyasi Partiler Kanununa uygun bir seçim kanununun hazırlanmasıdır.

Bununla yetinilmemiştir, Meclise yasama görevi verilmiştir. Meclis, Yüksek Meclisiniz, yeni Meclis oluşup fiilen göreve başlayınca kadar yasama görevi yapacaktır. Dikkat buyrulursa, 1961 Temsilciler Meclisini ve genel hatlarıyla Kurucu Meclisi kuran metinleri incelediğimiz zaman orada bir zamanlama vardır, bir zaman unsuru koymuştur, Meclise bir zaman getirmiştir. Halbuki, ne 2485 sayılı Kanun, ne de bu Meclisi oluşturan irade ve güç, herhangi bir zamanlama bu anakadar söz konusu olmamıştır, yapılmamıştır.

Sayın üyeler, açıkladığım zamanlama meselesini ve takvimi Meclisimiz kendi iradesiyle oluşturabilir ve bu kendi iradesiyle oluşturduğu zamanlamayı içtüzüğe alabilir. Şunu arz etmek istiyorum: Görevlerin verilmesi başka şeydir, görevlerin yapılmasında zaman kavramı başka şeydir. İşte bu zaman yetkisi sizin elinizdedir, Heyeti Umumiyenizdedir. Bu nedenle, bugün milletimizde ve tüm dünya kamuoyunda Cumhuriyetimizin yeni demokratik esasları içerisinde ihyası ve bildiğimiz Atatürk ilkeleri ve devrimleri ışığında ve görüşleri ışığında yeniden bir düzenin kurulması, zamanlaması halen beklenen bir durumdur. Bir beklenti olarak bugün önümüzde durmaktadır. İşte bu beklentiyi açıkça demokratik bir iradeyle, özgür bir iradeyle biz saptayabiliriz. Bununla ne yapabiliriz?.. Cumhuriyet Anayasasını takvime bağlayabiliriz, açık bir takvim tarihi koyabiliriz. Örnekler vardır. Ondan sonra Siyasi Partiler Kanununu takvime bağlayabiliriz, Seçim Kanununu takvime bağlayabiliriz ve bunu açık irademizle yapabiliriz. Bununla şunu sağlarız: Bu Meclis özgür iradesiyle demokratiktir, demokrasinin aşığıdır ve illebet aşığı kalacaktır. Ebedi değildir bu Meclis. Görevlerini şu zamanda yapacaktır, bu zamanda ya-

pacaktır. Başka kimseye de yoktur ihtiyacı, Meclisin, zamanlama bakımından. İlk önerim budur. Maa-
leşef, gayet tabii belki görüşülmemiştir, belki tartı-
şılmamıştır, belki akla gelmemiştir, bu husus İctü-
züğümüzde yer almamıştır.

Benim önereceğim şey açıktır. Bunları hiç bir
arkadaşla görüşmedim saygıdeğer efendiler, hepsi-
ni ilk defa huzurunuzda konuşuyorum.

Yeni Anayasayı ve Anayasanın halkoyuna sunul-
masını pekâlâ biz 12 Eylül 1982 tarihi diyebiliriz.
Anayasanın millet oyuna sunulması, kabulü mesele-
sine dokunmayarak pekâlâ biz Siyasi Partiler Ka-
nununa 12 Eylül 1983 diyebiliriz, en geç diyebiliriz.
Nihayet bunu da düzenledikten sonra 1 Mart 1984'
te pekala açıkça Seçim Kanununu bitirebiliriz.

Şimdi şu endişe vardır: İyi söylüyorsunuz; ama ya
erken bitirirsek?. Dikkat buyurursanız en geç tarih-
leri buna ne yapar? Bu sakıncayı ortadan kaldırır.

(Büyük Meclisin aziz üyeleri;

Danışma Meclisimizin bir onay meclisi olmadığı
açıktır. Danışma Meclisi, fikir üreten, uyarıcı olan,
telkinlerde bulunan, temenniler geliştiren, ül-
kenin sorunlarına cevap arayan, sorunları çözüm-
leyen, çözüm geliştiren bir meclistir veya müsaade
buyurursanız âcizane ben böyle anlıyorum. Bizi
oluşturan irade ve güçte bunlar vardır. İrade ve güç-
te bu esaslar vardır. Bizi oluşturan irade ve güç biz-
den fikir üretmek istemektedir, sorun çözülmesini
istemektedir, telkin istemektedir ve o, bunları yap-
tığımız nispette rahatlamak istemektedir, rahat ola-
caktır. Bunu birçok çeşitli nutuklarda da açıkça gö-
rebilirsiniz.

Şimdi, böyle bir Meclis, nasıl olur da soru so-
ramaz, nasıl olur da bir Meclis araştırması yapamaz,
nasıl olur bir genel görüşme açamaz? Klâsik anaya-
salarda soru müessesesi ve diğerleri birer denetim
müessesesi olarak görülmüştür.

(Büyük efendilerim;

Bugün soru müessesesi bir denetim aracı değildir.
Soru müessesesi, milletle bakanların, Bakanlar Ku-
rulunun arasında bizim derhterimizi iletebileceğimiz,
onların görüşlerini aksettirebileceğimiz bir müesse-
sedir. Bir Danışma Meclisi olarak birçok insanlarla
tanışyorsunuz, birçok kimseleri görüyorsunuz; hep-
sinin gözü sizin yüzünüzde. Birçok derhteri var, bir-
çok istekleri var, birçok meseleleri var. Bu mesele-
ler bu Mecliste görüşülmeyecek, nerede görüşülecek?
Nerede konuşulacak, nerede biz tal'atlı bir iletişim
kurabileceğiz?.. Açıkça söylememiz lazımdır. Soru

sormayan bir Meclis düşünülemez. Güvenoyu me-
selesi değildir bu. Model olarak istiyorsanız; Temsil-
ciler Meclisi tüzüğüne bakabilirsiniz. Orada da Hü-
kümetle Temsilciler Meclisinin herhangi bir ilişkisi
yoktur, orada da Hükümet başkası tarafından seçil-
miştir. Orada gensoru mevzu bahis değildir; sayın
hocalarım buradalar.

Bu nedenle her şeyden önce İctüzükte bu eksik-
liğin bulunması, şahsen bu naçiz arkadaşınızı fev-
kalâde müteessir etmiştir. Soru sormayan bir Danış-
ma Meclisi üyesi olmak istemem, Meclisi de böyle
görmek istemem. Bu nedenle, arz ettiğim hususların
İctüzük Komisyonuna iade edilerek derlenip topar-
lanması, bu müesseselerin güzel bir şekilde, (çok di-
rayetli ağabeylerimiz var) güzel bir şekilde yer alma-
sını talep ediyorum.

(Denebilir ki, «Arkadaş, sen neden bahsediyorsun?
Sen ne konuşuyorsun yahu? 2485 sayılı Kanunun o
son maddesi var ya, 'bizi bağladı.» Ne ile bağladı? Ne
ile bağladı sizi?.. Hiç bir şeyle bağlamadı beyler. Siz
kanun da yapacaksınız. Benim konuştuğum husus,
bunların dışında olan hususlardır. Bu mevzuda irade
teşekkül etmemiştir, bu Mecliste irade teşekkül
edecektir. Dünyanın hiç bir meclisinde; çok özür dile-
rim sayın hocalarımın ve ağabeylerimden, hiç bir
meclis kendisini kendi iradesi ile bu kadar bu tüzükle
bağlayıcı olmamıştır. Özellikle olağanüstü dönem
meclisleri iradelerini serbest bırakmak isterler. İrade-
lerinin üstünde büyük hassasiyetle dururlar, irade-
lerini bağlamazlar, eldeki imkânlarla genişletmek
isterler. Görüyorum ki ben, kütüphaneden yarar-
lanmayı talimata bağlayacak, (bu arada tabii arşivi
unutmuşlar, inşallah onu da bağlarlar) kütüphaneden
yararlanmayı talimata bağlayacak, talimat çıkacak,
ben kütüphaneden öyle yararlanacağım. Oralara gir-
miyorum; çünkü hemen bir itiraz çıkar, «Maddelere
girdin» diye. Girmiyorum; sırası gelince gireceğim.
Böyle bir İctüzük, bu kadar hayati bir meseleyi dik-
kate almamıştır; üzülmüşümdür.

Geliyorum komisyonlar meselesine:

(Komisyonlar konusunda tabii birçok arkadaşımız
söz alacaktır ve konuşacaktır. Öyle komisyonlar var-
dır ki, Türkiye'nin en hayati meselesi; tarım, ener-
ji, endüstri, turizm, ulaştırma gibi komisyonlar, maa-
leşef önce bir karma komisyon içerisine alınmış, son-
ra da bu sabah kutumuzda gördüğümüz gibi, ikiye
üçer dağıtılmıştır.

Sayın üyeler;

(Bu komisyonların bazen bir tanesi Türkiye'nin
hayatiyle ilgilidir, Türkiye'nin hayati sorunlarıyla il-

gildir. Tarım Komisyonunu nasıl başka bir komisyon içerisinde görebilirsiniz?.. Bir Turizm Komisyonunu nasıl başka bir komisyon içinde görebilirsiniz?.. Bir Ulaştırma'yı nasıl görebilirsiniz?.. Çok dikkati çekici bir komisyon da Milli Savunma ile -bilmiyorum son kısımda ne oldu- İşlerini bir araya görmektir. Çok dikkati çekici. Herhalde, güvenlik sistemimiz toplu bir esasa bağlanmak istenmektedir. Tartışırız, komutanlarımız var burada; her zaman tartışırız. Sayı meselesi ise?.. Olabilir. Saygıdeğer Komisyon üyeleri sayı meselesini dikkate almışlardır, «Sayımız azdır. Bu kadar az bir sayıda yapmayalım. Derli toplu olsun» diyebilmişlerdir.

(Muhterem efendilerim;

160 kişiyiz. Bütün görevlileri ayıralım. Ne kadar ayırırsanız ayırın, 30 kişi ayırırsınız. Geriye 130 kişi kalır. Beşer kişilik komisyon niçin kurmuyorsunuz? Kanun mu bunun muhakkak 18 kişi, 7 kişi, 9 kişi olacağı?.. Beşer kişilik komisyon; işte size 20 tane komisyon; ama çok rica ederim, bırakın öbür sözlerimi; onları sizin vicdanlarınıza, aklınıza, yüksek dirayetlerinize attettim, bitti; ama şimdi söyleyeceğim, bir müstakil Tarım Komisyonu olmadıkça, bir Endüstri Komisyonu olmadıkça, bir Enerji Komisyonu olmadıkça, bir Turizm Komisyonu olmadıkça, müsaade buyurursanız çok zayıf kalırız.

İşte muhterem efendilerim, genel hatlarıyla özetlersek, bu İttüük, dayandığı kaynak ve model bakımından; iki, Meclis iradesini hiç sebep yokken, hiç bir sebep yokken kendi kendisini bağlayıcı ve çok aşırı şekilde bağlayıcı bir şekilde ortaya çıkarmakla; nihayet, teferruatlara dalmakla, nihayet, soru müessesesini ortadan kaldırmakla ve nihayet, komisyonları böyle çözümlemeye çalışmakla kabule şayan değildir.

Tabii 10 kişi meselesi var, vermiyorum; vermiyeceğim de. Siz verirsiniz yahut gerekirse gene veriniz önerim şudur:

Bu Tüzük, Komisyona iade edilmeli; çok muhterem Hocam ve arkadaşlarım bunun üzerinde dikkatlice bir kere daha tartışmalı ve huzurumuza gelmelidir.

Hepinizi saygıyla selamlarım efendim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Değerli arkadaşımızın kıymetli mütalâalarını hep beraber dinledik. Bendeniz buna bir şey ilâve etmek istemiyordum efendim.

Eski tabiriyle, bu tümü üzerinde konuşma, şöyle ifade edendik: Tezkere, gelen tasarının şayanı müzakere olup olmadığına karar vermekten ibaretti;

tümü hakkındaki. Yoksa, maddeler üzerinde, tümü hakkında vereceğiniz bir müspet mütalâa maddeler hususunda Yüksek Heyetinizi bağlamaz. Tümünü kabul buyurabilirsiniz; ama maddelerde tadil, elbette efendim. Bu, mutlak olarak bu tasarımı kabul manasına gelmez. Sadece eldeki tasarı prensipleri ve sair bakımından şayanı müzakere midir, değil midir, onu tayin buyuracaksınız. Maddelerdeki bütün haklarınız mahsus kalmak şartıyla.

Komisyona iadesi şüphe yok ki, bir rey mevzuu olacaktır ve zaten de, usulen de efendim bu heyeti umumiyesi üzerindeki olan münakaşalar bittikten sonra, maddelere geçilmeden evvel bu hususta yüksek reyinize başvuracağız, Maddelere geçilmesini kabul buyuruyor musunuz?.. Orada hürriyetiniz bir defa daha, eğer maddelere geçilemez mütalâasında heyeti umumiye ekseriyetle bulunursa, şüphe yok ki, derhal Komisyona iade edilecektir.

Onun için ikinci hatip arkadaşına söz veriyorum. Bir ricamı tekrarlamama izin vermenizi rica ediyorum. Zaman bizi daha çabuk davranmaya sevk ediyor maalesef, çok kıt bir zaman kaldığı için. Arkadaşlarımızca birinde söylenen bir mütalâanın tekrar aynıyla ifadesinden lütfen sarfınazar buyurup yeni fikirler ileri sürülmesiyle yetinilmesi zannediyorum ki, gerekecektir.

Sayın Mustafa Rahmi Karahasanoğlu'nu rica ediyorum efendim.

İSA VARDAL — Usul hakkında konuşmak istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

İSA VARDAL — Söz alan sayın konuşmacı arkadaşların görüşmelerin uzamaması yönünden konuşmalarının belli bir süreyle sınırlandırılmasını talep ediyorum.

BAŞKAN — Bu teklifiniz daima mümkün tabii efendim. Süre olarak ne teklif ediyorsunuz efendim?

İSA VARDAL — 15 dakikayı geçmemek üzere..

(«10 dakika» sesleri).

BAŞKAN — Evet, 10 dakika da var.

Arkadaşlar, görüşmelerin hakikaten bir selâmete ve neticeye ulaştırılması bakımından kıymetli arkadaşımızın teklifinde elbette bir isabetli cihet vardır. Bununla beraber makamı riyaşet şahsen buna müdahale etmek istemiyor. Çünkü Yüksek Heyetinize son derece saygılıyız. Şu halde teklifler arasında bir 10 dakika teklif oldu. Bunu evvelâ müsaadenizle reyi-

nize arz edeyim. 10 dakikayı geçmemek üzere, lütfen iştirak buyuranlar.. Hemen hemen oybirliği ile karar verilmiştir. Arkadaşlarımın buna riayet etmesini iştirham ederim.

Buyurun efendim.

M. RAHİM KARAHASANOĞLU — Mukaddes görevimize başlarken, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan evvel, Sayın Divana, İçtüzükte geçen bir kelimenin her nasılsa yanlış tabedilmesi hakkında bir önerim vardı. Bu ne bir İçtüzük maddesi değişikliğidir, ne de kanun teklifidir. Bunun için 10 imzaya gerek olmadığı kanısındayım. Bunu dahi Divan tereddütle karşılamaktadır. Buna son derece üzülümüş bulunuyorum. Bunu şimdi huzurunuzda Divana arz ediyorum. Bu kelimenin doğru olup olmadığına Yüksek Heyetinizce elbet karar verilecektir.

Pek değerli üyeler; bugünün ve yarının politik etkilerinden ari, kalpleri memleket sevgisiyle dolu, büyük Milletimizin temsilcileri olarak bizler fikir ve gönül birliği içinde, Atatürk ilkeleri doğrultusunda, mantığın ışıklı yolunda yürüdüğümüz sürece devletin yüksek menfaatlerini koruyacak en doğru ve en isabetli kararları alacağımızdan emin olabiliriz.

Şu hususu da memnuniyetle ve iftiharla belirtmek isterim ki, memleketimizin yüce menfaatlerini her şeyin üstünde tuttuğunu bugüne kadarki bütün karar ve icraatlarıyla göstermiş ve haksız söylentilerin samimi olmadığını kanıtlamış olan Yüksek Konseyin görüş ve düşünceleriyle paralellik içinde bulunduğu kimsenin şüphe etmeyeceği Danışma Meclisimizin alacağı yararlı ve isabetli kararları destekleyeceğinden muhakkak ki hepimiz emin bulunuyoruz.

Büyük Türk Milleti ve Cumhuriyetimizin Anayasa abidesini inşa ederken, temel taşlarını çok iyi seçmeliyiz ve zaman sıkışıklığına getirmeden, isabetle yerine koymalıyız. Şüphesiz bu iş de İçtüzüğümüzden başlar.

İçtüzük teklifini kısa sürede hazırlayıp, yüksek huzurlarınıza getiren Sayın Komisyon Başkan ve üyelerine şahsi şükran ve teşekkürlerimi arz etmeyi kutsi bir görev sayıyorum.

Komisyonumuzun haklı olarak önceki Senato ve Meclis İçtüzüklerinden örnekleyerek, hazırladığı teklifte önemli boşlukların bulunması tabiidir. Zira, o meclislerin teşekkülü ile Danışma Meclisimizin oluşumu birbirinden tamamiyle ayrıdır. Ancak, parlamento çalışmalarında değişmez bazı statüleri ikti-

bas etmek gayet normaldir; fakat eski Meclis ve Senato'da parti grupları, grup salonları vardı. Bu salonlarda toplanıp, fikir teatisinde bulunma ve bir fikri oluşturma ortamları vardı. Sayın Komisyonumuz, acaba Meclisimizin bu önemli ihtiyacını dikkate almış mıdır?

Nitekim, Danışma Meclisinin bir üyesi yüce Millette hizmet için günlerce düşünüp, hazırladığı teklifinin işlem görebilmesi için en az 10 üyeye imzalatması şartı getirilmiştir. Neden? Bu, olsa olsa, iki sebepten gerek görülmüştür :

Birincisi zamandan tasarruf için olmalı.

Pek muhterem üyeler;

Hepimiz biliyor ve her gün müşahade ediyorsunuz ki, Milletimiz zamanı Meclisimizden esirgemiyor. O, «Acele etmeyin, yeter ki memleketimiz için en iyisini arayıp, bulasınız.» diyor.

İkinci sebep; esas komisyonları teklif yağmurdan korumak için olabilir. Bunda haklılık vardır. Ancak, bunun tedbiri her biri ayrı ayrı birer değer olan sayın üyelerimizi, hem de onore ederek alınabilir. Bunun için Meclisimiz örneğin 5 kişilik bir ön komisyon kurar, bir üye gerekçesiyle birlikte teklifini getirir, bu kürsüden Genel Kurula arz eder ve yazılı teklifini de Başkanlığa takdim eder. Başkan, teklifi iki defa oya sunar. Birinci oylama esas komisyona havalesi için olumlu sonuçlanırsa teklif doğrudan esas komisyona havalet edilir. Birinci oylama olumsuz olursa Başkanlık ön komisyon için oylama yapar. Olumlu olursa, teklif ön komisyona gider, olumsuz olursa teklif hemen burada düşmüş sayılır. Ön komisyon burada önemli bir süzgeç vazifesini görecek-tir.

Pek muhterem üyeler;

Eğer, bu öneri yüce heyetinizce kabul buyurulursa ön komisyon çalışma ve yetkilerine dair projenin 1-2 günde hazırlanarak yüksek itilamıza arzı mümkündür.

Pek değerli üyeler;

Tekrar arz ediyor ve önemle vurgulamak istiyorum ki; üyelerimizin yapacakları her teklif önemle değerlendirilmeli ve üyeler kulislarda, koridorlarda arkadaşlarından imza istemek durumundan mutlaka ve mutlaka kurtarılmalıdır. Ayak üstü imza toplanmanın zararları ve pek çok da sakıncaları olacaktır.

Şüphesiz pek çok arkadaşınız da, çok güzel fikir ve görüşlerini öyle tahmin edilir ki, sırf bu yüzden teklif haline getirmekten de vazgeçecektir.

Büyük Atamız, «Bir Türk dünyaya bedeldir.» demiştir. Bu vecizeyi unutmamalıyız, çok anlamlı-

dır. Şundan asla şüphe edilmemelidir ki, Danışma Meclisimizin seçkin üyelerinden her biri, değil on, değil yüz, bin üyeye bedeldir. Bırakalım gelsinler, huzurlarınızda ve milletimizin de gözleri önünde fikir ve tekliflerini sergilesinler. Bunun pek çok faydaları olacaktır.

Bu önerimize Sayın İçtüzük Komisyonumuzun, «Bu bir kanun konusudur, değiştiremeyiz» diye karşı çıkacağını sanmıyorum, Zira, öyle mutlu ve kıvançlı bir devindeyiz ki, memleketimiz ve milletimiz hayrına olunca kanunlar hemen değişebiliyor. Sayın Devlet Başkanımız birçok konuşmalarında, «Yaptığımız kanunları gerekirse iki saatte toplanır, düzeltilir ve yenisini çıkarırız.» buyurmuşlar.

BAŞKAN — Bir dakikânız kaldı, lütfedin.

M. RAHİM KARAHASANOĞLU — Peki efendim, topluyorum.

Ve bu vaatlerinde de bulunmuşlardır ki, bu vaatleri de diğerleri gibi milletimizi çok mutlu etmiş ve ferahlatmış idi. Danışma Meclisimizden de bunu esirgemeyeceklerine içtenlikle inanıyorum.

Yüce Meclisimizi tekrar saygıyla selamlarken, bu konuda hazırlamış olduğum önerimi Sayın Başkanlığa arz ve takdim etmekten şimdilik sarfınazar ediyorum. Çünkü, arkasında 9 imza yoktur.

Saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Kıymetli arkadaşlarıma bir defa daha hatırlatmaya izin verirseniz efendim; demin de kısaca temas ettiğim gibi, tümü üzerindeki mütalaa, sadece ve sadece maddelerin teferruatında hiç bir arkadaşımızı kesinlikle bağlamadan, şu sunulmuş olan teklifin müzakereye şayan olup, olmadığının tespitidir. Elbette bu, maddeler üzerinde yapacağınız tâdilleri hiç bir surette engellemez. Lütfen konuşmalarımızı madde teferruatı üzerine değil de, anahatları üzerinde, şu getirilmiş olan Tasarı müzakerenize şayan ise onu izhar buyurun, değilse elbette Komisyona iade edilecektir, bu halkınız da elbette mahfuzdur.

Üçüncü Hatibimiz Sayın Kamer Genç, lütfen.

KAMER GENÇ — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin sayın üyeleri;

Ben de konuşmama Tüzük Komisyonuna seçilen üyelerimize teşekkür etmekle başlıyorum. Zira, arkadaşlarımız büyük bir çalışma göstermek suretiyle Yüksek Kurulunuzca saptanan süre içinde Tüzüğümüzü hazırlayıp bize sundular, bundan dolayı kendilerine teşekkür ederiz.

Benim Tüzük üzerinde yaptığım incelemelere gö-

re, Tüzüğümüz birçok yönleriyle, Yasanın bize verdiği yetkilerin kullanılmasında, özellikle yasama faaliyetlerimizin icrasında sahip olmamız gereken yetkilerin kullanılmasında çok dar veyahutta tabiri uygun görürseniz cümri davanılmış; bunun yanında, yasada bize verilmeyen birtakım yetkilerin kullanılmasında ise bazı yetkiler varmış gibi birtakım tutumlar içine girilmiştir.

Bilindiği üzere 12 Eylül 1980 tarihinde memleketimizde yasama ve yürütme fonksiyonu, organı el değiştirdi ve bizim de toplanma amacımız bu el değiştirme sonucunda meydana geldi. Bu 12 Eylül'den sonra malumunuz Güvenlik Konseyinin teşkiline ilişkin Yasa çıktı, ondan sonra Anayasa düzeni hakkında Yasa çıktı ve Anayasa düzeni hakkındaki 2324 sayılı Yasanın 1 nci maddesinde «334 sayılı 1961 Anayasası ve değişikliklerinin aşağıda belirtilen hükümleri dışındaki hükümlerin yürürlükte olduğu» hükmü yer aldı. Şimdi müteakip maddesinde de «334 sayılı Anayasanın Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan yetkilerin tamamının Güvenlik Konseyince devredildiğini» ve «Cumhurbaşkanına ait olan yetkilerin de Devlet Başkanımıza ait olduğu» hükmü yer aldı. Yine müteakip maddesinde de bunun dışında kalan 1961 Anayasası hükmü ile değişikliklerinin yürürlükte olduğu vurgulanmış bulundu.

Eski 334 sayılı 1961 Anayasamızın Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerine ilişkin 64'ncü maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olan genel yetkiler sayılmış, burada kanun koymak, değiştirmek, kaldırmak, devletin bütçe ve kesinhesap kanun ve tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basmak, genel ve özel af kanunlarını çıkarmak ve mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkilerinde olduğu saptanmıştır. Öte taraftan bizim teşkilimize ilişkin 2485 sayılı Yasada görevlerimiz belirtilmiş, 1 nci maddesinde Kurucu Meclisin iki kanattan teşekkül edeceği birinci fıkrasında, ikinci fıkrasında ise 2324 sayılı Anayasa düzeni hakkındaki kanunun, bu kanunda Danışma Meclisine verilmeyen görevleri yerine getirileceği hükmü aynen yer almıştır. 2485 sayılı Yasanın 2 nci maddesinde malumunuz olduğu üzere bize verilen yetkiler arasında kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; aslında dört hükümdür de birincisi malumunuz olduğu üzere Anayasa ve Anayasayı halkoyuna sunuş kanunu, partiler kanunu ve seçim kanunu yanında yeni Büyük Millet Meclisi faaliyete geçince-

ye kadar da bize kanun koymak, değiştirmek yetkisi verilmiştir.

Şimdi bu hükmü, Anayasanın 64'ncü maddesindeki hüküm ile kıyasladığımız takdirde Anayasanın 64'ncü maddesinde Meclise verilen yetki yalnız kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmaktan ibarettir. Böyle olunca Tüzüğümüzün 86'ncı maddesinde yer alan «Mahkemelerce verilmiş ölüm cezalarının yerine getirilmesi konusunda karar vermek yetkisi» Meclisimizin dışında bulunmaktadır. Esasen Anayasamızın 64'ncü maddesi iyice tetkik edildiği takdirde, «Kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek» ibaresi ile «Kanun koymak» ibaresi tamamen ayrı konulardır.

İkincisi; yine Tüzüğün yapılmasında Meclisimizin işleyişine bence gölge düşürecek bir hükme de yer verilmiştir. Malumunuz olduğu üzere yine 1961 Anayasamızın 62'nci maddesinde yurttaşlara bazı konularda Büyük Millet Meclisine başvurma konusunda dilekçe hakkı verilmiştir. Bu dilekçe hakkının Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesi içinde oluşturulacak bir komisyon Türkiye Büyük Millet Meclisiince vatandaşların dilekçe haklarına cevap verilmesi konusunda yetkili kılınmıştır. Şimdi Tüzüğümüze buna paralel olarak bir hüküm konulmuştur 141'nci madde, bunda denilmektedir ki, «Danışma Meclisine vatandaşların ferdi veya diğer suretle intikal eden şikâyetlerinin Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine intikal ettirileceği» denilmektedir.

Kanaatimizce bu hüküm Meclis olarak bizim yapımıza ters düşmektedir, böyle bir hükmün ve 86'ncı maddedeki hükmün bu tasarıdan çıkarılması gerektiği inancındayım.

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, konu dışına çıkılıyor efendim; maddeler daha sonra görüşülecek.

KAMER GENÇ — Efendim, madde görüşmüyorum, genel olarak ifade ediyorum.

BAŞKAN — Rica ediyorum efendim; tümü üzerinde kalmanızı rica ediyorum.

MUZAFFER ENDER — Devamlı maddelerden bahsediliyor.

BAŞKAN — Maddelerde tashihi ve tadili kabil olan mevzulara girersek işin içinden çıkamayız gibi gelir arkadaşlar. Şayanı müzakere midir heyeti umumiyesiyle şu tasarı, değilse lütfen açıkça söyleyin, reye koyalım, Komisyona iade edelim.

KAMER GENÇ — Evet.

Efendim, diğer taraftan değerli arkadaşlar, Danışma Meclisimizin teşkiline ilişkin 2485 sayılı Yasa-

nın gerekçesini incelediğimiz takdirde, burada Milli Güvenlik Konseyinin yasama görevinin yerine getirilmesinde katkıda bulunacak ve açık müzakerelerle daha geniş bir kamuoyu ilişkisini sağlayacak bir Meclisin kurulması öngörülmüş ve bu amaçla Danışma Meclisi teşkil edildiği belirtilmiştir.

Danışma Meclisimizin görevini sıhhatli olarak yapabilmesi, belli konudaki yasama faaliyetlerinin yerine getirilmesindeki danışmanlık görevinin sıhhatle yerine getirilmesi için birtakım bilgi sahibi olması lâzımdır. Bu bilgileri gazete havadislerinden mi öğreneceğiz yoksa yetkili ağızlardan mı öğreneceğiz?..

Bu itibarla, ben daha önce konuşan arkadaşlarımla şu kanaatlerine katılıyorum; soru, meclis araştırması ve meclis soruşturmasının bu Tüzüğümüzde yer almaması bizi, özellikle faaliyetlerimizi büyük derecede etkiler inancındayım.

Ayrıca arkadaşlarımla kanun tasarı ve tekliflerinin değiştirilmesi konusundaki on kişilik imza zorunluğunun kaldırılması gerektiği inancına katılıyorum. Gerçi 2485 sayılı Yasada bu on kişiyle sınırlanmıştır, ama malûmunuz olduğu üzere kaideler hiyerarşisi içinde Meclis İçtüzükleri bazen Anayasadan sonra ve bazen de Anayasa hükmünde olduklarına göre ve yasadan da önde geldiklerine göre bizce bu Danışma Meclisi İçtüzüğüne böyle bir hükmün konulmasında hiç bir sakınca olmadığı inancındayım.

Saygılar sunarım efendim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Halil İbrahim Karal'ı rica ediyorum.

TURHAN GÜVEN — Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Peki efendim, buyurun.

TURHAN GÜVEN — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Toplantının başından beri dikkatle izlediğiniz şekilde, zaman zaman Başkanlık Divanı usul hakkındaki konuşmalarda kendine düşen görevi yerine getirmemektedir.

İçtüzük hazırlığı yapılırken, Geçici İçtüzüğün 61'nci maddesinde «Danışma Meclisinin çalışma usullerine uymaya davet» diye bir bölüm bulunmaktadır. Oysa, biraz evvel konuşmacı bir arkadaşımız buradan sizlere hitap etme zevkine ve görevine erişirken, bir başka arkadaşımızın yerinden müdahalede bulunduğu görülmüştür.

Yine İçtüzük hazırlığında görüyoruz ki, konuşmacının sözünü ancak Başkanlık Divanı, yani Başkan tarafından kesilebileceği açıkça beyana kavuşturulmuş-

ken, Sayın Başkanın buna müdahale etmediği, yani konuşmacının bir başka üye tarafından sözünün kesilmesi halinde müdahalede bulunmadığı görülmüştür.

Bu nedenle Danışma Meclisinin çalışma usullerinde, çalışma usullerine riayetin gerekliliği şarttır ve yine on dakika üzerinde sınırlı görüşme yapıldığında dikkatle görülmüştür ki, yerinden önerge verilmektedir. Şimdiye kadar Meclis çalışmalarında sözlü önerge sistemi mevcut değil iken ve Sayın Başkanın yazılı önergeyi aldıktan sonra bu önergenin lehinde ve aleyhinde iki konuşmacıya söz vermesi gerekirken, yerinden yapılan bu istemi Yüce Meclisinizin oylarına sunmuş ve kabul edilmiştir. Bu da yine Danışma Meclisinin çalışma usullerine aykırı bir düzendir. Bu şekildeki çalışmaların ileride sıhhatli olmayacağı görüşünü arz eder, saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, esas itibariyle arkadaşımız haklı. Yalnız, hadiselerin bir sevkî var. Şu işi bir neticeye ve maalesef çok dar bir zamana inhisar eden bir sonuca ulaştırmak gayesi en önde geldiği için, bu nevi kusurları mazur göreceğinizi ümit etmekteyim; ama esas itibariyle kendileri haklıdır.

Efendim, Sayın Karal'ı rica ediyorum.

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, satışma var, söz istiyorum.

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

(1,5 saat oldu, zannediyorum havanda su dövüyoruz. («Estağfurullah» sesleri.)

(Bir dakika efendim, izah edeyim.

Arkadaşlar konuştular, güzel şeyler söylediler, bu Tüzüğü biz gözden geçireceğiz, madde madde gözden geçireceğiz, her madde etraflıca görüşülerek burada. Tüzüğün tümü hakkında görüşme diyoruz, bütün arkadaşlar çıkıyorlar burada Tüzüğün maddeleriyle ilgili görüşlerini serdediyorlar.

Bir taraftan zaman kaybını önlemek için önerge vermeye çalışıyoruz, diğer taraftan bu şekilde mütemadiyen zaman kaybediyoruz. Bence bir an evvel maddelerin müzakeresine geçmeliyiz. Mademki Tüzüğün tümü hakkında, anlaşıldı ki, tümü hakkındaki görüşmeler olmuyor, maddelerle ilgili görüşmeler yapılıyor, bu arada Başkanın ikaz etmesi ve konuşmayı kesmesi gerekir, yetkisi vardır.

Ben dayanamadım, yerimden ikazda bulundum, özür dilerim arkadaştan; fakat zaman kaybını önlemek için bunu yapmam gerekiyordu. Bu bakımdan özür dilerim; fakat bir an evvel maddelere geçilmesinin

ve Tüzüğün tümünün bu şekilde görüşülmesine yer verilmesini arzuluyorum. Teklifinize sunarım.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

İki nokta mühim efendim, arz ettim ricamı, galiba kâfi, vazıh ifade edemedim. İki nokta mühim. Birisi tümü üzerindeki münakaşalar bütün gelenegimizde olsun, dünya parlamentolarında olsun tasarının teferruatına girmez, maddelere girmez, sadece bu tasarının mevcut sistemlerimiz içerisinde, kanaatlarımız içerisinde ele almaya layık olup olmadığının bir ifadesi olacaktır, bir.

İkinci istirhamım Yüksek Heyetinizden, tekrardan elden geldiği kadar, bir arkadaşımızın ileri sürdüğü bir kusuru tekrardan kaçınarak yeni fikirler varsa, onun ifadesini rica ediyorum.

Başkan olarak kusurlarım olabilir, bunu lütfen fikir özgürlüğüne duyduğum, belki bazı arkadaşlarımızca aşırı görünen saygıdan ileri geldiğini kabul buyurmanızı rica ederim.

Sayın Karal arkadaşımız, buyurun.

HALİL İBRAHİM KARAL — Sayın Başkan, Kurucu Meclisin sayın üyeleri;

Evvla Tüzüğün hiç bir maddesinden bahsetmeyeceğim. Ancak, şunu söylemek zorunludur, Tüzüğün genel özelliklerini, tümü demek, genel özelliklerinde kendi gördüğümüz hususları belirtmektir, bundan bahsetmek zorunludur. Bir tüzüğün tümünü parçalarından ayırmak da mümkün değildir her zaman.

Evvla, benden evvel konuşan bir arkadaşımın gayet güzel belirttiği bir hususu işaret etmeden geçmeyeceğim. O da şudur : Genel kurullar birer tasdik yeri değildir, genel kurullar oy makinesi de değildir. Genel kurullar, komisyonların yapacağı işi yönlendiren, fikir veren, ilham veren fikir kaynaklarıdır. Maalesef bu ilk günlerimizde, ilk deneylerimizde bu çok başarılı olmuştur denemez.

Hatırlayabiliriz kolayca zannediyorum, geçmiş siyasi tarihimizde Meclislerimiz parlamento olamamışlardır. Parlamento özel bir meclisin adıdır. Bütün iktidarı, bütün iradeyi kendisinde toplayan, diğer özel kuruluşları, özel komisyonları, özel kaynakları kendi yönünde yürüten makam demektir parlamento. Bu anlamda tek meclis belki de Birinci Büyük Millet Meclisidir. Bu konuda yapılan araştırmalar daha başka şeylerde ifade ediyor. Sözümlü kısa kesmek için bu konuyu burada kapatıyorum.

Ama, bu Meclis, bu Genel Kurul, kendi hüviyetini, kendi kimliğini, kendi iradesini kurmak zorun-

luğundadır. Büyük bir politikacının, rahmetli İnönü'nün belirttiği gibi «Birtakım merkez-i umumiler; hatta merkez-i hususilerle idare edilen Genel Kurul olmaz.» Bu konuyu burada bitirmek istiyorum, bu hususta daha çok konuşacağız, daha çok tartışacağız; ama Genel Kurulda tartışılmayan, konuşulmayan, hiç bir fikir verilmeyen komisyonlar çalışmakta zorluk çekerler. Şimdi dikkatinize sunarım. Şu Tüzük Komisyonu hiç bir görüş alınmadan Genel Kuruldan, hiç bir görüşme yapılmadan çalışma yapılmıştır. Sebebi, teamülümüze göre, bu kelimeyi en azından 15 kere duyduk. Bu bir teamül meclisi de değildir. Bu Meclis kurucu Meclistir. İnkılâpçı bir Meclistir. Kendi yöntemlerini kendisi yaratıcı bir şekilde ve bilimsel bir şekilde bulmak mecburiyetindedir.

Bu genel girişi yaptıktan sonra, Tüzükle ilgili bir konuyu işaret edeceğim. Benden önce konuşmuş arkadaşların fikirlerini tekrarlamamaya çalışacağım.

Efendim, bu Meclisin adı Kurucu Meclis dedik. Bu Tüzük de Kurucu Meclisin Tüzüğüdür. Özür dileyerek, Meclisteki hocalarımızdan, saygıdeğer arkadaşlarımızdan özür dileyerek söyleyeceğim, bu bir Kurucu Meclis Tüzüğü değildir. Bu bir normal meclisin, normal yasama meclisinin teamüllere uygun olarak yapılmış bir Meclistir. Bu Meclisin en büyük vazifesi anayasa yapmaktır. Anayasa yapan meclisler inkılâpçı meclislerdir. Bunların tüzükleri teamül Tüzükleri olamaz. Yeni metotlar yeni şeyler buluncak.

Demim bir arkadaşım çok güzel belirtti; tüzük hazırlanırken başka bir kurucu meclis tüzüğü acaba nasıl yapılmıştır, başka bir kurucu meclis nasıl çalışmıştır; onun bile incelenmediği ileri sürüldü. Ben daha da ileri gideceğim. Kurucu meclisler yalnız ülkemizde değildir; başka ülkelerde de vardır. Özellikle hukuk bilminde, siyaset bilminde mukayeseli metodun son senelerde aldığı önemi hepimiz biliriz. Yani hukukçu olmayan, siyaset bilimcisi olmayan da bilir bunu. Mukayeseli metotlara göre, karşılaştırmalı metotlara göre, kurucu meclislerin nasıl çalışması lâzımdır? Normal meclislerden nasıl farklıdır sorusunu sormayan bir meclis, bir tüzük komisyonu doğru tüzük hazırlayamaz, bu mümkün değildir.

Burada siyasi hayatımızın başka bir ilginç şeyini hatırlatacağım. Genellikle bizde ve bu Meclis de buna uymuştur çalışmalarımızda: Önce konular gelir, komisyonlara havale edilir. Hiç bir direktif almadan, hiç bir ilham almadan Genel Kuruldan, geti-

rilir maddeleştirilir, ondan sonra tartışma yapılır. Yapılır tartışma, elbette yapılır; ama maddeleşmiş, kemikleşmiş, iskeleti belli olmuş bir tüzükte, bir tasarıda, bir anayasada değişiklik yapmak çok zordur, mümkün değildir hatta; ufak tefek rötüşler yapılabilir. Örnek vereceğim efendim.

Şimdi, biraz sonra, yahut bir iki gün sonra Anayasa Komisyonunu seçeceğiz. Hemen anayasa konusunu da bu Komisyona havale edeceğiz. (Klasik tabirleri, şekilci hukuk ekolünün meşhur deyimleri; havale edilecek. Orası inceleyecek, kendi tercihlerini yapacak. Hâlâ Genel Kurulun tercihi yok ortada. Bırakın kamuoyunun tercihi, onları bir tarafa bırakıyoruz, bu Genel Kurulun tercihi de yok, kendi tercihi göre bir anayasa yapıp getirecek buraya. Diyeceğiz ki biz, siz yumuşak başkanlığa göre bir anayasa yapmışsınız. Çünkü bütün kurumları farklıdır bunların. Birinci satırdan son satırına kadar her tercihin anayasası ayrıdır. Biz burada diyeceğiz ki, yok, biz parlamenter rejimi tercih ediyorduk, siz yanlış yapmışsınız. Haydi, bu sefer tekrar bu tercihe göre yeniden anayasa yazılacak.

Onun için, bu metotlarımızı biraz daha devrimci diyeceğim (Özür dilerim) biraz daha inkılâpçı, biraz daha yaratıcı bir şekilde gözden geçirmemiz lâzımdır.

Burada Anayasa Komisyonu seçilmeden anayasa üzerindeki genel tercihlerini, en azından sistem tercihlerini... Sistem kelimesini hiç duymuyorum, hiç duymadım da daha. Ne komisyonların çalışmasında, ne şeyde duymuyorum. Evvelâ mesele sistem tercihidir. Şimdi, bu tüzükle ne alakası var diyen arkadaşlarımız olabilir.

Tüzüğümüze bakıyoruz, Anayasanın yapılmasıyla ilgili hiç yeni bir şey yok. Bu herhangi bir kanunun hazırlanmasıyla ilgili bir maddecik var orada, bir maddecik. Bütün kamuoyu tartışıyor; Anayasa nasıl yapılmalı? Büyük siyasi hareketlerden sonra anayasalar nasıl değiştirilir, radikal değişiklikler nasıl yapılır, sistem değişikliği nasıl yapılır?... Bunların tartışıldığı bir ortamda, kendi Genel Kurulunun dahi hiçbir ilhamını almamış, hiçbir tercihini almamış bir Tüzük, ancak bir normal, teamüle uygun bir madde yazabilirdi ve onu yazmışlardır.

Ben, bu hazırlanan Tüzüğün bir Kurucu Meclis Tüzüğü olmadığı kanaatindeyim. Bu Tüzüğün normal, teamüle uygun bir Meclis Tüzüğü olduğu kanaatindeyim. Onun için önerim, bu genel tartışmaların, tümü üzerindeki tartışmaların daha da devam etmesini, daha da tartışılmasını öneriyorum.

Bazı sabırsız arkadaşlara da şunu söylüyorum; burası bir Meclistir. Herkes birbirine tahammül etmek mecburiyetindedir. Eğer biz tartışma modelini, tartışma örneğini Milletimize veremezsek, kim verecek?... Burada görüyorum, bazı arkadaşlar sık sık sabırsızlık alametlerini belli ediyorlar. Bazen bunu usule göre konuşmak, usule göre konuşmamak şekline dökülüyor; o da doğru değil.

Onun için, Kurucu Meclis, kuruculuk ödevini yapacak, yeni yöntemler, yaratıcı yöntemler bulmak mecburiyetindedir. Yoksa teamüle uygun bir Anayasa çıkar.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BASKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, arkadaşımız son derece hayati bir noktaya temas etti, yani imkânlarımız müsait olup da, evvelâ umumi temayüllerimizi hakikaten ifade imkânını bulsaydık, belki faydalı olurdu. Yalnız, seçtiğiniz Komisyon sizi temsil etmiştir. Türk Milletinin kamu oyunu hepiniz gibi, yakından bilerek buraya

gelmiş arkadaşlardır ve aynı zamanda da her birimizle yakınlığı olan, her gün hepimizle fikir teatisi imkânını bulan değerli arkadaşlarımızdan, seçtiğiniz arkadaşlarımızdan teşekkül ettiği için, bir zorunluluk kabul zorunluluğu hiç asla düşünülmeden bir tasarı yüksek huzurunuzda getirilmiştir. Bu tasarı üzerinde tasarruf, mutlak tasarruf Yüksek Heyetinizindir. Bunu bir defa daha belirtmek isterim; fakat elbette görüşmeler için bir zemin lazımdı, o zemini de gerek teatimülümüzde, gerekse benim bildiğim bütün dünyada bir komisyon hazırlar, getirir ve bu bir ancak müzakereye temel olabilir, bir yön olabilir; fakat arkadaşlarımızın hürriyetini asla bağlamaz.

Bir noktada bana da bir küçük tavzihte bulunmak imkânını verdikleri için, hatip arkadaşına bilhassa müteşekkirim. Efendim, bu «Yumuşak Başkanlık» sözü bendenize atfedildi. Tekrar bir defa daha yüksek huzurunuzda ifade etmek isterim ki, böyle bir tabiri asla telaffuz etmedim. Bunu bilmenizi rica ediyorum.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

2. — *Hidayet Uğur ve dokuz arkadaşının, İçtüzük teklifini hazırlayan İçtüzük Geçici Komisyonuna takdir ve teşekkürlerinin iletilmesine dair önergesi.* (4/15)

BAŞKAN — Müsaade ederseniz bir küçücük takrir var, onu okutup malumatınıza arz edeyim.

Danışma Meclisi Başkanlığına

Geceli gündüzlü çalışarak kısa zamanda Danışma Meclisi İçtüzüğü teklifini, büyük bir titizlikle

hazırlayan, İçtüzük Geçici Komisyonuna takdir ve teşekkürlerimizi arz ederiz.

Hidayet Uğur	İhsan Göksel
Turgut Kunter	Avni Müftüoğlu
Bahtiyar Uzunoğlu	Eşref Akıncı
Halil Akaydın	Abdülbaki Cebeci
Sadi Erdem	Nedim Eray

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

1. — *Danışma Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve İçtüzük Geçici Komisyonu Raporu.* (Danışma Meclisi: 2/2) (Sıra Sayısı : 1; Dağıtım Tarihi : 12.11.1981) (1)

BAŞKAN — Sayın Şerafettin Yarkin, buyurun efendim.

ŞERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin sayın üyeleri;

Sözlerime, evvelâ içtüzüklerin kısa tanımını ve hukuki niteliğini belirterek başlayacağım. İçtüzükler; Parlatentonun veya meclislerin toplanmasını, gün-

demini, gündemindeki konuların görüşülüp, karara bağlanması yollarını ve mevzuatın o parlamentoya, o meclise verdiği bütün diğer görevlerin yapılışına dair esas ve usulleri gösteren ve üyelerin tümünü bağlayan önemli belgelerdir.

Gerçekte parlamento içtüzükleri fevkalade önemlidir. Bu içtüzüklere riayet edilmesi yine önem kazanmaktadır. Öyleki, İçtüzüğün bazı önemli maddelerine aykırı olarak alınan bir karar veyahutta kabul edilen bir yasanın hükümsüzlüğü veya iptali dahi ileri sürülebilir.

Öte yandan, içtüzükler fevkalade detaylı olmak zorundadır. Çünkü, düzenlenen bu içtüzükler, meclisin çalışma esas ve usullerini tümüyle kapsaya-

(1) 1. S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna ekli-
lidir.

mazsa, birtakım boşluklar olursa, sık sık çıkabilecek usul tartışmaları gereksiz zaman sarfına meydan verecektir.

Elimizdeki İktüzük; Millet Meclisi İktüzüğüyle Cumhuriyet Senatosu İktüzüğü esas alınarak sunuş yazılarında belirtildiği gibi Komisyonun, esas alınarak yapılmıştır ve gerçekte birçok hususları kapsayan genişlikte bir İktüzük niteliğindedir. Bu İktüzük, Danışma Meclisinin özelliğini taşıyan bazı ilaveleri de, bazı madde değişikliklerini de ayrıca getirmiştir. Yine Danışma Meclisinin özelliğine uygun olarak da birtakım diğer İktüzüklerde bulunmayan maddeleri de içermektedir.

Şimdi, bendeniz Tasarıyla ilgili olarak olumlu gördüğüm veya olumsuz gördüğüm, her ikisini de ayrı ayrı belirteceğim önemli noktalara temas edeceğim. Burada önce şunu parantez açarak arz edeyim, tümü üzerindeki yapılan görüşmeler sırasında öyle konular vardır ki, o yasanın, o görüşülen konunun anatemasıdır. Bu noktalara temas ederken bölümlere girmek veya bazen maddelere girmek dahi mümkündür. Çünkü, tümü üzerinde maddelere veya konulara veya bölümlere hiç temas etmeden yapılacak konuşmalar bir şeyin hazırlığını, o konudaki müzakerenin hazırlığını ortaya tam koyamaz. Yani, tümü üzerinde yapılan konuşmalar aynı zamanda maddelerin ilerideki müzakerelerine ışık tutacak nitelikler de taşıyabilir.

Bendeniz İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğinde 7-8 sene çalıştım, Hukuk Müşaviri Muavini ve İkinci Hukuk Müşaviri olarak. Buraya, zaman zaman komisyonlara veya Genel Kurullara katıldığım oldu. Bütün bu görev esnasında Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıtlarını, gerektiğinde tümü üzerindeki konuşmaları genel gerekçeler açısından inceledim ve gördüm ki, tümü üzerinde yapılan konuşmalarda bazen yasanın fevkalade önemli maddelerini dile getirmek gereği hâsıl olmuştur.

Bu itibarla, tümü üzerindeki görüşmelerde hiç konulara veya maddelere girmeden yapmak olanağı her zaman olmayabilir. Arz ediyorum.

Danışma Meclisine esas yönünden arz edeceğim bir kaç önemli husus şunlardır:

Danışma Meclisine sunulacak olan bütün kanun tasarı ve tekliflerinin gerek komisyonlarda ve gerekse Genel Kuruldaki müzakerelerinde 1961 Anayasasının yürürlükteki hükümlerine aykırı görülen maddeleri için yapılacak işlem 37 nci ve 77 nci maddelerde gösterilmiştir. Bu bilindiği gibi, 2324 sayılı

Yasanın 1 nci maddesiyle, Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası, o Yasada gösterilen istisnalar saklı kalmak üzere yürürlükte bulunmaktadır. Yürürlükteki hükümlerine aykırı olarak getirilecek herhangi bir kanun tasarı veya teklifinin kabulü söz konusu olamayacağına göre, bu 37 nci ve 77 nci maddelere hukuken yasal açıdan ilzüm vardı, isabet buyurulmuştur.

Tasarı ile Anayasa Komisyonu çalışmalarıyla ilgili yine gerçekten önemli ilkeler de getirilmiştir. 47 nci maddenin 4 ncü fıkrasındaki, Anayasa Komisyonunun gerektiğinde kuracağı altkomisyonların çalışmalarına katılmak üzere, sayısı 10'u geçmemek üzere Danışma Meclisinden üye seçilmesine ilişkin hüküm Komisyonun çalışmaları sırasında ortaya çıkacak bir ihtiyacı gerçekten karşılayacak niteliktedir.

Yine Anayasa Komisyonu ile ilgili maddenin son fıkrası da, son derece önemli ve yerinde bir hükümdü. Bu fıkra da: «Anayasa Komisyonu her ayın sonunda çalışmaların gidiş ve sonuçlarını, varsa çalışmaları hızlandıracak tekliflerini Danışma Meclisi Başkanlığına bir raporla bildirir.» Denilmektedir. Böylece, Danışma Meclisi her ayın sonunda Anayasa Komisyonu çalışmalarının hangi aşamada olduğunu bilecek ve Genel Kurulda bir karar alınmasını gerektiren önerileri üzerinde görüşme yapıp bir sonuca bağlanacaktır.

Sözü edilen 47 nci maddenin bu son fıkrasında yer alan Anayasa Komisyonunun varsa çalışmaları hızlandıracak tekliflerinin Danışma Meclisi Başkanlığına bir raporla sunulması konusu ise, çalışmaları hızlandırıcı teklif açısından fevkalade önemlidir. Esasen Danışma Meclisi olarak, bütün çalışmalarımızda hız faktörünün önemli yeri olacaktır. Nitekim daimi komisyonlarda bir tasarı veya teklifin görüşülme süresi Millet Meclisi eski İktüzüğünde yer alan 45 gün olarak değil, 30 gün olarak belirtilmiştir. Hız faktörünü elbetteki alelacele düzenlenme olarak değil, süratli ve fakat mümkün ve makul olan kısa sürede bitirme olarak yorumlamak gerekecektir ve dolayısıyla Anayasa Komisyonunun da çalışmalarını mümkün olacak en kısa zamanda bitireceğine inanıyoruz. Bu konuda Komisyondan gelebilecek çalışmaları hızlandırıcı öneriler üzerinde iyice durmak ve olumlu bir sonuca bağlamak önemli bir husus olmaktadır.

Tasarının Anayasa Komisyonu ile ilgili 47 nci maddesinin 3 ncü fıkrasında yine yerinde ve uygun bir düzenleme olarak Anayasa Komisyonunda görev alan üyelerin bu görevleri sona ermedikçe başka

Komisyonlara seçilemeyeceğine dair hüküm yer almıştır. Bu hükmün amacı, Anayasa Komisyonu üyelerine Anayasa hazırlığı dışında başka ek görevler verilmemesidir. Oysa, tasarının diğer bir kısım maddelerinde bu esasla çelişen ve dolayısıyla bu Komisyonu veya bu komisyonun bir kısım üyelerine görev yükleyen maddeler yer almıştır. Nitekim, tasarının yasama dokunulmazlığına ilişkin bölümündeki 88 ile 91 nci maddeler, maddedeki görevleri yapmak üzere teşkili öngörülen karma komisyon, Adalet Komisyonu ile Anayasa Komisyonu üyelerinden oluşmaktadır.

Yine tasarının üyeliğin düşmesi bölümündeki 93 ve 94 ncü maddelerindeki karma komisyon da aynı şekilde kurulmaktadır. Ayrıca tasarının içtüzüğün değiştirilmesiyle ilgili 139 ncü maddesinde ise, değişiklik önerilerinin doğruca Anayasa Komisyonunda incelenmesi hükmüne varılmıştır.

Bu çelişki, aslında tasarının şimdi değineceğim, Meclisimizin daimi komisyonuna ilişkin 19 ncü maddesinde yer alan önemli bir yanlışlıktan kaynaklanmaktadır. Sözü edilen 19 ncü maddede komisyonların adları sayılırken ilk sırada Anayasa Komisyonuna yer verilmiştir. Bendeniz önce, bu Anayasa Komisyonu, 47 ncü maddede ve müstakil bölüm halinde düzenlenen Anayasa Komisyonu mudur diye tereddüt ettim ve bunu Meclise gelerek Sayın Altıkomisyon Üyesi Öztürk'ten sordum; «Evet bu komisyon, Anayasayı hazırlayacak olan Anayasa Komisyonudur» dediler. Öyle olunca durum çok değişmektedir.

Sayın üyeler;

Anayasa Komisyonunun kuruluşu, çalışma ilkeleriyle ilgili müstakil bir bölüm düzenlenmişken, aynı komisyonun bir de kendisiyle aynı nitelikte olmayan ve görev benzerliği bulunmayan ihtisas komisyonları arasına dahil edilmesi, bence eğer zuhul değilse, önemli bir hatadır. Nitekim, 2485 sayılı Kurucu Meclis hakkındaki Kanunun 21 ncü maddesinde de Anayasa Komisyonuna, 1 No. lu bendinde; ihtisas komisyonlarına daimi komisyonlar adı kullanılmak suretiyle ikinci bendinde yer verilmiştir.

Bu durumda, bu yanlışlığın herhalde düzeltilmesi gerekir. Yapılacak işlem de şöyle olabilir kanısındayım; önce, Anayasayı hazırlamakla görevli komisyon, kuruluş tarzı ve çalışma esaslarıyla ayrı bir bölümde esasen yer aldığına göre, 19 ncü maddenin ilk sırasındaki Anayasa Komisyonu isminin buradan çıkarılması. Öte yandan, gerek daimi komisyonlarda ve gerekse Genel Kurulda müzakere edilen kanun tasarı ve teklifleri için ileri sürülecek Anayasaya ay-

kırılık iddiaları veya verilen önergelerin bu komisyonlarda kabulünden sonra, Anayasa Komisyonundan geçmesi gibi bir durum vardır. Yani, Anayasa Komisyonuna, ayrıca bir ihtisas komisyonlarına ihtiyaç vardır. Ancak, bu Anayasayı yapmakla görevli komisyon olmayacaktır. O halde çok sayıda komisyon da kuramayacağımıza göre, Adalet Komisyonunun, Anayasa Komisyonu görevi de yapmak üzere, hem tasarıda yer alan Anayasaya aykırılık iddialarını ilgili komisyondan, Adalet ve Anayasa Komisyonuna intikal etmesini sağlamak ve böylece Adalet Komisyonuna bu görevi vermek, (Anayasa Komisyonu adı da kullanılmak suretiyle) hem de tasarıda yer alan, tüzükte yer alan biraz önce konuştuğumuz yasama dokunulmazlığının kaldırılması, üyeliğin düşmesi ve içtüzüğün değiştirilmesi bölümlerinde gerçekten de o komisyona gitmesi gereken konular olduğu için, Anayasa ve Adalet Komisyonu diye adlandıracağımız komisyona gönderilmesi isabetli olacaktır.

Nitekim, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 17 ncü maddesinde Anayasa ve Adalet Komisyonu müşterek komisyon olarak, sayı az olduğu için, Millet Meclisi İçtüzüğü'nde ayrıdır; orada müşterek olarak belirtilmiştir.

Bu itibarla, (Anayasa Komisyonu ve Adalet Komisyonu) bu değişikliğin yapılması herhalde bu hatayı düzeltecektir.

Sayın üyeler;

Ben de sözlerimi soru müessesesine değinerek bitirmek istiyorum.

Bu, sözlü veya yazılı soru önergesiyle Meclis araştırması ve genel görüşme ile ilgilidir.

İçtüzük tasarısında soru müessesesiyle ilgili herhangi bir hüküm yer almamıştır ve İçtüzük Komisyonu, tasarı ile ilgili sunuş yazısında Milli Güvenlik Konseyinin yasama görevlerine ilişkin içtüzüğünde, «Her türlü denetim ve görev yetkisinin Kurucu Meclisin bir kanadını oluşturan Milli Güvenlik Konseyine ait olduğu açıkça gösterilmiştir» denilmektedir. Dolayısıyla gerek sözü edilen içtüzükteki 19 ncü maddede hükmü ve gerekse Kurucu Meclis Kanununda denetim konusunda Danışma Meclisine açıkça bir yetki verilmediği hususları gözönünde tutularak, komisyonca İçtüzüğe soru müessesesiyle ilgili bir hükmün konulmadığı anlaşılmaktadır.

Hemen belirtelim ki, Danışma Meclisinin gensoru önergesi verme veya bir güven istemeye varacak hukuki sonuç doğurabilecek şekilde soru sorma yetkisinin olmadığı muhakkaktır. Ancak, bir konunun sa-

dece aydınlatılması için sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılması isteminden ibaret olan ve bu cevabın alınması dışında başka hiçbir hukuki sonucu bulunmayan soru önergesi verilmesini mutlaka bir açık yetkinin bulunmasına bağlı, ağır bir denetim unsuru olarak kabul etmek mümkün görülememektedir. Kaldı ki, bu konuda Danışma Meclisinin yetkisizliğine dair de Kurucu Meclis Kanununda açık bir hüküm de yoktur. Aynı şekilde, genel görüşme ve Meclis araştırma istemlerinde bulunulması da mutlaka yasal yünden açık yetkilerinin varlığına bağlı görülememektedir.

Millet Meclisinin eski İçtüzüğü'nün 94 ncü maddesinde, «Soru, kısa, gereksiz ve şahsi mütalaa leri sürülmeksizin bir önerge ile Hükümet adına cevaplandırılmak üzere açık ve belli konular hakkında bilgi istemekten ibarettir.» denilmektedir.

Aynı Tüzüğün 99 ncü maddesinde, «Genel görüşme toplum ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Genel Kurulda görüşülmesi.» olarak tarif edilmiştir.

Öte yandan, Anayasanın 88 ncü maddesinde de, Meclis araştırmasının belli bir konuda bilgi edinilmesi için yapılan incelemeden ibaret olduğu ifade edilmiştir.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere, sözü edilen konularla ilgili olarak İçtüzükte hükümler bulunması sakınca değil, yarar sağlayacaktır. Hatta öyle olabilecektir ki, uygulama ile ilgili olarak herhangi bir konunun aydınlatılması için verilecek bir soru önergesi neticesinde gerekli incelemeyi yaptıran ilgili bakan, belki de önerge sahibine teşekkür edecektir. Genel görüşmeye yer verilmesi halinde de kamuya mal olmuş önemli bir konunun Danışma Meclisinde akis bulması, görüşülüp tartışılmasının kamuoyunda bırakacağı izlenimin de müspet olacağını kabul etmeliyiz.

Öte yandan, Kurucu Meclis Hakkındaki Yasanın 12 ncü maddesinde, Danışma Meclisi üyelerinin Türk Milleti adına görev yapacağı hükmü de yer almıştır.

Bütün bu nedenlerle sözü edilen konularda da İçtüzüğe hükümler konulmasının gerekli, uyum ve yararlı olacağı kanısındayım.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Profesör Hamza Eroğlu'nu rica ediyorum.

HAMZA EROĞLU — Sayın Başkan, Sayın Danışma Meclisinin üyeleri; saygılar sunarım.

Her çalışma takdire değer. Ben de, İçtüzük Komisyonunun yapmış olduğu çalışmayı takdir ediyorum, kısa zamanda hizmet görmüşlerdir.

Ancak, biz burada İçtüzük Komisyonunun yaptıklarını elimizin tersiyle geri itmek için söz almış değiliz. İçtüzük Komisyonunun çalışmalarına katkıda bulunmak için söz almış bulunuyoruz.

Biraz önce burada, Yüksek Heyetten bir konu hakkında dikkatin çekilmesini rica etmiştim. Mesele pek anlaşılmadı, 10 imzayı ihtiva edecek önerge sorunu olduğu gibi geçti.

Şimdi, İçtüzük hakkında görüşlerimi açıklayacağım. Açıklarken bir hususu belirtirim. Komisyonun vermiş olduğu önergeye göre, İçtüzük görüşmeleri Danışma Meclisinde görüşülürken İçtüzük tasarısına uygun hükümlere göre cereyan edecektir. Yani Komisyon, Danışma Meclisi Umumi Heyeti kabul etmeden hem Danışma Meclisini, hem de kendisini bağlı kılmaktadır.

Bu açıklamayı yaptıktan sonra, üzerinde duracağım konuya geliyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde şimdiye kadar olduğu üzere ve bundan böyle de kanun teklif ve tasarıları gerekçelidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzükleri de şimdiye kadar gerekçe ihtiva etmektedir. Halbuki elimizdeki mevcut İçtüzük gerekçe ihtiva etmemektedir, gereksizdir, genel ve maddeler itibariyle de bir gerekçeye sahip değildir.

Şimdi, elimizdeki mevcut İçtüzük hükümlerini, yani henüz bizim kabul etmediğimiz; fakat bizi bağlayan İçtüzük hükümlerine göre, kanun tekliflerinin kimin tarafından yapılacağı öngörülmekte ve kanun tekliflerinin gerekçeli olması açıklanmaktadır. Bu durumda, İçtüzük Komisyonu kendisi, kendi yaptığına ters düşmüş bulunmaktadır. Bunu bilhassa açıklamak isterim.

Elimizdeki mevcut İçtüzüğe kaynak olması bakımından Millet Meclisi İçtüzüğü'nün, (Türkiye Büyük Millet Meclisinde daha önce bir teklifle getirilmiştir.) Görüşmelerini ihtiva eden zabıtlar elimizdedir. Bu zabıtlar da incelendiği zaman, görüldüğü üzere : (Okurum efendim aynen.) «Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler, Tunceli Milletvekili Kenan Aral, Muş Milletvekili Nermin Neftçi, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Konya Milletvekili Kubilay İmer ve Van Milletvekili Salih Yıldız'ın Millet Meclisi İçtüzük teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu.» Millet Meclisi İçtüzük teklifi, genel gerekçe ve maddelerin gerekçeleri mevcut bulunmaktadır, burada da görülmektedir.

Öyle ise, bu içtüzüğü mutlaka Danışma Meclisinin, maddelerin uygulanması sırasında ve yorumlanmasında ve herhangi bir uyumsuzluk halinde gerekçelerdeki mevcut hükümlerle konuya ışık tutması lüzumudur, faydalıdır, zorunludur. Gerekçeler, hem yorumlanmaya, hem de uygulanmaya yararlı olacaktır; şüphe ve tereddütleri de bertaraf edecektir.

Bunu, bir önerge ile maalesef veremeyeceğim, 10 kişilik imza zorunluğu benim bir önerge hazırlayıp, şu anda vermeme engel teşkil ediyor. Ancak, düzeltilmesini rica ettiğim başka konular var. İçtüzük Komisyonu bir rapor hazırlamış, Danışma Meclisi Başkanlığına veriyor. Bu hazırlanan raporun, 1 nci sayfanın aşağıdan itibaren 3 ncü fıkrasında, «Türkiye'de parlamento hayatının 150 yılı aşkın bir tarihi» diye başlayan fıkrasında, sonlara doğru şu hükümler bana pek cazip görünmedi, müsaade ederseniz fıkra uzun olduğu için sadece hükümleri okuyacağım. 3 ncü fıkranın sonuna doğru, son cümle : «Ancak, pek tabiidir ki, birçok deneyimlerden geçerek olgunlaşmış olan bu maddeler aynen alınmamış...» Üzerinde durduğum hüküm şu : «ve fakat bugünkü fiili ve hukuki duruma.» Fiili ve hukuki duruma sözündeki «fiili durum,» bana, yorumlanmasına pek lüzum görmediğimden pek cazip gelmiyor; çünkü biz fiili duruma değil, hukuki duruma itibar ettiğimizden, fiili bir duruma raporda yer verilmesi bana pek cazip gelmiyor, üzerinde fazla durmayacağım.

Aynı fıkranın sonunda, «Ortaya çıkabilecek sorunlara cevap teşkil edebilecek ve başka hiçbir kaynağa başvurmadan uygulanabilecek bir metin ortaya konulmuştur» denilmektedir. Arkadaşlar, içtüzük ortada mevcut olmasına rağmen, içtüzüğe rağmen, Anayasaya ve Danışma Meclisinin kendi bünyesi içerisinde oluşacak kararlarla ve örf ve âdet kurallarıyla içtüzüğün dışında başka bir metin de oluşabilir. Bu bakımdan, son fıkradan «Ve başka hiçbir kaynağa başvurmadan uygulanabilecek» kısmının çıkarılmasını ve biraz önce yukarıda ifade ettiğim «Ve fakat bugünkü fiili ve hukuki duruma» kısmının keza rapordan çıkarılmasını arz ve teklif etmekteyim.

Üzerimde çok dikkatimi çeken maddeler kısmında ayrıca açıklayacağım önemli bir hüküm daha var. Fakat 87 nci maddede yer alan, Anayasanın değiştirilmesi ve maddelerin kabulüyle ilgili olan hüküm, üzerinde konuşulması dahi gerekmeyen bir hükümdür. Çünkü bu madde benim kanımca 2324 sayılı Kanuna ters düşmektedir ve bizim yetkimiz dışındadır. Şu anda biz Anayasa yapmakla vazifeliyiz; Anayasayı de-

ğiştirmekle değil. Bu hükmün tüzükten de çıkartılmasında fayda mütalaa etmekteyim.

Çok muhterem arkadaşlar;

Maddeler hakkında konuşmam mahfuz kalmak şartıyla burada birçok arkadaşların da ifade ettiği üzere, bu Meclis fevkalâde olağanüstü durumların ortaya çıkardığı, yarattığı bir Meclistir. Eğer şayet Komisyon lütfeder bir gerekçe hazırlayacak olursa, bu hazırlayacağı gerekçede bizi 12 Eylül'e getiren nedenler, 12 Eylül'den sonra Türkiye'nin iç politikasındaki gelişmeler ve 2485 sayılı Kanunun lüzum ve gereği ve Danışma Meclisinin kuruluş sebeplerinin de bu genel gerekçede hazırlanmasını ve ona yer verilmesini faydalı görmekteyim. Neden faydalı görmekteyim?... Benden önce konuşan birçok kıymetli hatip arkadaşlarımızın da belirttiği üzere bu Meclis, sıradan bir Meclis değildir. Olağanüstü şartların gerekli kıldığı, olağanüstü sorumlulukları olan, olağanüstü vazifeler ifa edebilecek bir Meclistir. Meclisin görev ve yetkilerinin gerekçede açıkça ifade edilmesi icap eder.

Ayrıca, burada konuşan birçok arkadaşlarımızın çok kıymetli önerileri oldu. Benden önce söz alan kıymetli bir hukukçu arkadaşımızın teknik bir anlam taşıyan konuşmasına kalbimle katılıyorum. Aynı görüşleri, ona benzer görüşleri maddeler dolayısıyla ben de ifade edecektim. Görülüyor ki, 10 kişilik önerge verilmesi dahi burada arkadaşlarımızın çok kıymetli görüşmeleri olmaktadır.

Saygılar sunarım efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Kemal Dal, buyurunuz.

KEMAL DAL — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Bu Meclis, benden önce konuşan arkadaşımızın da belirttiği gibi, fevkalâde bir Meclisdir. Daha başka şekilde ifade etmek gerekirse bu Meclis âdetâ ilk Büyük Millet Meclisine benzemektedir. Ama şunu da belirtiyim, ilk Büyük Millet Meclisinin yaptığı şeyleri ve gösterdiği gücü hemen ilk toplantılarında bu Meclisten istemek haksızlık olur. Meclis kendi gücünü zamanla ortaya koyacaktır. Bunu beklemek gerekir. Evvela bunu belirtmek istedim.

Yine arkadaşımızın belirttiği gibi, ortada bir çalışma vardır, saygı değer bir çalışmadır. Gösterdikleri gayretten dolayı kendilerine teşekkür ederim. Ancak şunu belirtiyim; bu içtüzükte bulunmasını veya bulunmamasını belirtmek istediğim noktalar vardır. Bu noktalara teferruatlı olarak girmek istemiyorum; zi-

ra maddeleri ele almak gerekir. Bir yerde, bir arkadaşımızın da belirttiği gibi, 10 kişilik imza ile verilecek bir teklif imkânı sağlanmadığı takdirde, burada tümü üzerinde yapılan görüşmelerde ileri sürülen düşünceler yararlı olabilir; maddeler bakımından yararlı olabilir. Hiç olmazsa bu imkân sağlanmalıdır. Hemen daha İttüziğün görüşmesine geçilir geçilmez, konuşmacıları, düşüncelerini ileri sürmek bakımından tahdit metoduna yönelmek doğru bir şey değildir.

Evet, evvela Meclisin görevi, Kurucu Meclisle ilgili Kanunda belirtildiği gibi, anayasa yapmaktır. Bu «Anayasa yapmak»; Kanunun 2 nci maddesinde (a, b, c, d) bentlerinde belirtilmiştir. bir kısmı kanun yapmak vesaire, fakat asıl önemli görevi anayasa yapmaktır. Bu anayasa yapma görevi ne zamana kadar sürecektir? Bu hususta Tüzükte bir açıklık yoktur. Hatta şu husus çok önemlidir; yaptığımız anayasa gerek Kurucu Meclis Kanununda belirtildiği gibi, gerek Milli Güvenlik Konseyinin çeşitli açıklamalarında ifade edildiği gibi halkoyuna sunulacaktır. Eğer, demokratik bir anayasa yapmak istiyorsak ve bu demokratik bir anayasanın demokratik yolda kabulünü istiyorsak, halkoyuna sunulduğu takdirde anayasa, % 1 ihtimal de olsa, reddedildiği takdirde ne olacaktır. Bu, Tüzükte belirtilmemiştir. Milli Güvenlik Konseyinin çıkarmış olduğu, Kurucu Meclisin kurulması ile ilgili Kanunda; Meclis, yani yapılan anayasaya göre seçimler yapıp ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tolandıktan sonra Kurucu Meclisin yahut Danışma Meclisinin görevi sona erer, diyor. Bununla beraber, % 1 ihtimal de olsa anayasa halkoylamasında reddedildiği takdirde Danışma Meclisinin durumu ne olacaktır? İttüzükte bununla ilgili bir madde olmalıdır. Yani Danışma Meclisi artık görevini bitirmiştir, bir bakıma, yeniden bir kurucu meclisin kurulması gerekir. Bunu ifade etmek isterim. Bu hususta açıklama olmalı idi.

Bir de lüzumsuz gördüğüm bir iki maddeye rastladım.

İlk açılımda Başkanlık Divanının kuruluşu : Zaten Milli Güvenlik Konseyi tarafından hazırlanan İttüzükte düzenlenmiş, cereyan edip geçmiş bir olay. Bir daha meydana gelmeyecek bir olay, bir daha uygulanmayacak bir olay ve meşru ve hukuki hale getirilmesi söz konusu olmayacak bir olay için İttüzükte madde sevk etmek doğru değildir. Onun için; «23 Temmuz'da Danışma Meclisi toplanır. En yaşlı üye Başkanlık eder..» vesair gibi hükümlere burada yer verilmemeli idi.

Ayrıca, çeşitli komisyon üyeliklerinin doldurulmasında gerek Başkanlık Divanı, gerek komisyon üyelikleri boşaldığı takdirde doldurmada «En kısa zamanda» ifadesi kullanılmaktadır. En kısa zaman birimi nedir? Bunun belirtilmesi gerekirdi. 5 gün mü, 10 gün mü; günle ifade edelim bunu ve o güne kadar bu boş üyeliklerin doldurulması sağlanmış olur.

Bir de bir nokta yine gözüme çarptı Tüzükte; Başkanın yetkileri bakımından, «Komisyonları denetleme» diyor sadece; fakat bu denetleme nasıl bir denetlemedir? Açıklık getirilmelidir. Başkan, Danışma Meclisi Başkanı acaba teker teker üyeleri de mi denetleyecektir, yoklama mı yapacaktır? Nasıl bir denetleme?.. Çalışmasını denetleme anlamında; ama sadece bu bir şey ifade etmemektedir.

Bir de, komisyon üye sayıları belirtilmemiştir. Anayasa ve Bütçe - Plan Komisyonu dışındaki komisyonların üye sayısı belirtilmemiştir, Başkana bırakılmıştır. Kaç kişiden meydana gelecekse, İttüzükte bunların belirtilmesinde yarar vardır.

Benim hesabıma göre, 10 komisyon var. Anayasa ve Bütçe - Plan Komisyonu dışında 8 komisyon. Aşağı - yukarı bütün arkadaşların yer alabileceği bir şekilde her komisyona 14 kişi düşüyor. Yani, her arkadaş komisyona katılmak suretiyle 14'er kişilik komisyonlar meydana getirebiliriz.

Bir de, benden önce konuşan sayın arkadaşım Er-oğlu değindiler. Ben de tekrarında lüzum görüyorum.

Danışma Meclisi anayasa değiştirme yetkisine sahip değildir. Anayasa Düzeni Hakkında Kanunun 6 ncı maddesi açıkça ifade ediyor. «Milli Güvenlik Konseyinin aldığı karar, yaptığı bildiri ve yaptığı kanunlar anayasaya aykırı ise anayasayı değiştirir, kanuna aykırı ise kanunu değiştirir» ifadesi kullanmıştır.

Şimdi, farz edelim ki, biz kanunla anayasayı değiştiriyoruz. Milli Güvenlik Konseyi bir karar aldı. Anayasa Düzeni Hakkındaki Kanunu değiştirir; bir kararlarla değiştirebiliyor. Bizim anayasa ile, anayasayı değiştirme yetkimiz ne anlam ifade eder? Bu bakımdan, bunun çıkarılması gerekir.

BAŞKAN — Bir dakikanız olduğunu arz ederim efendim.

KEMAL DAL — Bitiriyorum Sayın Başkan.

En önemli bir nokta da, benden önce konuşan bir değerli arkadaşım değindiler. Ben, daha açık bir şekilde belirtmek isterim.

Anayasa Komisyonu kendi çalışmasıyla ilgili hükümler getirmiştir; ama yapılacak anayasa nasıl bir anayasa olacaktır? Yani, anayasada vurgulanmak is-

tenen temel hukuk düşüncesi, toplumun, Türk milletinin içinden yansıyan temel hukuk düşüncesi hangi kaynaklardan temin edilecektir? Bu açıklanmamıştır İhtüzlükte. Yani, Anayasa Komisyonu anayasayı yaparken kullanacağı temel hukuk düşüncesini ve meydana getireceği sosyal, siyasi, ekonomik organizasyonu hangi esaslara göre koyacaktır? Kendiliğinden mi uyduracaktır bunu; yoksa burada önce bir müzakere etmek suretiyle, Türk Milletinin istemiş olduğu temel hukuk düşüncesine haiz olan anayasa nedir; bunu buradan mı alacaktır? Yoksa Milli Güvenlik Konseyinin yapmış olduğu konuşmalardan, yaptığı açıklamalardan mı ortaya çıkaracaktır veya anket yapmak suretiyle mi ortaya çıkaracaktır? Yani yapılacak anayasa ile meydana getirilen devlette, devlet düzeninde temel hukuk düşüncesi ve sosyal ve siyasi organizasyon nasıl olacaktır. Bunun hakkında ayrı bir bölüm yer alması gerekirdi ve bunlar da düzenlenmesi gerekirdi.

Teşekkür ederim. Saygılarımla. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Cemil Çakmaklı arkadaşımızı rica ediyorum.

CEMİL ÇAKMAKLI — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin saygıdeğer üyeleri;

Öngörülen süre içinde bir ihtüzlük teklifini gündeme getiren insanlara elbette ki, teşekkür etmek borcumuzdur. Ancak bir borcumuz daha var. O da bu günlerden itibaren bu Mecliste yöntem ve sistem olarak daha doğrunun, daha güzelin nasıl geleceğini öncelikle konuşmak ve tartışmaktır.

Bu kürsüden biraz önce konuşan Sayın Halil İbrahim Karal Beyin açıkladıkları konuları tekrar etmek istemiyorum; ama yasama olayını formalist bir hukuk anlayışının ötesine taşıyamayacak meclislerin de ülkelerinin ihtiyaçlarına ve isteklerine uygun meclisler olabileceklerini sanıyorum.

Bu genel endişeden sonra, şöyle bir noktaya geliyoruz İhtüzlük çalışmaları açısından. Sayın Komisyon raporunda kendisini sınırlayan kanunları sıralamış ve bunların içinde kalmak durumunda olduğunu bir anlamda ifade etmiş. Elbette öyledir. Onların içinde kalınmak ve ona, o temel görüşlere uygun olarak ihtüzlük hazırlanmak gerekir. Ancak bundan sonraki alanda Danışma Meclisinin kendi özgür iradesi içinde kalan alanda acaba nasıl bir yöntem izlenmiş, ne yapılmış, işte burası enteresan?

Raporun devam eden bölümünde esas alınan kaynaklar gösterilmiş. Elbette bu kaynaklar kendi dönemlerinde hükümlerini icra etmiş, o gün ölenleri

ölmüş, bu güne yansıyan, bu güne taşınan hükümler hükmünde gerilerde. Ancak, acaba bu Danışma Meclisinin kendi amaçları ve kendi araçları, kendi potansiyel değerleri ve içinde yaşadığı pratik ortam dikkate alınarak nasıl bir araştırma yapılmıştır, nasıl kabuller yapılmıştır, nasıl bir sistem kurulmaya çalışılmıştır? Bunu hiç aramamak, bu konu üzerinde hiç düşünmemiş olmak, ki raporda böyle bir ibareye rastlamıyoruz, gerçekten bu Meclisin görüştüğü ilk tasarı için ve bu tasarırı buraya getiren komisyon için, özür dileyerek söylüyorum, talihsizlik olmuştur.

Günümüzde belli modelleri ve belli meseleleri ortaya koymak, artık belli bilimsel kalıplara, belli bilimsel çalışmalara konu olmaktadır. «Sistem analizi» diye bir konu var, «İş akımı» diye bir başka konu var, «Karar modelleri» diye bir başka konu var. Soyut kalmak istemiyorum; bunlara da girmek istemiyorum; ama bunları her çalışmada önüne koyamayan çalışma grubu her halde çağdaş çalışma yap-tım diyemez. Dolayısıyla bu mantığın, bu eklektik yaklaşımın, bu tarama, derleme mantığının sağlıklı ve bu meclise yakışan bir ihtüzlük olduğunu söyleyemeyiz. Öyle olması da zaten beklenemez.

Neler çıkmış ortaya? Bu mantığın ortaya çıkardığı şeyler neler?.. Tabii ki reddedilmeyecek, yadsımayacak, her hal ve şartta kabul edilecek hükümler vardır İhtüzlüklerde. Belki bunlar sayı olarak da, kapladığı yer itibarıyla da çoğunlukta dırlar; ama öyle maddeler de vardır ki, o maddeler az yer de tutsalar işin özünü, esprisini ve anlamını ifade ederler. İşte, bunlar kanımca yakalanamamış.

Böyle bir Meclis İhtüzlüğünde önce kendi Meclis kişiliğini geliştirecek kapıları açık tutar. Bunlara imkân tanır. Nasıl tanınmamış? «Meclis, parmak kaldırma yeri değildir.» dedi bir sayın arkadaşımız. Öyledir, değildir. Bu Meclis iki kısımda çalışacak. Bir, tadat edilmiş, eski tabiri ile sıralanmış; Anayasayı, Referandum Kanununu, Seçim Kanununu, Partiler Kanununu yapacak, kendisi komisyonlarında teklif üretecek. Bir de Meclisin hükmi şahsiyetinin dışından buraya akacak, belli tasarıları alacak ve kendi komisyonlarında belli süzgeçlerden geçirerek burada görüşüp karara bağlayacak.

Bu kanallar üç tanedir; Milli Güvenlik Konseyinin gönderdiği teklifler, Hükümetin gönderdiği tasarılar ve bu sayın Meclisin, bu potansiyel değeri çok yüksek, özenle seçilmiş Meclisin kendi 10 kişininin getireceği teklifler. Tasarı demiyoruz ona.

Demek ki, bu teklifleri Meclisin kendi içinden, kendi üyelerinin getireceği teklifleri önemli bulmak zorundayız. Temel yasal çalışmaların dışında bu Meclisten beklenen belki de en anlamlı başlık budur.

Bu, üyelerin çalışmalarıyla ortaya çıkacak sistemi diri tutacak bir düzenleme isterdik. Kamuoyu bunu bekliyor. Her halde tasarımı, teklifi hep bekleme-yeceğiz burada. Demek ki, bu Meclisin kendi potansiyel değeri içinden, çok değerli uzmanlarından da belli teklifler geliştirmesi beklenecek; ama bu sistem bunu kolaylaştırmıyor, buna imkân hazırlamıyor, bunu önemli bir olay olarak ortaya çıkaracak düzenlemeler yapılmamış.

Neler yapılabilir? Tasarı ya da teklif, öyle oturup bir kimsenin kendi aklından yazacağı, hatmettiği konuları kâğıda dökceği bir konu değildir. Belli araştırmaların, belli çalışmaların, belli temasların sonucu ortaya çıkacak bir hadisedir. Bu üyelerin, buradaki saygıdeğer üyelerin, hepimizin bir tasarımı oturup hazırlayacağım dediği zaman, hangi kanaldan, kiminle nasıl haberleşecek, kimden nasıl yararlanacak, kendi evinde, mütevazı kütüphanesinde, ya da şu Meclisin kitaplığında mı bunu yapacak?.. Bu kanalları açmak gerekiyor kanımca. Meclisin; normal ağırlıklı dört yasanın dışında yapacağı çalışmalara bizzat Meclisin kendi kanalını açması anlamlı ve önemli bir gelişmeye sahne olabiliirdi, bunu göremiyoruz.

BAŞKAN — Efendim bir dakikanızın olduğunu arz edeyim.

CEMİL ÇAKMAKLI — Topluyorum Sayın Başkanım.

Diğer konu; tasarımı ve tekliflerin Meclis içinde huzurlu ve verimli akışının sağlanması konusudur.

Ben bir «Flow Chart» yaptım, bu sistem çalışır mı diye yükledim üstüne sistemi, eh şöyle, böyle çalıştırdım. Arada bir sürü tıkanıklık çıktı.

Gene bir başka konu : Komisyonların oluşturulması ve işlenmesinde daha uygun çözümlere ulaşmak zorundadır. Bu komisyon terettüp tarzı, bu oluşturma biçimi icranın klasik örgütlenmesine dayalıdır. Bu günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek biçimde değildir. Bunları daha sonra size ifade etmeye, madde görüşmelerinde ortaya koymaya çalışacağım.

Anayasa ve İçtüzük ilişkilerini düzenleyen maddeler kesinlikle büyük çelişkilerle doludur. Bir sürü hukukçu arkadaş da ifade etti. Değişik biçimde, yeri gelince ifade edeceğiz.

Meclis ve yürütme organı ilişkileri, denetim dışında olanları söylüyorum; netleştirilmemiş, iyi tarif ve tasnif edilmemiştir. Bu da Meclis olma karakterini; yürütme ile temassız, yürütme ile denetimin dışındaki alanlarda bile anlamlı kanalları netleştirilmemiş meclislerin başarılı meclisler görünümünde olacağı çok şüphe götürmektedir.

Konuları çok kısaca özetlemeye çalıştım, teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum.

Sayın Alpdündar'ı rica ediyorum.

MUSTAFA ALPDÜNDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Muhterem hocalarımı dikkatle dinledim, çok şey öğrendim, öğrenmeye devam edeceğim. Ancak, bana gelinceye kadar arkadaşlarımın Tüzük üzerindeki genel görüşmelerde değinmedikleri bir - iki konuya değinerek kıymetli zamanlarınızı almamaya çalışacağım.

Değerli arkadaşlarım;

Meclisimizin özelliği, çalışma şartları elbetteki bundan önceki meclislerden çok çok değişik olacaktır ve olmalıdır da. Muhterem Komisyonun çok kısa zamanda hazırlayıp takdim ettiği Tüzük, elbette üzerinde konuşulabilir; ama genelde fevkalade bir çalışma. Ben Muhterem Komisyon üyelerine, tümüyle Komisyona huzurunuzda teşekkür etmek isterim.

Bunun ötesinde bana göre en önemli konu; Meclisi çalıştırabilmek, Meclisin devamlılığını sağlamak ve çalışmaktır.

Değerli arkadaşlarım;

Masalarınızın üzerinde her halde 85 kanun teklif ve tasarısı vardır; yani daha bismillâh deyip çalışmaya başlamadan önce 85 kanun teklif ve tasarısı önümüzdedir. Bu boş lafla değil, mesaiyi iyi ayarlamakla, çalışmakla sonuçlandırılabilir. Halbuki, biz henüz Tüzük üzerinde çalışmaktayız.

Bunu böylece sunmaktaki maksadım; üyelerin Meclis ve komisyonlara devamlılığı konusuna şu ana kadar hiçbir arkadaşımın değinmemiş olmasıdır. Komisyon beni bağışlasın, özür dilerim, bu konudaki Tüzük hükümleri çok lâyüs'el, bundan önceki Meclislerden dahi daha lâyüs'el bırakılmıştır. Şöyle bırakılmıştır : Özürlüler, izinliler, izin alabilecekler, hatta Meclise devam etmeme hakkı bile tanımışlardır sayın üyelere, yani bizlere. Biz Meclise devam etmeme hakkı istemiyoruz. Eğer istersek, Muhterem Danışma Meclisimiz de bunu kabul ederse, biz kendi

kendimizin buraya geliş nedenini anlamamış oluruz. Şöyle ki;

Başkanlık Divanımız her isteyene 10 gün izin verebilecek. Özürlüleri, izinlileri her zaman, her isteğimizde 10 gün izin almak suretiyle kabul edeceğiz. Meclisimiz bir yasama dönemi içinde 45 gün tatil yapabilecek. Onun ötesinde, her isteyen üye sizlerin kararıyla iki ay; yani 59 gün rahat; ama iki ay ücretlerini de, ödeneklerini de ödememiz koşuluyla izin alabilecek. Ne zaman çalışacağız?..

Saygıdeğer üyeler;

Bana göre bu konu çok önemlidir. Muhterem Tüzük Komisyonumuz özellikle disiplin ve devamlılık konularını yeniden gözden geçirmelidir ve Meclisimize ve komisyonlara devamsızlık hakkı diye bir hak tanımamalıdır. Zira, mevcut Tüzükte hiç sorusuz, sualsiz ayda 4 gün devam etmemek mubahtır. Zaten çalışma sistemimiz ayda 16 gündür. Saat 14.00'ten sonra çalışacağımızı değil, komisyonların da aynı günlerde çalışacağını da kabul edersek, bu 16 günün 4 gününü devam etmeyebileceğiz. Böylece, sanırım bundan önceki meclisler ve komisyonlar gibi belki de ekseriyeti bulamayacağımız zamanlar olabilecektir.

Özellikle bu hususu vurgulamak için söz aldım. Hepinize saygılar, sevgiler sunarım efendim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Mehmet Aydar'ı rica ediyorum.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Tüzük Komisyonu Yüce Heyetinizin değerli oyları ile seçildi ve aynı Komisyonun hazırlamış olduğu Tüzük teklifi geneli itibarıyla konuşmalarımıza hedef olmaktadır şu anda. Bendeniz, Tüzük Komisyonuna değerli çalışmalarından ötürü teşekkür etmek istiyorum; ancak bu çalışmaların Danışma Meclisimizin çok yoğun görevleri ve yapacağı işleri açısından yeterli kalmayacağı endişesini de taşıyorum.

Önce şu noktalarda kendi naçizane görüşümü arz etmek istiyorum.

Meclisimize hayat veren hukuki belgeler Tüzüğün girişinde sıralanmıştır. Ancak Tüzüğün dizininde, sistematığında bazı noksanlar da dikkati çekmektedir. O noksanları özetle şöyle belirtmek lazım.

Nasıl ki Yüce Heyetiniz Tüzük Komisyonuna bir görev ve bu göreve ilişkin yetki ve sorumluluk verdi ise, elimizdeki Tüzük metninin de Danışma Meclisi-

nin görev, yetki ve sorumluluklarına eşit bir ağırlık taşınması lazım gelir. Anayasa yapacak bir Heyetin ve Türkiye'de bozulmuş kamu düzeninin geri getirilmesini sağlayacak, ayrıca Türk siyasi hayatının ve parlamentarizmin geri getirilmesini temin edecek olan yasaların çıkarılmasına özellikle memur edilmiş bu Meclisin, demin de ifade ettiğim gibi görev, yetki ve sorumluluklarına ışık tutması kaçınılmazdır.

Benden önce konuşan sayın hatiplerin haklı ya da haksız olarak ifade buyurdıkları denetim konusu üzerinde şu Tüzükte hiçbir arkadaşımızın kullanamayacağı bir hak olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü bu Tüzük, başında ifade edildiği gibi birtakım hukuki belgelere dayanarak ve onları gözetilerek hazırlanmıştır. Ancak çok özel bir anlam taşıyan Danışma Meclisinin kendi görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde şu Tüzük içerisinde dahi o denetim mekanizmasını harekete geçirme imkânı mevcuttur. Eski tüzüklerdeki bazı konuşmacı arkadaşlarımız biraz allerji ile karşıladılar. Hukuki belgelere bu istememezlik gibi bir allerji duymamak lazım gelir. Hukuki belgeler müteakip hukuki belgelerin ya ışığı olur ya temeli olur veya dayanağı olur en azından. O bakımdan fikirlerdir, bu fikirler manzûmelerini bir anda itip atmak mümkün değildir. Bu itibarla denetim mekanizmasını da geçen uygulamalarda, geçen dönemlerin uygulamalarında bir sözlü soru müessesesi vardır, bu müesseseye de bir denetim yoludur. Sözlü soru şu kürsüden ilgili Hükümet üyesine tevcih edilen ve ondan cevabı istenen bir konuyu ihtiva eder. Danışma Meclisi Üyesi arkadaşlarım, Tüzükte böyle bir hüküm mevcut olduğu için denetim yapamayacakları hususunda bir endişeye kapılmamak lazım geldiğini burada ifade etmek istiyorum; ancak bir şartla : Sürenin çok makul bir süre olması icap eder ve çok seçkin bir Meclisin eski uygulamalarda «Seçmene selam» diye sözlü soru veya gündem dışı konuşmalar yapmayacağını da kesinlikle inanarak ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkanım, gündem dışı konuşmalara geniş yer verilme imkânı sağlandığı takdirde, Türk basını Danışma Meclisinin her kelimesini Türk kamuoyuna aktaracaktır.

Bunu ifade ediyor, saygılarımı arz ediyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Daha beş arkadaşımızın sözü var; fakat bu ara bir de takrir verilmiştir. Müsaade ederseniz takriri arz ediyorum :

Sayın Başkanlığa

Mesele aydınlanmıştır. Tümü üzerindeki görüşmelerin kifayetine karar alınmasını arz ederiz.

S. Feridun Güray Abdullah Pulat Gözübüyük
İbrahim Göktepe

BAŞKAN — Efendim, taktir arz edildi. Taktir aleyhinde bulunmak isteyen arkadaş varsa kısaca söz vermek istiyorum efendim?.. Yoksa Yüksek Heyetinin tasvibine sunuyorum efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, Komisyon adına söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Elbette, Komisyonun hakkı gayet tabii mahfuz.

Taktiri kabul buyuran arkadaşlar işaret buyursunlar efendim...

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAİL ARAR — O zaman ben de konuşmam Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Komisyonun hakkı mahfuz gayet tabii efendim.

Efendim, tekrar lütfedip işaret buyurur musunuz? Taktiri kabul edenler...

RECAİ DİNÇER — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Yani taktir hakkında mı konuşmak istiyorsunuz?

RECAİ DİNÇER — Evet.

BAŞKAN — Buyurunuz, aleyhinde konuşabilirsiniz tabii efendim, lehine lüzum yok.

RECAİ DİNÇER — Sayın Başkanım, Yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri;

Yüce Meclisiniz değerli Tüzük Komisyonuna bir görev verdi ve bu görevi kendi açılardan ve büyük bir değerle önümüze kadar getirdiler. Bu bir çatıdır. Şu ana kadar çok değerli hâtipler konuyu görüştüler, görüşmelere açıldılar ve birtakım maddeler üzerinde konuştular; fakat konuşmayan üyeler de oldu. Aslında konuşulsun mu, konuşulmasın mı?.. O bazı konuşan üyeler tarafından açık kaldı.

Şimdi, biz Sayın İçtüzük Komisyonuna yeniden görev vereceğiz veya da pek tabii 160 tane teknisyen grubunun birtakım beğenmedikleri konular vardır. Bu konuları açıklıkla ifade etmemiz gerekir. Acaba hangi kısmını beğendik, hangi kısmını beğenmedik? Eğer toplantı şu anda bu önerge ile kapatılır ve «beğendik - beğenmedik» diye bir oylama yapılırsa, değerli Komisyon buradaki teknisyenlerin birtakım fikirlerinden mahrum olacaktır.

Bu bakımdan ya konuşmacıların daha açıklıkla, konuşmayanların veya da konuşanların, maddeleri belirterek görüşmeleri veya da yazılı önerge verecek Komisyonun çalışmalarına ışık tutucu hazırlıkta bulunmalarını arz ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Efendim, yazılı önerge olursa hiç şüphe yok ki Komisyonun incelenmesine arz edilecektir.

RECAİ DİNÇER — Tabii efendim, o bakımdan.

BAŞKAN — Maddeler hakkında bu hüküm bizi bağlamayacaktır. Maddeler hakkında elbette (eski tabiriyle) dūr-ü dırâz konuşma hakkı mahfuzdur..

S. FERİDUN GÜRAY — Sayın Başkan, önergemiz yanlış anlaşıldı.

BAŞKAN — Bu sadece, verilen taktir benim anladığım heyeti umumiyesi hakkında, tümü hakkında bir kifayettir. Elbette son karar Yüksek Heyetinizindir. Müsaade ederseniz bir karışıklık olmasın, tekrar reye arz edeyim efendim.

Evvela taktiri kabul edip, tümü hakkındaki müzakereyi kâfi gören arkadaşlar işaret buyursunlar efendim... Kâfi bulunmayan arkadaşlarımız işaret buyursunlar efendim... Kafi bulanlar ekseriyeti almıştır efendim.

O halde şimdi Komisyon Sözcüsü olan arkadaşımıza söz veriyorum, müsaadenizle.

MAHMUT AKKILIÇ — Sayın Başkan, usul hakkında bir söz isteyebilir miyim?.. Bildiğim kadarıyla yeterlik önergesi verildiği zaman söz almış üyelerin söz hakkı baki kalmak üzere, usulü vardır.

BAŞKAN — Efendim, öyle bir kayıt olmadığı için bendeniz...

MAHMUT AKKILIÇ — Bilmiyorum, onun açıklanması lazım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, bendeniz sadece taktiri olduğu gibi, arkadaşımıza olan büyük saygım dolayısıyla taktiri verentlere, tamamıyla kendi ibareleriyle yüksek reyinize arz ettim. Onun için de eğer söz alan arkadaşlarımızın hakkı mahfuz cümlesi olsaydı, elbette onu da arz edecektim. Sırf bunun için efendim ve görüyorum ki, temayül genaralite hakkındaki müzakerenin yeterliği üzerine oldu. Bununla beraber arz ettiğim gibi, tekrar teklifler vermek veya maddelerde dūr-ü dırâz rahatça fikir beyan etmek elbette Yüksek Heyetin hakkıdır.

Buyurun efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Komisyonca hazırlanan İçtüzük tasarısı ya da teklifi üzerinde söz alan arkadaşlar sözlerine Komisyona teşekkürle başladılar. Ben de kıymetli eleştirilerinden dolayı bu arkadaşlara bütün Komisyon üyeleri adına teşekkürü bir borç bilirim. Çünkü, yaptığımız, sizlere takdim ettiğimiz tasarı, elbetteki tam ve mükemmel bir İçtüzük teklifi, tasarısı değildir. Bu ancak, burada sizin kıymetli görüşleriniz ve oylarınızla daha da olgunlaşacak bir metindir. Bu itibarla arkadaşlarıma içtenlikle ve bütün Komisyon adına teşekkür ediyorum.

Konuşan arkadaşlardan Sayın Entuğrul Zekâi Ökte, «bu İçtüzük tasarısı, teklifi hazırlanırken seçilen kaynak hatalıdır.» buyurdular. Bir tek kaynağa başvurulmuş değildir ve bunu özenle sunuş yazısında belirtmeye çalıştık. Ancak, geçtiğimiz yıllarda (ki, bu geçtiğimiz yıllar derken, 3-5 seneyi kasetmiyorum, Türkiye'deki parlamenter hayatın devamı süresince, 50 seneyi aşkın bir süre, daha eskisini saymıyorum) uygulanan, tatbikatta hiç bir sorun çıkarmayan, tam aksine eğer yasama yetkisine sahip bir meclisin içtüzüğünde bulunmasa idi, o zaman komisyonlarda veya Genel Kurul görüşmelerinde ve çalışmalarında büyük boşluklar ve sorunlar doğurabilecek olan maddeleri elbetteki almamazlık yapamazdık.

Sayın Ökte, «Niçin Temsilciler Meclisi İçtüzüğü alınmadı?..» dedi. Biz hiç bir içtüzüğü harfiyen almış değiliz, bu arada Temsilciler Meclisi İçtüzüğünden de yararlandık; ama tümüyle Temsilciler Meclisi İçtüzüğünü almayı uygun bulmadık, Danışma Meclisinin kanunla kendisine verilmiş olan yetkiler dolayısıyla.

Yine Sayın Ökte arkadaşımız, zaman meselesinden bahsetti, «Danışma Meclisinin çalışmaları sınırlandırılmalıydı İçtüzükle» dedi. «Hiç bir Meclis, hiç bir makam ebedi değildir» dedi. Bu son görüşüne tabii katılıyoruz. Hiç bir makam, hiç bir meclis ebedi değildir, bu Meclisin de bir tabii ömrü ve görevini sona erdirmeye süresi vardır. Eşasen bu husus belli edilmiştir. Onun için İçtüzükte tekrarına lüzum görülmemiştir; bu tarih; Milli Güvenlik Konseyince belli edilecek tarihte yapılacak genel seçimlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi fiilen vazifeye başladığı tarihte Danışma Meclisinin de hukuki varlığı sona erecek» şeklinde yasalarımıza geçmiş bulunmaktadır.

Sayın Ökte'nin bu zamana ilişkin görüşleri içinde, sanıyorum aynı zamanda Danışma Meclisinin yapacağı çalışmaların da süresinin İçtüzükte belli edil-

mesi önerisi varmış gibi bir hava sezdim. Yani, mesele Anayasayı ne kadar sürede yapacağız? Seçim Kanununu, Siyasi Partiler Kanununu ne kadar süre içinde yapacağız?.. Bu da İçtüzükte belli edilsin gibi bir hava sezdim veya belki yanlış anlamış olabilirim.

Bu hususlar da İçtüzükle halledilecek işler değildir. Geçenlerde başka bir vesileyle huzurunuzda çıktığım zaman da arz etmiştim; daha henüz çalışmaların alfabetesini ele alınıp, (A) harfinden okumaya başlanmadan, bunun şu kadar sürede bitirilebilir denmesi başka bir anlama gelir; ama çalışmalara yoğun bir biçimde eğilip, başlayıp, sürdürdükten sonra, o çalışmaların kendi mahiyetinden çıkan bir süre vardır. Biz ikinci yolu tercih ettik; onun için herhangi bir süre ile tahdit etmedik. Maaza, ileri maddelere geldiğimiz zaman arz edeceğim, bir madde var ki, Komisyonunuz onu geri almak teklifinde ve ricasında bulunacaktır. O zaman belirli süreler olmamakla beraber şimdiden İçtüzükte tayin edilen, sayın arkadaşlarımızın üzerinde hassasiyet gösterdikleri bazı konuların da büyük bir (Tabiriimi mazur görünüz, elbette Yüksek Heyetinizi ve kuracağınız komisyonları tenzih ederek söylüyorum) lakaydı ve vurdumduymazlık içinde, ilanilaye uzaması havasını, elbetteki Türk ve dünya kamuoyuna vermek istemeyeceğinizden emin olarak, geri alacağımız bu madde ile yeni bir metin getireceğiz ve bu suretle yine şimdiden kesin gün, ay, tarih belli etmeden; ama çalışmalara hız kazandırmak için Yüksek Heyetiniz bazı yetkilerle tehzil edilmiş olacaktır.

Sayın Ökte ve diğer birçok konuşmacı arkadaşlarımızın (ki, şimdi Sayın Ökte'ye cevap vermiş olmakla, diğer sayın arkadaşlarımıza da cevap vereceğim) üzerinde hassasiyetle durdukları konu; «Niçin denetim müessesesi getirilmedi?» Denetim müessesesinin bu kadar hassasiyetle üzerinde duran arkadaşlar, gensoru, yani Hükümetin güvensizlikle görevden alınabileceği en ileri derecedeki gensoru müessesesini düşünmediklerini de açıkça beyan etmişler ve bu denetimin en masumu olan sözlü soru üzerinde durmuşlardır.

Demek ki, denetim müessesesine, daha doğrusu sözlü soruya yer verilmemesini eleştiren arkadaşlarımız, bu sözleriyle peşinen, Danışma Meclisinin zaten bazı denetim yetkilerinden mahrum olduğunu kabul etmiş oluyorlar ki, bu ifadeleri doğrudur. Danışma Meclisinin görevleri, gerek Kurucu Meclis hakkındaki 2485 sayılı Kanunda açıkça gösterilmiş olduğu gibi, gerekse Geçici İçtüzük yerine geçecek 60 numara-

ralı Kararda da gündemin ne suretle tanzim edileceği açıkça, sarahaten, tahdidi olarak ve tadadi olarak gösterilmekle denetim müessesesinden hiç birine yer verilmediği açıkça anlaşılmaktadır.

Peki, kimde bu denetim yetkisi? Şunu tekrar hatırlatmak isterim arkadaşlarımıza; biz Kurucu Meclisin bir kanadıyız, bir Danışma Meclisiyiz, Kurucu Meclis içinde. Kurucu Meclisin diğer kanadını Millî Güvenlik Konseyi teşkil ediyor. Millî Güvenlik Konseyinin kendi çalışmalarını düzenleyen İçtüzük hükümlerini arkadaşlarımız tetkik buyuracak olurlarsa görecekler ki, her türlü denetim görevi Millî Güvenlik Konseyine aittir. Tabii, bu soru gibi, genel görüşme gibi hususlar dışında, sırf gensoruya münhasır olmak üzere eski döneme ait bilgilerinizi de tazelemek isterim.

Halen bazı maddeleri yürürlükte olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre, (89 ncü maddedir.) Eskiden de gensoru yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir kanadını teşkil eden Millet Meclisine aitti, ama Cumhuriyet Senatosunun gensoru müessesesini işletme hakkı yoktu. Binaenaleyh, bugünkü durumu, bu görüş içinden bakarsak, fazla yakınacak bir durum olmadığı kanısındayım. Durum gayet vazıhtır. Kurucu Meclis var, çalışıyor; bir kanadı Danışma Meclisi, vazifeleri belli edilmiştir, öbür kanadı Millî Güvenlik Konseyi, onun da yetkileri, görevleri yine yasalarla içtüzüklerle belli edilmiştir.

Birçok arkadaşlarımızın, Sayın Ökte arkadaşımızın değindiği ve sonra başka arkadaşların da başka açılardan değindikleri bir husus da; komisyonların sayısı ve adları idi. Şimdi, Ökte arkadaşımız, getirdiğimiz tasarıdaki komisyonları az buldular. Ne kadar bakanlık varsa, ona eşit adette ve adda bir komisyonlar düzeni kurulmasını istediler. Halbuki, daha sonra konuşan Sayın Cemil Çakmaklı arkadaşımız ise tam bunun aksi yönünde mütalaada bulundular ve bu getirdiğimiz düzeni bile icranın çalışmalarına uygun klasik bir düzenleme olarak nitelediler. Tahmin edersiniz ki, bu kadar değişik görüşler içerisinde bir orta yol seçmek gerekirse, her halde üye sayımızı da düşünersek sanıyorum getirdiğimiz teklif en uygun olanıdır.

Bir çok üyelerin üstünde durduğu husus, (Ki, Sayın Doktor Rahmi Karahasanoğlu da bu husus üzerinde durdu.) 10 üyenin kanun teklif etme yetkisinin kısıtlayıcı bir hüküm olduğu hususunda birleşiyorlar ve hatta zannediyorum Sayın Karahasanoğlu idi, «Dinlenme» tabirini kullandı, «Ben bir kanun teklifi

hazırlarsam niçin 10 üyenin, koridorlarda, kulislerde oyunu teklif edeyim» dedi. Biz bu hükmü getirmekte mazur idik; çünkü 2485 sayılı Kanunun 24 ncü maddesinin ikinci bendi yürürlükte olduğu sürece, o hükme aykırı bir içtüzük hükmünü biz Komisyon olarak getiremeyiz. Bundan şikâyetçi olan arkadaşlarımız bir defaya mahsus olarak, kendi tabirlerini kullanarak söylüyorum (Özür dilerim) oy dilerlerse, bu Kanunun, bu maddesinin değişmesini teklif ederler, ona paralel olarak da İçtüzükte değişiklik yaparlar ve bundan sonra 10 üyenin kanun teklif etme mecburiyeti ortadan kalkar.

Sayın Kamer Genç arkadaşımız; ölüm cezalarının yerine getirilmesine ilişkin hükmün, bu İçtüzükte yer almasını eleştirdi. Ölüm cezalarının onanması ya da onanmaması, (ki, Anayasanın deyimidir) Yasama yetkisine sahip olan meclislerce bir kararla değil, bir kanunla olur. Şu halde bu hükmün getirilmesi zorunludur. Kanun olduğuna göre, yeni Anayasa düzeni ve Kurucu Meclisin teşkili hakkındaki kanunlar muvacehesinde Adalet Bakanlığından iktikal edecek bu gibi kesinleşmiş mahkeme kararları, önce Yüksek Heyetinizin ilgili komisyonuna, sonra da Genel Kurulun tasvibine sunulmak üzere Danışma Meclisine gelecektir.

Buna mukabil, «Dilekçe Hakkı» hakkındaki hükmün niçin İçtüzükte kullanıma yerini Millî Güvenlik Konseyi olarak gösterildiği üzerinde duruldu. Bunu gerek Anayasa ve gerekse Türk vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine tek başlarına veya toplu olarak müracaat etmeleri hakkındaki Kanun muvacehesinde ve bugünkü hukuki durum karşısında incelerseniz, bunun da sonuçta bir denetleme hakkı doğurduğunu ve o denetleme hakkının da Millî Güvenlik Konseyine ait olduğu görüşünden hareketle bu maddenin Tüzükte yer aldığı, kolaylıkla anlaşılabılır.

Bu maruzatımdan sonra; «Öyleyse hiç koymasaydınız bu maddeyi» fikri, tabii doğabilir. Ona da zaruret var. Çünkü, Danışma Meclisinin kurulmasıyla birlikte Sayın Başkanlığa mütemadiyen şikâyet, müracaat, ihbar dilekçeleri geliyor, ama bugünkü hukuki düzenleme içinde Danışma Meclisinin bu konuların üzerine eğilmeye yetkisi yok. Binaenaleyh, biriken evrakın akıbetini tayin etme bakımından buna ihtiyaç gördük.

Sayın Halil İbrahim Karan arkadaşımız, «Bu Meclis olağanüstü bir Meclistir.» dedi. Bu Meclis eğer yanlış zaptetmedimse, «İhtilal Meclisidir» gibi veya

o anlama yakın bir anlam kullandı ve «Kurucu Meclis İktüzüğü niteliğinde başka bir içtüzük, başka bir anlamda, kapsamda bir içtüzük yapılması gerekiyor» dedi.

Şimdi, Danışma Meclisinin Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu hassas bir dönemde toplandığı, özel bir Meclis olduğu, alışılmış anlamıyla meclis tabirinden biraz başka bir kuruluşa sahip olduğu ve yetkilerinin yine kanunla belli edilmiş olduğu, bunların içinde Anayasayı yapmak gibi çok önemli bir görevin Yüksek Heyetinize tevdi edilmiş olduğu muhakkak. Ancak, biz olaya, tümüyle arz ettiğim bu olaya Sayın Halil İbrahim Karan Beyefendinin baktığı açıdan bakmadık.

12 Eylül'den bir sene sonra kurulan bir Meclise, yeniden bir ihtilâl Meclisi gözüyle bakmadık. Biz Bu Meclisi Türkiye'de demokrasiye geçişin ilk adımı, daha durmuş, oturmuş, daha temkinli, daha basiretli, hareket etmesi lâzım gelen bir Meclis olarak mütalaa ettik ve İktüzüğünü de manzurunuz olduğu şekilde, tetkikinize sunulduğu şekilde bir İktüzük olarak yaptık.

Yine Sayın Karan arkadaşımız, «Kanun tasarı veya teklifleri önce Meclis Genel Kurulunda görüşülmeli, Meclis oluşacak kanuna ışık tutmalı, anafikri vermeli, ondan sonra komisyona gitmeli. Bu İktüzük hakkında da Genel Kurulun hiç bir fikri tebellür etmeden bu İktüzüğü hazırladılar» dedi.

Sanıyorum bu Parlamento hayatına tamamen ters düşen bir teklif. Eğer bir kanun tasarı veya teklifi Meclisinize geldiği zaman önce burada görüşülecekse ihtisas komisyonlarında görüşülmeyecekse, bu mekanizmayı tamamen ters işletmek demek olur ve bir noktada da belki işleri çıkmaza sokabilir.

Sayın Şerafettin Yarkin arkadaşımız, acaba buyurdular ben mi yanlış anlıyorum, bir tek mi Anayasa Komisyonu var, yoksa iki ayrı Anayasa Komisyonu mu var. Eğer bir tek Anayasa Komisyonu varsa bu en büyük görevi Anayasayı hazırlamak olan komisyon olduğuna göre, buna diğer bazı vazifelerin verilmesi mesela, bu arada yasama dokunulmazlığının kaldırılması işlerinin Adalet Komisyonu ile birlikte görülmesi gibi bazı vazifelerin verilmesi yükünü artıracaktır dediler.

Bizim tasarladığımız sisteme göre iki Anayasa Komisyonu yok, bir Anayasa Komisyonu var, bu Anayasa Komisyonu başta 2485 sayılı Kanunun kendisine verdiği Anayasayı hazırlamakla yükümlü bir komisyon; ama bunun dışında kanunların veya İktü-

züğün kendisine tahmil ettiği bazı görevler doğarsa, çıkarsa veya herhangi bir kanunun Anayasaya aykırı olup olmadığı hakkında bir tereddüt doğar ve başka bir komisyon mütalaaasını sorarsa, elbette ki bu hususlara da eğilecek olan bir komisyondur. Tabii, nihai karar bu hususlarda Yüksek Heyetimizin olacaktır.

Aynı arkadaşımız «Niye soru yok?...» dedi. Onun cevabını daha evvel arz ettim.

Sayın Prof. Hamza Eroğlu, gerekçenin olmamasından şikâyet ettiler. Haklıdır; bizim de bir ıstırabımızı teşkil ediyor. Ancak ne çare ki, 15 günlük bir süre içinde bu İktüzüğü meydana çıkarabilmek, gerek İktüzük Geçici Komisyonu olarak, gerekse Altkomisyon olarak bizim ancak bu kadar bir metin meydana çıkarmamıza imkân verdi. Bunun bir de gerekçesini yazamadık; fakat hemen arz edeyim, gerek bize ilham kaynağı teşkil eden Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu İktüzüklerinin, gerek Kurucu Meclis (Yani, 1960 - 1961'de kurulan Kurucu Meclisi kastediyorum) ve Temsilciler Meclisi İktüzükleri gerekçeleriyle birlikte basılmış, Genel Kurullardaki müzakeresi zabıtlara geçmiştir. Bu itibarla oradan esinlenerek alınan bu maddelerin gerekçelerini bulmak mümkündür kaynaklarda. Ayrıca, Komisyonumuz, yani İktüzük Geçici Komisyonu, gerek stenoğraflar vasıtasıyla, gerek ses kayıt cihazları vasıtasıyla Komisyonun bütün çalışmalarını tam tutanak hâline getirmiştir ve bunlar deşifre edilerek labedilmiştir, görüşmelerin hepsi mahfuzdur. Binaenaleyh, herhangi bir tereddüt olursa, eski kaynaklara birlikte, yeni gerekçe olarak bunlara bakılabilir.

Ayrıca birçok maddeler yeni bir müessese getirmediği ve eski dönemlerde uygulamalar içinde tecrübe kazanmış maddeler olduğu için, zaten herhangi bir gerekçeye, bir tereddüde de lüzum olmadığı kanısındayım.

Sayın Eroğlu'nun «Bana cazip gelmiyor» diye ifade buyurdıkları fiili durum; kendilerine neden cazip gelmediğini bilemediğim için fazla bir açıklama yapamayacağım; ama çok uzak bir şüphe olarak ifade ediyorum, her halde bize atfı kabil olmayan bazı şeyleri düşünerek, onları burada ifade ettiğimiz gibi, bir zan ve kanaatle bunu ifade etmediklerini ummak isterim.

Önemli bir nokta, Sayın Eroğlu'nun ifade ettiği; 87 nci maddeden bahsettiler: Bu maddeye, sırası geldiği zaman arz edeceğim. Bu maddeyi geri istiyoruz, yeniden tedvin ettik, huzurunuzda getireceğiz o zaman enine boyuna tartışırız.

Sayın Kemal Dal arkadaşımız, «Anayasa halk-oyuna sunulduğu zaman reddedilirse, Danışma Meclisinin durumu ne olacak?... Bunu İttüziükte belirlemek gerekirdi.» dediler. Böyle bir lüzuma inanmıyoruz. Anayasa halkoyuna sunulduğu zaman reddedilirse, Danışma Meclisinin durumu ne olacaktır, Anayasanın durumu ne olacaktır; buna karar verecek heyetin bu Heyet olmadığı izlenimindeyim. Yanılmış olabilirim.

Tüzükte, takdim ettiğimiz Tüzük teklifinde 23 Ekim 1981'in başlangıç olarak alınmasını yadırgadıklarını söylediler. «Yapılan işlem, karar ve oylamaları neden tekrarlıyoruz?...» dediler. Bu bir espri meselesi olarak ele alındı. Komisyonunda çok tartışıldı. Bir yasama meclisi kendi İttüzüğünü yapma yetkisine sahip olunca (Ki, kanunla o yetki Yüksek Meclisinize verilmiştir.) Meclisin ilk açıldığı günden evvel yapılan bütün işlemlerin de, bu Meclisin sonradan dahi olsa izhar ettiği bir iradeye uygun olarak yapılmasını ve bir iki son madde ile bu işlemlerin hepsinin geçerliliğini koruduğunu, binaenaleyh yeniden bir başkan seçimi, yeniden bir başkanlık divanı seçimi gibi hususların artık varit olmayacağını da ifade ettiğimize göre, sanıyorum; hani bu espri gene yanlış görülürse, tabii değişiklik yapılabilir; ama muhafazasında da başka bir hukuki incelik, bir hukuki espri olduğu kanısındayız Komisyon olarak.

«Komisyonlarda veya Başkanlık Divanında boşalma olursa en kısa zamanda doldurulur» tabiri yerine, belli sürelerin bulunmasının daha uygun olacağını ifade ettiler. O, belli süreler, dedikleri kesin süreler, yani üç gün, beş gün, bir hafta gibi süreler uygulamada daima çok müşkül çıkarmıştır. Böyle bir boşalma, Meclisin tatil veya ara vermesinde olur ise, Meclis bir kâtip üyeyi veya bir komisyondan istifa eden üyeyi seçmek için olağanüstü toplantıya mı çağrılacaktır?... Filhakika bazı süreler tatillerde işlemez, diye hükümler de var, ama katı hükümler getirmenin tatbikatda faydası olmadığına kaniz.

Sayın Dal, çok önemli bir konuya değindiler; «Anayasanın esasları; yani siyasi, sosyal ve ekonomik esasları, temel hukuk düşüncesi, Anayasaya hâkim olacak temel hukuk düşüncesi neden bu İttüzükte belli edilmedi?» buyurdular. Biraz daha konu üzerinde kendileri bir imal-i fikr ederlerse bu kadar mühim bir konunun; Anayasaya hâkim olacak, onun esprisini teşkil edecek, büyük siyasi tercih konusu olan temel konuların niçin İttüzüğe girmediğini zannediyorum kendileri de çok kolay kabul buyururlar, Bunlar İttüzüğün yeri değil.

Sayın Cemil Çakmaklı arkadaşımız, «Danışma Meclisi üyelerinin yapacağı kanun teklifleriyle ilgili gerekli açıklamalar ve düzenleyici hükümler yok.» buyurdular. Bu fikirlerine katılmıyorum. Yani, bir yasama yetkisine sahip Mecliste bir üyenin kanun teklifi yapması halinde bunun prosedürü nedir, usulü nedir, mümkün olduğu kadar açıklıkla, vazih bir şekilde birçok maddelerle izah edilmiştir, hatta bazı arkadaşlarımız; belki burada değil, ama bana dışarıda özel olarak, «Bu İttüzük bu Danışma Meclisi için çok uzundu, neden bu kadar uzun tuttunuz?» dedi. İşte uzun tutmamızın sebebi bu. Ne kanun tekliflerinde, ne kanun tasarılarında, ne komisyonlarda, ne Genel Kurulda beyhude vakit kaybına sebep olacak birtakım boşluklar, usul tartışmaları çıkmasını istemediğimiz için bunları getirdik. Zannediyorum, Sayın Cemil Çakmaklı arkadaşımızın ifadesi sadece bu noktaya inhisar etmiyordu. Teknik bakımdan, kanun teklifinde bulunacak arkadaşlarımıza yardımcı bir kuruluş, bir komisyon teklif eder gibi, böyle bir şeyin özlemine duyar gibi bir hava sezdim konuşmalarından; dikkat buyurdunuzsa, teşkilât içinde bir inceleme kurulu vardır, bu kanun teklifi yapacak arkadaşlarımıza elbet onların kendilerine has siyasi tercihlerini, anahükümleri üzerinde müdahale hakkına sahip olmamakla beraber, yapmak istedikleri kanun teklifinin kanun tekniği bakımından hazırlanmasında, mevzuatımızın tüm ifadesi ve yapısı içinde yerini bulmasında yardımcı olmak üzere görev yapacaklardır.

Sayın Mustafa Alpdündar arkadaşımız da, «Bu İttüzüğün, üyelere, Meclise devam etmeme hakkı getirdiğini» ifade buyurdular. Böyle bir şey, tabii ki, söz konusu değil. Yani süreler mutlaka kullanılması lazım gelen süreler değildir. «Danışma Meclisi yılda en fazla 45 gün tatil yapar.» hükmü, Danışma Meclisi yılda 45 gün tatil yapmaya mecburdur manasına alınmamalı, ama yapmak istediği zaman 45 günden fazla yapamaz.

İzinden bahsettiler. Zannediyorum, devamsızlık ve izin için İttüzükte çok sert hükümler var. Zaten biz koymasak kanunda var, ama o kanunu daha işler hale getirmek için biz de bunları getirdik.

İki aylık izin de, her iki ay izin isteyene verilen bir izin değildir. Bunun çok meşru, çok geçerli sebepleri olur. Hani, hiç gönülden istemem ki, herhangi bir arkadaşımız o duruma düşsün; ama bu ekseriya çok ağır hastalık durumlarında, tam teşekküllü bir hastanenin raporuna dayanılarak istenmiş olan bir

izindir, 2 aydan fazla böyle bir duruma düşen arkadaşımıza aylık ve ödeneklerinin verilmesi, Genel Kurulun takdir ve tasvibine bırakılmıştır. Onun için, Meclise devam etmeme hakkı diye bir şey kesinlikle ne düşünülmüş, ne yazıya dökülmüştür.

Sayın Mehmet Aydar arkadaşımız da, soru üzerinde durdular. Daha evvel cevaplandırmış bulunuyorum.

Gündem dışı söz konusundan bahsettiler, o da zaten teklifimizde yer almıştır.

Son olarak arz etmek istediğim husus, gene bir teşekkür vazifesini yerine getirmek içindir. Takdir edeceğiniz gibi, bu şahsım adına değil, asla değil, Komisyonun feragatla çalışan, beraber çalışmaktan şeref duyduğum sayın üyeleri adına. Çok övücü sözler ifade edildi Komisyon hakkında ve bu övücü sözlerden sonra da, çok tatlı tarizlerde bulunarak, bu tasarının, bu teklifin hiç beğenilmediği ve Komisyonca geri alınması dahi teklif edildi. Komisyonun teklifin tümünü almaya bir talebi yoktur, takdir Yüksek Heyetinizindir,

Saygılarımla, (Alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Yüksek Heyetinizde tarihi oturumlarından birisi meydana gelmiş oldu, son derece kıymetli mütalaa ve mukabil mütalaalar ileri sürüldü. Bu durumdan sonra usul gereğince maddelere geçilmesini yüksek tasvibinize arz edeceğim. Ancak, bundan evvel bu hususla ilgili üç taktir vardır.

M. RAHİMİ KARAHASANOĞLU — Konuşmam hakkında bir yanlış anlama olmuş. Müsaade buyursanız tavzih etmek istiyorum.

BAŞKAN — O imkânınız var efendim, müsaade ederseniz evvela şunları takdim edeyim, sonra kısa bir söz size vereyim efendim.

HALİL İBRAHİM KARAL — Ben önce söz istemiştim.

BAŞKAN — Aynı mealde mi efendim?

HALİL İBRAHİM KARAL — Tavzih efendim, düzeltmek için.

BAŞKAN — Yalnız tavzih üzerine söz verebilirim, lütfen efendim bununla kifayet edilmesini rica edeceğim.

TURGUT YEĞENAĞA — Olur mu efendim?

BAŞKAN — Buyurun.

TURGUT YEĞENAĞA — Lehide, aleyhinde konuşma lazım.

BAŞKAN — Efendim, bu usulde mevcut değil, şimdiye kadar bendenizin bulunduğum umum meclislerde ve sair meclislerde gayet genişlemesine sanırım kıymetli arkadaşlarımız mütalaalarını serdettiler ve elbette maddelere geçilmesi hakkında şayet bir karar verirsiniz, bu maddeler üzerinde olanca genişliğiyle fikir teatisine asla bir mani olmadığını bir daha müsaadenizle tebaruz ettirmek istiyorum. Buyurun okur musunuz?

Danışma Meclisi Sayın Başkanlığına

İçtüzük metninin bazı maddelerinde kullanılan «Halkoyu» kelimesi yanlış olarak bölünerek ayrı ayrı yazılmıştır. Dilimize «Referandum» karşılığı olarak alınmış olan halkoyu, birleşik bir kelimedir. İçtüzükte, örneğin 47 nci maddenin ikinci satırında olduğu gibi «Halk oyuna» şeklinde yazılmaması, «Halkoyuna» şeklinde birleşik yazılması ve «na» ekinin de kesme işaretiyle ayrılması gerekir.

Bu düzeltmelerin yapılmasını arz ve teklif ederim.

M. Rahmi Karahasanoğlu

BAŞKAN — Bir önerge daha var, okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

Hazırlanan Danışma Meclisi İçtüzüğünde gerekçe yoktur. Danışma Meclisi İçtüzüğü her fırsatta uygulanacak ve yorum yapılacaktır. Gerekçeler yol gösterici ve ışık tutucu olduğundan ve şimdiye kadar kanun ve Meclis İçtüzüklerinde gerekçe ihtiva ettiğinden, İçtüzük teklifinin genel ve maddelerle ilgili gerekçeli bir şekilde hazırlanmasını arz ve teklif ederiz.

Hamza Eroğlu

Kemal Dal

Zekai Bayer

Feridun Ergin

Erdoğan Bayık

Muzaffer Sağışman

Hilmi Sabuncu

Atalay Peköz

Mümin Kavalalı

Ahmet Samsunlu

Siyami Ersek

BAŞKAN — 3 ncü önergeyi okutturuyorum.

Sayın Danışma Meclisi Başkanlığına

1. İçtüzüğe, Danışma Meclisini kuran yüksek ve kurtarıcı gücün amaçları, fikirleri ve beklentileri dikkate alınarak;

a) Soru,

b) Genel görüşme,

c) Meclis araştırması müesseselerinin konulması için,

2. İçtüzükte yer alan komisyon maddelerinin yeniden düzenlenerek;

- a) Tarım,
- b) Enerji ve Tabii Kaynaklar,
- c) Sanayi ve Teknoloji,
- d) Turizm,
- e) Ulaştırma Komisyonlarının müstakilen yer alması için Tüzüğün Komisyona iadesini arz ederiz.

Yılmaz Özman Nazmi Önder
Feridun Şakir Ögünç Turgut Ural
Ertuğrul Zekai Ökte Nermin Öztuş
Dr. A. Polat Gözübüyük İ. Doğan Gürbüz
Özer Gürbüz Halil Erdoğan Gürel
Dr. Hayati Güntan

BAŞKAN — Efendim, bu sonuncudan başlamak için müsaade buyurursanız; esasen bu tahrir sahibi arkadaşlarıma bir fırsat hemen sonra verilecek. Çünkü maddelere geçilebilmek için ancak Yüksek Heyetinizin rey olacağı. Yüksek rey o şekilde tecelli ederse, gayet tabii olarak maddeyi arzu ettikleri istikamette çalışmak üzere Komisyona iade edeceğiz.

Bundan gayri, bir kelime, yani «Halkoyu» gramer bakımından bendenize de doğru gelir; bu kelimeyi düzeltmek için kıymetli Komisyonumuz da buna katılmıştır; bu bir hata olmuştur, Türk gramerinin sıhhati bakımından faydalı olan bu tahrir dikkate alınacaktır.

Gerekçenin yapılması kıymetli arkadaşlarımızdan büyükçe bir grubun tahririne Komisyonumuz katılmamak durumunda olduklarını beyan ediyorlar. Şüphesiz yok ki, takdir yine Yüksek Heyetinizin olacaktır.

Şimdi efendim, bu bilgileri de arz ettikten sonra, teamüle ve kanunların seyrine uyarak bendenizin vazifem, mevcut tasarıda şayanı müzakere görüp görmediğiniz, yani maddelere geçilme imkânının bulunup bulunmadığını bir defa yüksek reyinize arz etmek olacaktır. Bundan sonra ancak diğer hususlar derpiş edilebilir. Onun için, müsaadenizle bu müzakerelerin ışığında maddelere geçilmesini kabul buyuranlar lütfen işaret etsinler...

HALİL İBRAHİM KARAL — Önergeler üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, o sözü vereceğim efendim. O bir tavzih mahiyetinde olduğu için bunu bozmaz efendim. Müsaade ederseniz şunu intaç edelim. Hakkınız var, tavzih her zaman mümkün.

Aksini oyunuzda arz ediyorum, yani hazırlanmış olan tasarrufların Komisyona iadesini teklif eden arkadaşlarımızın işaret buyurmasını rica ediyorum... İtti-

fakla, oybirliğiyle Komisyon raporunun müzakereye şayan olduğunu ve maddelere geçilmesini kabul buyurmuş oldunuz.

Şimdi kısaca arkadaşlarıma tavzih imkânını vermek istiyorum. Bu haklarıdır.

Buyurun efendim.

HALİL İBRAHİM KARAL — Sayın Başkan, Kurucu Meclisin sayın üyeleri;

Şahsen çok saygı duyduğum Sayın Arar, yani saygı duyduğum politikacılardan belki başlarında gelen bir kimse olduğu halde bu tavzih yapmak ihtiyacını duydum.

Evvelâ, hepiniz hatırlayacaksınız belki, ben «İnkılâp» kelimesinin üzerinde durdum. «İnkılâp» dedim zannediyorum. «İhtilal» dediğimi duyan hiç kimse yok. Ben acaba hata mı yapıyorum diye; Sayın Arar bu «İhtilal» kelimesini yanlışlıkla hatırlamış olmadığını, tekrar başka bir cümle ile vurgulayarak, 12 Eylül'den bir sene sonra böyle bir «İhtilal» kavramının öne sürülmesinin yersiz olacağı anlamında bir ikinci ifade ile pek de hoş olmayan bir imada bulundular. Ben 12 Eylül Harekâtının inkılapçı bir Meclis kürdüğüne inanıyorum. (Alkışlar.)

«İnkılapçı Meclis» derken, bunu «Devrim» kelimesi ile sinonim sayabiliriz, saymayız, eş anlam... Onlar ayrı; uzun tartışmalar, akademik tartışmalar. Bizler bu hatayı yapabiliriz, hiç siyasi tecrübem yok; ama hele tecrübesi olan Sayın Arar gibi eski bir politikacının böyle son derece ters anlaşılacak bir imayı ısrarla yapması bu Mecliste olması gereken hareketlerden biridir. (Alkışlar.)

İkinci bir noktayı müsaadenizle belirtmek istiyorum. Adımı da yanlış söylediler. Ben, Halil İbrahim Karal; (1) ile efendim, «Karal» Kaldı ki, Sayın Arar ile uzun senelerdir tanışırız. «Karan» değil «Karal». Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğretim üyesiyim. Saham siyasi ilimler. Ne demek istediğimi açık seçik söylemeye çalıştım.

Şunu tekrar ediyorum; bu Meclis bir teamül Meclisi değildir efendim, olmaması da gerekir; buna inanarak söylüyorum. Bu Meclis, inkılapçı bir Meclistir, yaratıcı, radikal, bazı değişikliklerle 12 Eylül'leri bir daha getirmeyecek bir Devlet yapısını kurmak için kurulmuştur. Buna «İnkılapçı» denmez de neye denir? Herhangi bir teamül anayasası yapacak-sak, o zaman normal meclislerin ne günahı var.

Diğer bir noktayı da söylemek isterim. Genel Kuruldan önce görüşmek çok ters neticeler verir, hiç alışılmamış şeylerdir. Evet efendim, alışılmamış-

ları savunmaya çalışıyorum, alışılana değil, teamülü değil. «Merkezi umumiler tarafından idare edilen genel kurullar» kavramı benim değil, en azından Sayın Arar bunu bilirler. Onun için bu genel kurulların işlemlerini, genel kurulların kendilerini ifade etmesini, genel kurulların fikir vermesini, fikir üretmesini, ilham vermesini sağlayacak bir yöntemi bulmak vazifemizdir. Bu yöntem bulunmazsa kimin anayasası olacaktır o? Bunları lütfen, tekrar düzeltmek için söylüyorum.

Sayın Arar'a ayrıca şunun için teşekkür ederim. «İnkılap» kelimesinden herhangi bir indirim yapmadan ısrarla üzerinde duruyorum, bu Meclis teamül meclisi olarak alındığı takdirde, Anayasanın da teamül Anayasası olacağını daha önce söylemiştim. Tüzüğün de böylesine inkılapçı bir Anayasayı yapacak bir tüzük olmadığını, naçizane benim kendi fikrimi söyledim. Bunu böyle son derece, ancak öteki meclislerde gördüğümüz bir ima ile 12 Eylül'den bir sene geçtikten sonra, «İhtilal» kelimesi ile bunun ifade edilemeyeceğini söylemek, tecrübeli bir kimseden beklenmeyen bir hareket olur.

Teşekkür ederim. Saygılarımla. (Alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Zannediyorum ki vuzuh hâsıl olmuştur. Ecdadı kıram bu gibi meseilde en güzel formülü ifade etmişlerdir.

İSMAİL ARAR (İçtüzük Geçici Komisyonu sözcüsü) — Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Müsaade buyurun.

Bir küçük mısradır, hatırlatmama izin verirseniz;

«Cümlelerin maksudu bir amma, rivayet muhtelif.»

Bu, bir terminoloji meselesidir. Maksatta tamamıyla aynı kanaatleri taşıyan arkadaşlar olduğumuz itibarıyla efendim.

Efendim, bilmiyorum Sayın Sözcümüz bir mukabeleyle lüzum görürler mi?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Bir şey arz edeceğim müsaade ederseniz.

Hiç bir ima maksadı ve amacı gütmediğimi..

BAŞKAN — Onda hiç şüphe yok.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sadece bir kelimenin yanlış anlaşılması, tarafımdan yanlış telaffuz edilmesinden dolayı..

BAŞKAN — Zannediyorum ki şu mısradaki mündemiç cevabınız.

«Cümlelerin maksudu bir ama, rivayet muhtelif.»

Buyurun efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Bu kadar.

Hiç kimseye bir ima amacıyla değilim efendim.

BAŞKAN — Aynı kanaatleri taşıdığınıza kesinlikle kaniim efendim. Aynı heyecanla, kanaatle buraya geldik.

Buyurun.

M. RAHİMİ KARAHASANOĞLU — Sayın Başkan, ve Yüce Meclisimiz;

Sayın Arar konuşmalarında, benim bu mukaddes çatı altında hiç bir zaman ifade edemeyeceğim bir kelimenin geçtiğini buyurdular. Son derece üzüldüm. Aynen ben notlarımdan cümleyi tekrarlıyorum:

«Tekrar arz ediyor ve önemle vurgulamak istiyorum ki, üyelerimizin yapacakları her teklif önemle değerlendirilmeli ve üyeler kulislerde, koridorlarda arkadaşlarından imza istemek durumundan mutlaka kurtarılmalıdırlar.»

Burada, «İstemek» kelimesini «Dilenmek» şeklinde nasıl kabul buyurdular; bir türlü anlaşılamadı.

Bu hususu Yüce Heyetinize arz ediyorum. Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Efendim, tamamiyle vuzuh hasıl oldu zannediyorum. Fena bir maksat hiç birimizde tenzih ederim. Kelimeler üzerinde ufak varyasyonlar her yerde olabilir. Bunu, anamevzumuzdan uzaklaştırmayacak bir faktör olmasını temenni ederim. Sadece bir takrir daha arkadaşlarımız vermişlerdir.

MUSTAFA ALPDÜNDAR — Sayın Başkanım, benim de ufak bir tavzihim var.

BAŞKAN — Buyurun. Kısa olmasını rica ederim.

MUSTAFA ALPDÜNDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Komisyon sözcümüz saygıdeğer Arar, benim ile ri sürdüğüm, özellikle disiplin ve izin konusunu bana göre çok yanlış aksettirdi. Şöyle ki; madde okumak durumunda kalacağım.

Tüzüğün 94 ncü maddesi; «Bir üye, Genel Kurulda Komisyon çalışmalarına izinsiz ve özürsüz olarak 1 ay içinde toplam 5 gün katılmaz ise disiplin kovuşturması yapılacaktır.» 4 gün gelmeme hakkı değil midir bu?.. Ben, göreve gelmeme hakkının bu Meclisten tanınmasını istemedim. Bunun adına tavzih demek gerekirse, evet.

İkinci bir husus, gene değerli Ağabeyimiz çok yanlış aldılar. Getirdikleri tüzük hükmü gayet açık.

Madde 97; «2 ay ve daha fazla izin alanların ücret ve ödenekleri..». Elbette, vereceksek veririz. Ona karşı değilim; ama durum Muhterem Genel Kurula çok yanlış aksettirildi. Hastalananlara izin vermeyelim.. Asla, onun karşısında değilim.

Yine Tüzüğün diğer bir maddesi «Özür» diyor. Ben, hastalık, diğer fevkalâde hal mazeretlerinin özürle kapatılacağını düşünerek, bütün bunların dışında, biraz evvel arz ettiğim maddede; anoak, kendiliğinden, Başkanlıktan ve Meclisten hiç izin almaksızın 5 gün olduğu takdirde kovuşturma yapılacak; ama 16 günlük aylık çalışmada 4 gün gelmeyene hiç bir işlem yapılmayacak.. Bu 4 günün gelmeme hakkı olduğunu vurgulamıştım. Yine, eğer değiştirmek düşünüyorsa, geri almak düşünüyorsa Sayın Komisyon, saygı duyarım.

Göreve özürsüz, izinsiz, mazeretsiz gelmeme hakkı tanınmamalı, gelmeyen arkadaşlara mutlaka müeyyide getirilmelidir. Hastalık, uzun süre rahatsızlık, izin değil, özürdür bana göre. Bu özürden mütevellit izin işlemi değil; zira izin işlemi 97 nci maddemiz-

de gayet açık; 59 gün izin isterse bir şey yok, 60 gün izin isterse, o zaman bu izinlerin ücretli olup olmaması Meclise getirilecektir.

Böylece tavzih etmiş oldum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, bu Meclisin olağanüstü ve çok yoğun, mesuliyetli bir görev karşısında bulunduğu şuuru hamdolsun her bir üyemizde tamamiyle aynen mevcut. Bu itibarla, kelime nüansları üzerinde durulmamasını, gayemizin tamamiyle aynı, 160 arkadaş tamamiyle aynı gayedeyiz. Aynı heyecan ve vazife şuuru içindeyiz. Bu bakımdan, kelime varyasyonları bir ferdi mizaç meselesi olduğu için, bu bahiste daha geniş bir tartışma açmasını müsaadenizle yerinde bulmuyorum.

Maddelere geçilmesini kabul buyurdunuz ve mesaimizin de 19.00'a kadar devam etmesi hakkında alınmış bir kararımız var. Bunu böyle tatbik edeceğiz. Yalnız bu arada arkadaşlarımızın bir hava almasına izin vermek için 10 dakikalık bir ara veriyorum efendim.

Kapanma Saati : 17.30

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 17.45

BAŞKAN : Sadi IRMAK

KÂTİP ÜYELER : Evliya PARLAK, Kamer GENÇ

BAŞKAN — Yüksek Meclisin 6 ncı Birleşiminin İkinci Oturumunu müsaadenizle açıyorum.

V. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

1. — Danışma Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve İçtüzük Geçici Komisyonu Raporu. (Danışma Meclisi : 2/2) (Sıra Sayısı : 1; Dağıtım Tarihi : 12.11.1981 (1))

BAŞKAN — Tensip ettiğiniz şekilde maddelerin görüşülmesine başlıyoruz.

(1) 1. S. Sayılı basmayası tutanağın sonuna eklidir.

Buraya başlamadan önce müsaade ederseniz arkadaşlarımızca ve umumiyetle önemli olan gerekçe konusunda Kurulumuzdan da rica ediyorum. Maddeler müzakere edilince elbette Komisyonda olan arkadaşlar tam sayıda olmasalar bile temsilcileri hazır bulunacak Komisyonda. Belki de İnşallah tam sayıda. Yani, söz, maddeler esnasında hiç değilse bu maddeyi yaratan fikri mahmûller hakkında bir mukaddime, bir önsöz olmanızı ve kabilsen heyet-i umu-

miyesinin biçiminde de bir genel gerekçe bulundurulması imkânının araştırılmasını da Komisyonumuzdan rica ediyorum.

Çünkü oylamaya geçilmiş ve maddelere geçilmesi karara bağlanmıştır.

Maddelere geçmeden önce verilmiş yine maddelerle ilgili bir taktir var, onu sunuyorum efendim.

Başkanlığa

Danışma Meclisi İçtüzüğü teklifinin Birinci Kısım Genel Hükümler, 1 nci maddenin başına, «Danışma Meclisi İçtüzüğü» ibaresinin ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Nurettin Ayanoğlu	İsmail Hakkı Demirel
A. Senvar Doğu	Recai Dinçer
Mehmet Aydar	Fikri Devrimsel
Aydemir Aşkın	Ali Dikmen
Yıldırım Avcı	Mustafa A. Aysan
İmren Aykut	

GEREKÇE : Danışma Meclisi İçtüzüğü teklifi; fihristi İçtüzük metnine dahil edilemeyeceğinden, bu başlığın metne ilâvesi gerekir.

BAŞKIAN — Teşekkür ederim efendim, Tabii olan bir şey, derhal not aldık ve o şekilde koyduk, bu arkadaşlarımızın ikazına teşekkür ederim, derhal yerine getirilecek efendim.

1 nci maddeyi okutuyorum.

Danışma Meclisi İçtüzüğü Teklifi

BİRİNCİ KISIM

GENEL HÜKÜMLER VE TARİFLER

Çalışma ilkeleri :

MADDE 1. — Danışma Meclisi çalışmalarını 29 Haziran 1981 günlü ve 2485 sayılı Kanun ile Anayasa, ilgili kanunlar ve bu İçtüzük hükümlerine göre yürütür.

BAŞKIAN — Bir mütalaa var mı efendim?.. Buyurun.

HAMZA EROĞLU — Yerimden sorabilir miyim Sayın Başkanım?

BAŞKIAN — Buyurun efendim.

HAMZA EROĞLU — 1 nci maddede «Anayasa» denildikten sonra «İlgili kanunlar» deniliyor. «İlgili kanunlar»dan Sayın Komisyonun maksadı nedir onu anlamak istiyorum?.

BAŞKIAN — Lütfen kısa bir tavzih rica ediyorum.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAIL ARAR — Sayın Başkan; Sayın Eroğlu'nun sualine cevap olarak arz ediyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Memurları Teşkilâtı Hakkında Kanun, 9 Ocak 1950 tarih ve 5509 sayılı Kanun;

Bu Kanunda bazı madde değişiklikleri getiren ve ekleyen, 5 Ocak 1961 tarih ve 231 sayılı Kanun; Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplığı Kanunu, 1934 sayılı Kanun;

Uzun Vadeli Planın Yürürlüğe Konması ve Bütünlüğünün Korunması Hakkındaki 77 sayılı Kanun;

Türk Vatandaşlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine Dilekçeyle Başvurmaları ve Dilekçelerinin İncelenmesi ile Karara Bağlanması ve Düzenlenmesine Dair Kanun, 140 sayılı Kanun;

Milletlerarası Anlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Anlaşmaların Yapılması İçin Bakanlar Kuruluna Yetki Verilmesi Hakkında Kanun, 31 Mayıs 1963 günlü ve 244 sayılı Kanun;

Yasama Meclislerinin Dış Münasebetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 16 Ocak 1964 gün ve 378 sayılı Kanun;

Avrupa Konseyinin Kurulması Hakkında İmzalanmış Olan Statünün Onanmasına Dair Kanun, 12 Aralık 1949 günlü ve 5456 sayılı Kanun.

Arz ederim.

BAŞKIAN — Teşekkür ederim.

Arkadaşlarımız bir tavzih arzusunu izhar buyurmuşlardı, zannederim yerine geldi.

Aldığınız prensip kararı mucibince tadil teklifi olmayan maddeler üzerinde münakaşa açılmayacağı için.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Sayın Başkan.

BAŞKIAN — Yine bir tavzih mi efendim.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Evet.

BAŞKIAN — Lütfen başka bir mevzua geçilmesini istirham ederim.

SELÇUK KANTARCIOĞLU — Efendim, «Çalışma ilkeleri» başlıklı olan bu madde, çalışma ilkeleriyle alakalı bulunmayan dayanağa; yani bir nevi gerektirir bu. O bakımdan, başlangıçta bulunan «Çalışma ilkeleri» ibaresinin «Kanuni dayanak» veya «Dayanak» olarak değiştirilmesinde fayda umarım. İçtüzüklerde, tüzüklerde ve yönetmeliklerde bu ilk madde «Dayanak» olarak gösteriliyor.

BAŞKIAN — Yalnız, aldığınız bir prensip kararı var bendenizin hürriyetini bağlayan; yazılı taktir olmayan konularda müzakere açılmayıp, yüksek reyini ze arzı şeklinde bir kararınız var Bununla beraber

Komisyon buna katılıyorsa, bir kelime tadilinden ibarettir?...

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — O halde 1. nci maddeyi yüksek reyinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Çok az bir muhalif oy ile kabul edilmiştir. Teşekkür ederim.

Görev Süresi, Yasama Yılı, Birleşim ve Oturum :

MADDE 2. — Danışma Meclisinin görevi, Milli Güvenlik Konseyince kararlaştırılacak tarihte yapılacak genel seçimlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulup fiilen göreve başlayıncaya kadar sürer.

Yasama Yılı, 15 Eylül'de başlayıp, 14 Eylül'de sona eren süredir.

Birleşim, Genel Kurulun belli bir gününde açılan toplantısıdır.

Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir.

BAŞKAN — Efendim madde ile ilgili bir takrir var, onu arz ediyorum.

Başkanlık Divanına

Madde 2'nin ilgili kısmı «yasama yılı 1 Eylül'de başlayıp, 31 Ağustos'ta sona eren süredir» şeklinde değişmeli. Buna bağlı olarak da madde «Danışma Meclisi eylül ayının birinci günü çağırısız toplanır» olarak düzenlenmelidir.

Arz ederiz.

Gerekçe :

Yıl içinde toplam 45 gün tatil yapılacağı düşünülürse ve bunun tümünün yazının yapılacağı var sayılırsa 15 Temmuz 1 Eylül arası tatil yapmanın gerek aile düzeni, gerek çocukların okul programları nedeni ile daha uygun olacağı açıktır.

Tülay Öney

Nermin Öztüş

Beşir Hamitoğulları

Kemal Karhan

Zeki Özkaya

Teoman Özalp

Cavlıdan Tercan

Doğan Karan

Şerafettin Yarkın

M. Yılmaz Özman

İsmail Şengün

BAŞKAN — Efendim Komisyonun mütalaasını rica ediyorum.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, biz katılmıyoruz. Önergede ve gerekçesinde Yüksek Heyete arz edilen hususlar Komisyonunda enine boyuna tartışıldı, bütçe mülahazaları ile eskisi gibi Meclisin 1 Kasım'da toplanmasının mümkün olmadığını, bunu öne almak gerektiği hususunda ittifaka vardıktan sonra bu tarih

üzerinde mutabık kalındı .Bu bakımdan katılmıyoruz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Takrir sahibinden bir arkadaşım konuşup tavzih getirmek isterse memnun olurum.

Buyurun efendim .

TÜLAY ÖNEY — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Verdiğimiz önergenin doğru anlaşıldığı konusunda tereddüdüm var. Sayın Komisyon Sözcüsünün yaptıkları açıklama, bütçe mülahazaları nedeniyle 1 Kasım değil, daha öne alınması dolayısıyla 15 Eylülde başlatılması gerektiğini düşündükleri yönünde idi, yanlış anlamadıysam. Oysa biz verdiğimiz önerge ile bunu daha da öne alıp 1 Eylül yapıyoruz. Beşinci maddede «Danışma Meclisi Eylül ayının 15 nci günü çağırısız toplanır» ibaresi var, biz bunu 15 nci günü değil, «1 nci günü çağırısız toplanır» şekline almıştık. Bunun arkasındaki gerekçede, eğer bu 45 günlük tatilin tümü yazın yapılacak işe, böyle bir şey söz konusu olursa, tatilin 15 Temmuzda başlayıp 1 Eylülde bitmesi daha normal ve uygun olur düşüncesi idi .Buna Meclis çalışmaları ve başka mülahazalar açısından bir sakınca görülüyorsa onu Sayın Sözcünün yerinden yaptıkları açıklamadan çok iyi edinemedim, bir kere daha açıklanmasını rica edebiliriz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Bu açıklama karşısında Komisyonumuz lütfen bir ilave mütalaa var mı efendim?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — İlave edecek bir husus yok Sayın Başkanım, belki noksan arz ettim, biz tatili de düşünerek o tarihi tespit ettik.

BAŞKAN — Lütfen buraya teşrifinizi arkadaşlar tercih ediyorlar, lütfedin efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Danışma Meclisinin çağırısız toplantı tarihini 15 Eylül olarak tespit etmemizin sebebi, ilk açıklamamda da belirttiğim gibi, bütçe mülahazalarına dayanmaktadır. Ancak, yegâne sebebi bu değildir. Sayın arkadaşımızın, diğer arkadaşlarıyla beraber verdiği ortak önergede belirtildiği gibi, tatil mülahazasını da göz önünde tuttuk; ama Meclisin yapabileceği en fazla 45 günlük tatilin, özellikle bu önümüzdeki yaz tümünün yaz aylarına gelebileceği de şüpheli; yani Temmuz 15'te başlayalım 31 Ağustos'ta bitirelim...

Onun için ilk teklifimizde musirriz; tabii takdir Yüksek Heyetinizindir; ama tekrar arz ediyorum: Yegâne ölçümüz bütçe mülahazası olmadı; yaz aylarında yapılacak tatili de düşünerek bu teklifi getirdik. Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, bu ortamda bir taktir bulunduğu için bu taktirin dikkate alınıp alınmayacağını yüksek reyinize arz edeceğim: Taktirin dikkate alınmasını kabul buyuranlar işaret etsinler efendim... Kabul etmeyenler efendim... Büyük çoğunlukla kabul edilmiştir.

İlcap edenı yapmak üzere Komisyona veriyoruz efendim.

Üçüncü maddeyi okutuyorum.

Üye Tamsayısı :

MADDE 3. — Üye tamsayısı yüzaltmıştır. Danışma Meclisi Üyeliklerinde boşalma olması üye tamsayısını değiştirmez.

BAŞKAN — Tadili mutazammın bir taktir olmadığı için reyinize arz ediyorum efendim. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Dördüncü maddeyi okutuyorum.

İlk Toplantı ve Andıçme :

MADDE 4. — Danışma Meclisi Genel Kurulu 23 Ekim 1981 tarihinde saat 10.00'da toplanır.

Bu birleşimde üyeler andıçer.

Andıçme töreninde bulunmayan üyeler katıldıkları ilk birleşimin başında andıçerler.

Andıçme, her üyenin, 2485 sayılı Kanunun 19 ncu maddesindeki metni kürsüden yüksek sesle okuması suretiyle olur.

Boşalan üyeliklere seçilenler, katıldıkları ilk birleşimin başında andıçerler.

Andıçme üyelerin, soyadı ve adlarının alfabe sırasına göre olur.

BAŞKAN — Efendim, bu madde ile ilgili bir tadil taktirini var; onu arz ediyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

İçtüzük Geçici Komisyon Raporunun sayfa 1, Birinci Kısım, Madde 4'ün son satırında «Andıçme üyelerin, soyadı ve adlarının alfabe sırasına göre olur» kaydı bulunmaktadır.

Alfabe sırasına hem soyadı, hem de adların birlikte düşünülmesi karışıklık yaratacağından, bu ifadenin açıklık kazanması bakımından düzeltilmesini arz ederim.

Mahir Canova

BAŞKAN — Bir mütalaası var mı Komisyonun efendim?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAIL ARAR — Efendim, teklif, önerge ile izhar edilen endişenin, yani bir karışıklığı önlemenin yegâne çaresidir. Soyadı aynı olan üç tane arkadaş varsa, o zaman ikinci sırada bunların adlarına bakalım. Onun için bu madde bu şekilde tedvin edilmiştir; yani yalnız soyadı sırasına göre değil, öncelikle soyadı; fakat aynı soyadı taşıyan arkadaşların, küçük adlarının alfabe sırası ondan sonra. Onun için, metin karışıklığı önleyici niteliktedir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Zannederim aydınlığa kavuşmuş oldu.

Başka mütalaa var mı efendim?..

MAHİR CANOVA — Müsaade eder misiniz, teklifi ben vermiştim?

BAŞKAN — Buyurun.

MAHİR CANOVA — «Ve» kelimesi eklenince ister istemez beraber düşünmek zorunluluğu ortaya çıkıyor. «Ve» kaldırılıp yerine «Gerektiğinde» veya «Gerektiği zaman» dense daha açık olur kanaatindeyim.

BAŞKAN — Yani öz adı gerektiği takdirde; yani soyadı esas?

MAHİR CANOVA — Tabii, soyadı esas, gerektiği takdirde öncelikle soyadı.

BAŞKAN — Yani bir kelime ilavesini arzu ediyorsunuz?

MAHİR CANOVA — Çünkü, hem o, hem de öbür manada anlaşılmaktadır.

BAŞKAN — Efendim, görüyorum ki Komisyonla bir ihtilafınız yok, sadece bir ifade tarzıdır.

FİKRİ DEVRİMSEL — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun.

FİKRİ DEVRİMSEL — Efendim, son okunan önergede 10 imza bulunmadığı halde, işleme konuldu; galiba bir zühul oldu.

BAŞKAN — Efendim, şu bakımdan mazur görmenizi rica ederim. Buyurduğunuz 10 imza mükellefiyeti bir değişikliği tazammun eden hallerde oluyor, halbuki bir vuzuh getirme gayesiyle değil mi efendim?..

MAHİR CANOVA — Evet efendim.

BAŞKAN — Tesadüfen aynı soyadını taşıyan 3 arkadaş olursa, bunlara sıra vermekte bir usul teklif ediyor. O zaman da alfabeye gitsin.

Buyurun efendim.

MAHİR CANOVA — Ben bu önergeyi, Meclis bu kararını vermeden önce vermiştim. Danışma Meclisinin son kararından evvel verdim efendim.

BAŞKAN — Evet efendim, anlıyorum. Başka mütalaa var mı efendim?.. Buyurun.

MUZAFFER ENDER — Bu tür bir karışıklığı önlemek için istenirse «Soyadı ve soyadı aynı olanlardan adlarına göre alfabetik sıraya konur» şeklinde olabilir.

BAŞKAN — Bir kelime tavzihinden, bir prensip ihtilafınız yok değil mi efendim. Bir kelime tavzihi. Eğer Komisyona bunu bu şekilde tashihi yapılmak üzere lütfederseniz...

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, metin doğrudur, biz geri istemiyoruz.

BAŞKAN — Arkadaşlar, dinleyemiyorum muhatabı, rica ederim. Buyurun.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, lütfederseniz bize, Komisyona bir mikrofon versinler.

Efendim, madde herhangi bir karışıklığa yol açacak şekilde değildir. Bunun uygulamaları yapılmıştır; hatta burada oylama yaptığımız zaman Başkanlık seçimi için, diğer seçimler için, bizim tedvin ettiğimiz, getirdiğimiz şekilde yapılmıştır. Önce soyadı alfabe sırasına göre çağırılır. Aynı soyadını taşıyan sayın üyelerimiz varsa, onlarda da küçük ad alfabe sırasına göre öncelik alır. Gayet sarıhtır, hiçbir endişeye mahal yoktur ve karışıklığa yol açacak bir metin değildir. Tekrar arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Efendim, arkadaşlarıma şunu da hatırlatmak isterim ki, bu görüşmeler zabıtlara aynen geçmektedir. Bu da elimizde bir belgedir.

Tensip ederseniz maddeyi olduğu gibi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler efendim...

MEHMET VELİD KÖRAN — Efendim, söz istiyorum.

BAŞKAN — Bu şeyler, buyurun buna rağmen, bu teferruat halledildi. Şimdi başka bir teklifiniz varsa efendim. Bu mesele halledilmiş görünüyor, buyurun efendim.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkanım, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim, evvela arkadaşımız aldı efendim.

MEHMET AYDAR — Aynı konuda efendim.

BAŞKAN — Bu konuda?..

MEHMET AYDAR — Evet, bu konuda.

BAŞKAN — Reye arz ettik.

MEHMET AYDAR — Oylamaya geçildiği andan itibaren söz verildiği ilk defa görülmektedir. Arz ederim.

BAŞKAN — İyi anlayamadım efendim.

MEHMET AYDAR — Oylamaya geçilmiş, sayın üyeler işari oyda bulunmuşlardır, o anda söz verilmektedir, usule aykırıdır efendim.

BAŞKAN — Yalnız ben işitmemiş olabilirim, arkadaşımın, yani fi-mâba'd bu esaslı bir noktadır, fakat arkadaşına söz vermiş olduğum için müsaade buyurunuz infaz edeyim; ama ikazınız yerindedir.

Buyurun, çok mühim bir meseleyse rica ediyorum. Çok teferruatsa, çok rica ediyorum...

MEHMET VELİD KÖRAN — Hayır efendim, teferruata girmeyeceğim efendim.

Muhterem arkadaşlar;

Esasında 4 ncü maddenin tümünün burada yazılı bulunması yersizdir. Bu madde «23 Ekim 1981 tarihinde saat 10.00'da toplanır» diyor ve arkasında da «Bu Tüzük 23 Ekim 1981 tarihinde geçerli olmak üzere yayını tarihinde yürürlüğe girer» diyor. Oysa 23 Ekim 1981 tarihinde Konseyin hazırlamış olduğu Danışma Meclisinin İçtüzüğü yürürlükteydi. Yeni İçtüzük hazırlanıncaya kadar; yani bugün dahi halen bu İçtüzük yürürlükteydi.

Elbetteki mühim bir madde olduğu için huzuru-nuza çıktım. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, esasta bir ihtilafımız hiç yok gibi geliyor bendenize. Hangi esasa dayanılırsa dayansın, o tarihte cari olan hükümler elbette cariliğini muhafaza eder efendim; ama yeni hükümler getirdiğimiz zaman gayet tabiidir ki, yeni hükme göre uyacağız.

Zannederim kâfi müzakere cereyan etti, vuzuh ve kusurlu olmamak için reyinize bir defa daha arz ediyorum maddeyi efendim. («Oylandı» sesleri)

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KÂTİBİ

KÂZİM ÖZTÜRK — Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkanım. Bu işlem hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KÂTİBİ

KÂZİM ÖZTÜRK — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Bir noktada son derece hassas olmaya mecburuz : 4 ncü maddeyi oyladık ve sonucu aldık. Bir üyemiz yeniden bir kısım mütalaalar serdetti. Şu anda ikinci bir oylama tekriri müzakere anlamına gelir. İradede tecezzi yoktur. Taassupla bu noktaya sadık kalmak ve bu noktadan inhiraf etmemek lazım. İkinci bir oylamaya yer yoktur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim; hakikat budur efendim, şüphe yok böyledir. Yalnız bendeniz, zühulen arkadaşımın söz talebini görmemiş olduğum için ve bu nokta da çok mühim bir mesele olabilmesi ihtimaliyle bunu yaptım, özür dilerim. Aslolan, şüphe yok ki, oylamaya geçtikten sonra hiçbir mütalaaya yer verilmemesidir ve bu şekilde alınmış prensip kararınız da vardır.

5 nci maddeye geçiyoruz.

Yasama Yılına Başlaması :

MADDE 5. — Danışma Meclisi Eylül ayının 15 nci günü çağırısız toplanır.

BAŞKAN — Efendim, bir takrir olmadığına göre oyunuzda arz ediyorum... («Değiştii o tarih» sesleri)

1 Eylülle alınmış olduğu için bu bakımdan, mesele tezekküre değer. Sayın Komisyon mütalaasını söyleyin lütfen.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, biraz evvel kabul buyurduğunuz önergeye göre, 5 nci maddedeki tarihin de otomatikman değişmesi gerekiyor. Binaenaleyh, Sayın Kâtip arkadaşımız bu maddeyi okurken, o şekilde okuması ve o şekilde oya sunulması lazım. Yani «Danışma Meclisi her yıl Eylül ayının 1 nci günü çağırısız toplanır.» Çünkü kabul buyurduğunuz önergeyi. Hatta o önergede yanılmıyorsam 5 nci maddeye de atıf vardı, «o madde de şöyle düzeltilsin» deniyordu. Binaenaleyh, o önerge iktiran etmiş, madde o şekilde değişmiş olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, tabiidir ki, verdiğiniz daha evvelki karar mucibince «1 Eylül'den itibaren...» böyle düzelteceğiz bunu efendim ve öyle reyinize arz edeceğim.

Buyurunuz efendim.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, değerli üyeler;

4 ncü madde yeterince oylanmadı. Sayın Başkan oya sunduğu an değerli üyeler işaretle bulundular; ancak tam o esnada bir başka arkadaşımız konuyla ilgili olarak söz talebinde bulundular. Lehte ve aleyhte olarak oylanmamış olan bir maddenin geçirildiğine tanık olduk. Bu bakımdan, o maddenin Genel Kurulca kabul edilmiş olamayacağı endişesini taşıdığım için, bunu açıklamak üzere huzuruza geldim.

Bir usul hatası işlememeyi arzu ettiğim için işaret ettim.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Şimdi efendim, daha evvel alınmış bir kararınız elbette makbul ve muta olacaktır, bunda şüphe yok. Onun için maddeyi o şekilde, 1 Eylül şeklinde...

MEHMET AYDAR — 4 ncü madde Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, 4 ncü madde üzerinde bir tereddüt kaldı mı bilmiyorum?

NURETTİN AYANOĞLU — Oylamadınız Sayın Başkan.

BAŞKAN — Oylayacağız, evet. Efendim 4 ncü maddeyi yüksek reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

MUZAFFER ENDER — 5 nci madde ile ilgili olarak söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Tüzüğümüzün 52 nci maddesinde «Resmi tatile rastlamadığı takdirde Danışma Meclisi Genel Kurulu, pazartesi, salı, çarşamba, perşembe günleri saat 14.00'ten 19.00'a kadar toplanır» diyor.

5 nci maddemizde «Danışma Meclisi eylül ayının 1 nci günü çağırısız toplanır» diyor. Ben buraya resmi tatile rastlasa da eylül ayının 1 nci günü çağırısız toplanır, diyorum. Bunun ilavesini istiyorum.

BAŞKAN — Bir ilave takrir veriyorsunuz. Bunu önergeyle yazılı olarak lütfen arz edin ki, reye arz edebileyim. Hem de bunun için 10 imza gerekiyor efendim, aldığımız prensip kararına göre, 10 imzalı bir tadil kararı gelirse reye arz ederim efendim.

AHMET SAMSUNLU — Sayın Başkanım, usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

AHMET SAMSUNLU — Sayın Başkan, 5 nci madde için 10 imzalı yazıyı mı bekliyoruz şu anda?..

BAŞKAN — Herhalde.

AHMET SAMSUNLU — Efendim, o zaman bir teklifim var. Zamanımız kıymetli, 5 nci maddeyi kısa bir müddet için bırakalım. Her teklifte böyle 10 dakika beklersek büyük zaman kaybı olur.

BAŞKAN — Teklifiniz diğer maddelere geçmek mi efendim?..

AHMET SAMSUNLU — 6 ncü maddeye geçelim, ondan sonra onu reye arz edelim.

BAŞKAN — Yani, onu sonra reye arz edelim buyuruyorsunuz. Sayın Komisyon buyurun lütfen.

İQTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, evvela şunu arz ediyim; Yüksek Heyetiniz bir önergeyi kabul etti ve maddelerdeki değişikliğin 10 imzayla olmasını kabul buyurdunuz. Önceden bir imza ile bir önerge verip, ondan sonra üç dakika, beş dakika, yedi dakika bu imzanın tamamlanmasını beklemek diye bir usul yoktur. (Alkışlar) Önerge verildiği anda, daha önce kabul buyurduğunuz önergenin gereklerine uygun olarak 10 imzayla verilmişse işlem görür.

Şimdi, maddede yapılmak istenen değişikliğe geliyorum. 10 imza ile de verilmiş olsaydı aynı şeyleri arz edecektik Komisyon olarak. «Danışma Meclisi eylül ayının 1 nci günü çağrısız toplanır» demek, amir bir hükümdür, bayrama da rastgelse, tatile de rastgelse toplanacak demektir; bunu tasrihe lüzum yok. Aksi düşünülmür ise, yani Danışma Meclisi eylül ayının 1 nci günü çağrısız toplanır, ama bugün pazara gelirse toplanmaz, bayrama gelirse toplanmaz, bu isteniyorsa maddeye bu eklenebilir. Aksi takdirde bu geniş kapsamlı ve amir hüküm muvacehesinde böyle bir tasrihe, böyle bir açıklamaya lüzum yoktur.

Arz ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Efendim, elbette durum budur. Bir sarahat, bir aykırılık olmadıkça tüzükte tespit edeceğiniz madde harfiyen yürürlüğe girecektir. Bu pazar olur, cuma olur, tatil olur vesaire olur; bunun da birçok mazide misalleri vardır. Elbette bu muteber olacaktır. Ne güne rastgelirse gelsin. Burada mutlak bir ifade var; ama buna rağmen, arkadaşlarımız başka mucip sebeplerle yazılı bir karar verirlerse, bendenizin vazifesi onu da mütalaanıza arz etmektir. Arkadaşlar bu tavzihten sonra sarfınazar edebiliyorlarsa, bendeniz devam eder...

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, geri aldım.

BAŞKAN — Geri aldınız, o halde devam ediyorum efendim.

Şimdi efendim, 5 nci maddeyi bu şekliyle yani mevcut olan şekliyle yüksek oyuna arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Bu da oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Madde 6 efendim.

AYHAN FIRAT — Sayın Başkan, ilavesini...

BAŞKAN — Lütfen efendim, müzakere disiplini ne...

AYHAN FIRAT — Saat ilavesini, saat kaçta toplanır, bunun oylamadan evvel belirtilmesi lazımdır efendim.

BAŞKAN — Yalnız tavzihi için Komisyon Başkanı lütfen, zapta geçmek üzere; saat konmasına lüzum görür müsünüz, saat kaç olsun?..

İQTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KATİBİ KÂZİM ÖZTÜRK — Meclislerin hangi saatlerde toplanacağı genel hükümlerde bellidir. Bu şekilde toplanırken hangi saatte toplanacağı bir başka maddede gelecektir. Onun için tasrihe gerek yoktur efendim.

BAŞKAN — Evet bir başka maddede gelecek, onun için maksat hâsıl olmuş oluyor. Teşekkür ederim. Şimdi lütfen maddeyi okuyun.

Tatil :

MADDE 6. — Tatil, Danışma Meclisinin çalışmalarını belli bir süre ertelemesidir. Bir yasama yılında kırkbeş günden fazla tatil yapılamaz.

BAŞKAN — Önerge yok efendim, yüksek reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Araverme :

MADDE 7. — Araverme, Danışma Meclisinin on günü geçmemek üzere çalışmalarını ertelemesidir.

BAŞKAN — Efendim, oyuna arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Olağanüstü Toplantı Çağrılar :

MADDE 8. — Tatil veya araverme sırasında, Devlet Başkanı, Danışma Meclisi Başkanı kendiliğinden veya 30 üyenin istemi üzerine Danışma Meclisini olağanüstü toplantıya çağırabilir.

Bu çağrıda, olağanüstü toplantı gün ve saatinin ve bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır.

Olağanüstü toplantıda birleşim açılınca, Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur ve bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür.

Olağanüstü toplantıyı gerektiren konu üzerinde Danışma Meclisince yapılması gerekli işlemler tamamlanınca, Meclis, çalışmalarına devamla karar verebilir.

BAŞKAN — Efendim, bu hususta 10'u mütecadiz arkadaşımızın takrirleri var bunu arz ediyorum efendim.

Danışma Meclisi Sayın Başkanlığına

İçtüzük raporunun 8 nci maddesinin : «Tatil ve araverme sırasında Devlet Başkanı veya Danışma

Meclisi Başkanı Danışma Meclisini olağanüstü toplantıya çağırabilirler.

Danışma Meclisi Başkanı 30 üyenin istemi üzerine Danışma Meclisini olağanüstü toplantıya çağırır.» Şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Bekir Sami Daçe	Kemal Dal
İsmail Hakkı Demirel	Vehbi Muhlis Dabakoğlu
Yıldırım Avcı	Aydemir Aşkın
Abdurrahman Ali Girmen	Turhan Güven
Vahap Güvenç	Fahri Öztürk
	Hamza Eroğlu

BAŞKAN — Lütfen Komisyonun noktai nazari.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, önerenin esprisine, esasına belki iyi nüfuz edemedim; ama sanıyorum aynı şeyleri başka şekilde ifade ettik. Yanılmıyorsam sayın arkadaşlarımız da Danışma Meclisinin;

1. Devlet Başkanı tarafından,
2. Danışma Meclisi Başkanı tarafından ve kendiliğinden,

3. Yine Danışma Meclisi Başkanı tarafından, fakat 30 üyenin istemi üzerine toplantıya çağırılmasının mümkün kılınmasını isteyen bir önerge veriyor.

Bu önerge zaten maddede yer almış. Yani, iyi nüfuz edemedim, fark nedir maddeyle?

Üç hal var;

1. Sayın Devlet Başkanı Danışma Meclisini olağanüstü toplantıya çağırabilir.
2. Danışma Meclisi Başkanı kendiliğinden çağırabilir.
3. Danışma Meclisi Başkanı 30 üyenin yazılı istemi üzerine çağırabilir.

Eğer bir kere daha lütfeder önergeyi okutursanız?

BAŞKAN — Evet, bir defa daha okutmakta fayda var sanıyorum vuzuh bakımından.

(Önerge tekrar okundu)

BAŞKAN — Bir olağanüstü mefhumu getirmişler.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, buna Komisyon olarak katılmıyoruz. Sayın Devlet Başkanının davetini «Çağırabilir» diye bitiriyorlar, Sayın Danışma Meclisi Başkanının kendiliğinden yapacağı daveti «Çağırabilir» diyorlar; ama 30 üye istedi mi o «Çağırır» diye bir emir sigasıyla ifade ediliyor. Onun için müsaade buyurunuz metin bu şekilde kalsın efendim. Komisyonumuzun görüşü budur.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

ŞERAFETTİN YARKIN — Önerenin lehinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim. Sonra takrir sahibi arkadaşımıza söz vereceğim. Buyurun efendim, lütfen kısa olmasını rica ederim.

ŞERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Önce 8 nci maddenin 1 nci fıkrasında okunduğu zaman açık bir cümle düşüklüğü ortaya çıkıyor. «Tatıl veya araverme sırasında Devlet Başkanı, Danışma Meclisi Başkanı kendiliğinden veya 30 üyenin istemi üzerine Danışma Meclisini olağanüstü toplantıya çağırılabilir.»

Kendiliğinden çağırabilir. Yani, evvela kesinlikle bir cümle düşüklüğü var. Bunu ikiye bölmek gerekiyor. Verilen önerge, «tatıl ve araverme sırasında Danışma Meclisi, Devlet Başkanı veya Danışma Meclisi Başkanınca kendiliğinden toplantıya çağırılabilir. Danışma Meclisi çağrı günü toplanır. Nitekim, Millet Meclisi İttüzüğünde de aynı hüküm vardır. «Çağrılır» der ve çağrı günü toplanır. Onu böyle bitirmek ve 30 üyenin istemi üzerine de yine toplantıya çağırılmasını kesinliğe bağlamak için «Çağırılabilir» değil de «30 üyenin istemi üzerine Danışma Meclisi, Danışma Meclisi Başkanınca olağanüstü toplantıya çağrılır» şeklinde; her ikisini de «Çağrılır» olarak. Yani, diğerini «Çağırılabilir ve çağrı günü toplanır» ikisinde de aynı kesinlik olacak. «Çağırılabilir» denildiği takdirde ikincisinde, Meclis Başkanının istemine, takdirine bırakılmış gibi bir anlam taşıyor. Bu itibarla verilen önerge doğrudur. İki cümle halinde oylanmasında fayda vardır. Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim, görüldüğü ki, esasta bir fikir ayrılığımız yok. Bir vuzuh meselesidir. Mesele de oldukça tenevvür etti. Müsaade buyursanız önergenin dikkate alınıp alınmamasını reylerinizle halletmek istiyorum.

Bu önergenin dikkate alınmasını kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Büyük ekseriyetle Komisyona geri verilmesi ve dikkate alınması kabul edilmiştir.

İKİNCİ KISIM

DANIŞMA MECLİSİNİN KURULUŞU

Birinci Bölüm

Başkanlık Divanı

Geçici Başkanlık Divanı :

MADDE 9. — Danışma Meclisi Başkanı seçilinceye kadar hazır bulunan en yaşlı üye Başkanlık, en genç iki üye de kâtiplik görevini yapar.

BAŞKAN — Efendim, bu hususta verilmiş bir önerge var onu arz ediyorum.

Başkanlığa

İçtüzük Komisyonunun hazırlayarak dağıtmış oldukları İçtüzük tasarısında aşağıda teklif etmiş olduğumuz hususların Komisyonca nazarı itibare alınarak değiştirilmesini önermekteyiz.

Saygılarımızla.

Birinci teklif :

Madde 9 aşağıdaki şekilde olmalıdır.

Danışma Meclisi Başkanı seçilinceye kadar hazır bulunan en yaşlı üye Başkanlık görevini yapar. En genç iki üye de geçici olarak Divan Kâtipliği görevine getirilir.

Aşağıdaki şekilde madde 9'un değiştirilmesi teklif edilmektedir.

Danışma Meclisi Başkanı seçilinceye kadar hazır bulunan en yaşlı üye Başkanlık görevini yapar. En genç iki üye de geçici olarak Divan Kâtipliği görevine getirilir.

Ayhan Fırat

Necdet Geboloğlu

Halil Evliya

Abdurrahman Yılmaz

Paşa Sarıoğlu

M. Nedim Bilgiç

Ahmet Sarp

Zeki Çakmakçı

Feyzi Feyzioğlu

Orhan Civelek

BAŞKAN — Bu konuda buyurun Sayın Arar.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Efendim, bu madde, Danışma Meclisinin hayatı boyunca, yani çalışması sürdürüğü dönem içinde bir kere daha uygulanacak bir madde değil ki, arkadaşlarımız bunun üzerinde hassasiyetle durup da değişiklik teklif ediyorlar. Bu madde bir kere uygulandı, 23 Ekim'de uygulandı, bitti gitti. Bir daha artık tekrar en yaşlı üyeyi geçici Başkan yapmak, en genç iki üyeye kâtiplik görevi vermek diye bir şey söz konusu değil ve bunu gerek tümü üzerinde yapılan görüşmelerde arzı cevap ederken ifade ettim, gerekse herhalde tetkik buyurmuşsunuzdur sona gelen maddelerde bu hususa sarahat getirilmiştir.

Onun için, tatbik edilmeyecek olan bir maddede kâtip şöyle seçilsin, başkan böyle olsun demenin esprisine varamıyorum. Hiç üstünde durulacak önemli bir madde değildir. Yapılan, geçmiş olan bir tatbikatın demin, daha önce arz ettiğim bir espri içinde buraya girmiş olmasından ibarettir.

Arz ediyorum efendim.

BAŞKAN — Karşı mütalaa var mı efendim?... Buyurun.

AYHAN FIRAT — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Takririmizde belirttiğimiz husus şudur. Önce, tasarıdan okuyorum: «Danışma Meclisi Başkanı seçilinceye kadar hazır bulunan en yaşlı üye başkanlık, en genç iki üye de kâtiplik görevini yapar.»

Yani, Başkan seçildiği takdirde Başkan ile birlikte kâtiplerin de görevinin nihayete ereceği ima edilmiş oluyor, yani bu madde içindedir. Halbuki, Sayın Komisyonun istifade ettiğini belirttiği Meclis, 1973 yılındaki Meclis İçtüzüğünde madde, aynen, teklifimizdeki gibi geçer. Çünkü, Başkan seçildiği zaman kâtiplerin seçimine kadar kâtiplerin görevinin devam etmesi gerekir.

İlave bir şey de söylemek istiyorum; Başkanlık Divanı seçimi bir sene için muteberdir. Önümüzdeki seen tekrar aynı şey vuku bulacak demektir. Buraya bir sarahat kazandırmakta fayda mütalaa ediyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Karşılıklı görüşler tavazzuh etmiştir. Sanırım ki, en iyi hal şeklini yüksek reyiniz tayin edecektir.

Takririn dikkate alınıp Komisyona verilmesini kabul buyuranlar... Kabul buyurmayanlar... Büyük ek-seriyetle kabul edilmemiştir.

Maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Başkanlık Divanının Kuruluşu :

MADDE 10. — Başkanlık Divanı, bir Başkan; iki Başkanvekili; Dört Kâtip Üye; iki İdareci Üyeden kurulur.

BAŞKAN — Takrir yok.

Maddeyi yüksek oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Başkanın Seçimi ve Görev Süresi :

MADDE 11. — Danışma Meclisi Başkanı bir yasa yılı için gizli oyla seçilir.

İlk oylamada üye tamsayısının yarısından bir fazlasının oyunu alan aday Başkan seçilmiş olur.

İlk oylamada sonuç alınamadığı takdirde, ikinci oylamaya geçilir. İkinci oylamada da, seçilebilmek için salt çoğunluk aranır.

İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy almış olan iki aday arasında yapılacak üçüncü oylamada en fazla oy alan aday Başkan seçilmiş olur.

BAŞKAN — Takrir yok.

Maddeyi yüksek tasvibimize arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Divan Üyelerinin Seçimi ve Görev Süresi :

MADDE 12. — Başkanvekilleri, Kâtip Üyeler ve İdareci Üyeler bir yıl için ve onbirinci maddede gösterilen usule göre seçilirler.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkan; madde metninin yazılmasında bir küçük zühul var, onu arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurun.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim; 12 nci maddede, «Usule göre» kelimelerinden sonra «ayrı ayrı» ibaresinin, kelimelerinin bulunması gerekiyordu. Burada bir zühul olmuş. Yani, arz ediyorum :

«MADDE 12. — Başkanvekilleri, Kâtip Üyeler ve İdareci Üyeler bir yıl için ve onbirinci maddede gösterilen usule göre ayrı ayrı seçilirler.»

Sebebini arz edeyim :

Bir kere 60 sayılı Geçici Kararın 7 nci maddesi böyledir ve biz ilk tatbikatımızı böyle yaptık. Bundan sonra da böyle olması gerekir. Hem Başkanvekili, hem İdareci Üye, hem Kâtip Üyelerin aynı seçimle değil, ayrı ayrı üç seçim mekanizması işletilerek yapılması zorunluluğu vardır. Bu zühulden dolayı Yüksek Heyetinizden özür diliyorum ve maddenin doğru şeklini de Başkanlığa takdim ediyorum efendim. Sadece «ayrı ayrı» kelimesinin ilavesiyle yazılmış şekli efendim.

BAŞKAN — Maddeyi okutuyorum.

«Divan Üyelerinin Seçimi ve Görev Süresi :

MADDE 12. — Başkanvekilleri, Kâtip Üyeler ve İdareci Üyeler bir yıl için ve onbirinci maddede gösterilen usule göre ayrı ayrı seçilirler.»

SERDA KURTOĞLU — Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Buyurun efendim, usul hakkında her halde?..

SERDA KURTOĞLU — 12 nci maddede acaba «Bir yasama yılı için» noksan mı kalmış?

BAŞKAN — «Yasama yılı» kelimesinin ilavesini...

Komisyonca mütalaa var mı efendim?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, dikkat buyurulursa 12 nci madde, 11 nci maddeye atıf yapıyor, «Oradaki usule göre seçilir» diyor. 11 nci maddede ise sarahaten «Bir yasama yılı için» ibaresi var. 12 nci maddede tekrara lüzum yok.

BAŞKAN — Yani maksat aynı efendim hepimizin, yalnız sarahatin mevcut olduğu kanaatinde Komisyon. Buna rağmen ayrıca oya arzında ısrar bu-

yurursanız, onu da yapacağım tabii. Yani, bu kelimenin bu maddeye de ilavesinde ısrar buyurursanız, reye arz etmek benim vazifem efendim. Bir yazılı teklif rica edeyim, çünkü usulümüz böyle.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU BAŞKANI NECİP BİLGE — Müsaade eder misiniz bir açıklama yapmak istiyorum?

BAŞKAN — Buyurun efendim. Ancak, usul hakkında rica edeyim.

Yalnız ben müsaade ederseniz hemen bir şey ilave edeyim efendim. Bu nevi sonradan yapılan takrirler görüyorsunuz ki, hiç değilse zaman uzamasına intaç ediyor. Arkadaşlardan bundan sonraki teklifler için, tekliflerini yazılı olarak hazırlamalarını çok rica edeceğim, müzakerenin selâmeti bakımından.

Buyurun efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU BAŞKANI NECİP BİLGE — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar;

Kabul etmiş olduğumuz hükümlere göre, 10 imzalı önerge olmadığı takdirde, verilen önergelerin oya konmaması, işleme konmaması lazım gelir. Halbuki, şimdiye kadar yapılan işlemlerde, bu usule uyulmadığı görülmektedir. Binaenaleyh, bundan sonra da aynı şekilde hareket edilecek olursa, biz çalışmalarımızı normal bir zamanda bitirmek imkânına sahip olamayız.

Bu itibarla arkadaşların daha önce önergelerini usule uygun şekilde hazırlamaları lazım geldiğini hatırlatırım.

Diğer taraftan, Başkanlığın da usule uygun olmayan önergeleri işleme koymamasını bilhassa rica ederim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim. İzahınız tamamen yerinde. Bendeniz de takaddüm ederek arz ettim. Bugün ilk günü olduğu için bazı işin selâmeti bakımından müsamahalar gerekti; fakat prensip itibariyle arkadaşımız tamamiyle haklı. Bundan böyle devam edeceğimize göre arkadaşlarımızdan istirhamım, yapılmasını arzu ettikleri taktiri 10 imza ile hazır bulundurmalarıdır. Hakikaten bu bekleyişler isabetli olmuyor. Yüksek Heyetin en azından zaman israfını mücip oluyor.

Bundan böyle efendim, müzakerelerimizde hazır olmayan takrirleri dikkate alamayacağımı özür dileyerek arz ederim. Çok kıymetli zamanınızı israfa hakkımız yok tabii efendim. Bu tek bir başlangıç günü olduğumuz için yaptığım zaruri bir müsamahadır; ama tekrar etmeme imkân yok. Bunu arkadaşlarımızın bilmesini istirham ederim.

Teklifi arz ediyorum efendim :

Sayın Başkanlığa

12 nci madde metninde «İdareci üyeler bir yasama yılı için» yolunda düzeltme yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Serda Kurtuluş	A. Fehmi Kuzuoğlu
Recep Meriç	Lütfullah Tosalı
Tandoğan Tokgöz	Cavdan Tercan
Turgut Kunter	Nihat Kubilay
M. Velid Köran	M. Utkan Kocatürk

BAŞKAN — Şimdi Komisyonun bu teklif üzerindeki mütalaalarını rica edelim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Bu açıklamanın füzuli olduğu kanısındayız. 11 nci maddeye atf yapıyor ve orada da bir yasama yılı için seçileceği söyleniyor. Takdir Yüce Heyetinizindir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, verilmiş 10 imzalı taktir olduğuna göre bu taktiri yüksek...

SERDA KURTOĞLU — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Efendim, artık şu sırada usulden değil efendim. Yani oylama sırasında malumuâliniz mütalaa beyanına imkân pek mevcut değildir. Bu safhaya geldik. Kabul buyurursunuz veya reddedersiniz. Kabul buyurursanız Komisyona vereceğiz, değilse böyle metin esas kalacak.

Efendim, arkadaşlarımızın bu taktirini dikkate alan arkadaşlar lütfen işaret buyursunlar... Almayan arkadaşlar... Alanların ekseriyette olduğu intibanda yım. Komisyona tevdi ediyoruz efendim. (Genel Kuruldan «Aksini Sayın Başkan» sesleri). Efendim, aksini arz etmiş oldum. Dikkate almayanlar aksi demektir değil mi?. Komisyona arzına kabul buyurmayanlar bu mütalaaaya iştirak etmiyor demektir, değil mi efendim?.. Onun için rica ediyorum...

KÂZİM ÖZTÜRK — Sayın Başkan, anlaşılma- mıştır, oylamayı tekrarlayalım lütfen.

NECİP BİLGE — Sayın Başkan, intibanda olduğunuzu söylediniz, intiba ile iş görülmez. Kesin bir durum meydana çıkmadığı takdirde oylama tekrarlanır. Madem ki anlaşılma- mıştır, oylamanın tekrar edilmesini teklif ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, rakamda bir tereddüt varsa oylama her zaman tekrarlanabilir, değil mi?.. Esaslı bir sayıma da geçelim arkadaşlarımızın yardımıyla.

Şimdi efendim, bu talep üzerine yapılmış olan oylamayı tekrarlamak mecburiyetindeyim. Lütfen

taktirinin dikkate alınarak Komisyona verilmesini kabul buyuranlar işaret etsinler...

Efendim, taktirinin kabul edilmemesini, reddini kabul buyuranlar... 67 reyle taktirinin reddi kabul edilmiştir efendim; 66'ya karşı 67'dir.

Efendim, madde 12 üzerinde uzun müzakereler cereyan ettiği için ve vuzuh husulü için 12 nci maddeyi bugünkü metnimizdeki şekli ile bir defa daha yüksek reynize arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Büyük çoğunlukla kabul edilmiştir.

Başkanlık Divanında Boşalma :

MADDE 13. — Başkanlıkta boşalma halinde, yeni Başkan seçilinceye kadar, en yaşlı Başkanvekili, Geçici Başkanlık görevini yerine getirir.

Başkanlık Divanının diğer üyeliklerinde boşalma halinde, noksan üyelik tamamlanıncaya kadar Divanın görev ve yetkileri devam eder.

Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.

HAMZA EROĞLU — Efendim, tavzih için bir sorum var. Yerimden sorabilir miyim?

BAŞKAN — Lütfen. Sual sorabilirsiniz efendim.

HAMZA EROĞLU — Şimdi, acaba burada 13 ncü maddenin ikinci fıkrasına, «Noksan üyelik tamamlanıncaya kadar» ibaresine gerek var mı? Yani şu şekilde olabilir mi?

«Başkanlık Divanının diğer üyeliklerinde boşalma halinde Divanın görev ve yetkileri devam eder.»

Sonra üçüncü fıkra; «Noksan üyelik en kısa zamanda tamamlanır.» Bunu füzuli görüyorum.

BAŞKAN — Yani son cümleyi değil mi efendim?

HAMZA EROĞLU — Hayır efendim. «Noksan üyelik tamamlanıncaya kadar.» O ibareyi.

Komisyon eğer uygun görürse...

BAŞKAN — Efendim, Komisyonun mütalaaasını elbette alacağız. Yalnız taktirini oya arz etmem için on imzaya ihtiyaç var.

HAMZA EROĞLU — Taktir değil efendim. Bu bir tavzih şeklindedir.

BAŞKAN — Lütfen Komisyon mütalaaasını söyleyin «Concret» bir sualdir, kısa bir cevap lütfedin efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Getirdiğimiz maddede bir değişikliği öngörmüyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon iltihak etmiyor.

Başka yazılı, on imzalı bir taktir olmadığı için maddeyi olduğu gibi yüksek reynize arz ediyorum.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliği ile kabul edilmiştir.

Başkanlık Divanının Görevleri :

MADDE 14. — Başkanlık Divanı, Kanunlar ve İçtüzük gereğince verilen görevleri yerine getirir.

Genel Kuruldaki oylamalarda ve seçimlerde önemli bir yanlışlık olduğu iddia edilirse, Başkan, usul görüşmesi açabilir, gerekirse oya başvurarak düzeltme yapar. Yanlışlık birleşimden sonra anlaşılırsa Danışma Meclisi Başkanı, Divanı toplayarak takip edilecek yolu kararlaştırır.

Başkan, kendisine ait görevlerin yerine getirilme-si bakımından gerekli görürse, Divanın görüşünü alabilir.

Başkanlık Divanının toplantı yeter sayısı üye tam-sayısının, karar yeter sayısı ise hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğudur.

Ancak Başkanlık Divanı üyelerinin tek başlarına üzerlerine aldıkları işlerden dolayı yapılacak şikayetler için toplantı yeter sayısı, hakkında şikayette bulunulan üyenin dışındaki bütün üyelerin tamamıdır.

Başkan veya vekil olarak görevlendirdiği Başkan-vekilî hazır bulunmadan Divan toplanamaz ve karar alamaz.

BAŞKAN — Efendim, tadil teklifi yoktur.

SERDA KURTOĞLU — Var efendim, geliyor.

BAŞKAN — Lütfen, az evvel aldığınız karar gereğince, hazır bulunması lazım efendim bu nevi tadil tekliflerinin. Çok zaman kaybına mucip oluyor.

SERDA KURTOĞLU — Komisyona teklif ediyoruz. Kabul etmedikleri takdirde teklif haline getiriyoruz.

BAŞKAN — Komisyon mütalaasını söyleyecek tabii efendim. Yalnız, bir takrir üzerine o Komisyon mütalaasını verecek efendim. Ortada bir teklif olmadığı için... («Oylayalım» sesleri).

Çok çabuk bitebilecekse; 1 dakika falan bekleyeyim; ama... («Olmaz» sesleri).

Haklı olur. Arkadaşlarımın, yani bu usullerin ih-dası güzel olmuyor arkadaşlar. Gelenek yapmayalım lütfen. Mevcut disiplin, tarihen gelmiş olan disiplin kaidelerini de bozmamaya çok itina edilmesini istirham ederim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz?..

BAŞKAN — Buyurun.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkanım, çok özür dileyerek ve affınıza sığınarak arz edeceğim.

BAŞKAN — Estağfurullah.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Zatiâliniz bu tutumunuzla âdetâ üyeleri değişiklik önergesi vermeye teşvik ediyorsunuz.

BAŞKAN — Hayır.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Bu, Başkanlığın tarafsız tutumuy-la bağdaşmaz. Önerge ya vardır orada huzurunuz-da, ya yoktur. Beklemek diye bir şey yoktur Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Efendim, haklısınız. Yalnız, taraf-lılık hususunda (müsaade ederseniz) kendimi tenzih etmek isterim ve bu kanaata bütün arkadaşlarımın da katılacağı kati kanaatindeyim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, tutumunuz uymuyor. («Oylayalım» sesleri).

BAŞKAN — Ancak, bugün ilk gün olduğu için ve sırf bu mülahaza ile ve çok kıymetli bir mütala-a, «Aman kaybolmasın». Maksat çünkü acele de-ğil de en iyi formülü getirmek olduğu için. Esasında tamamen hak veririm ve bunun da diğer toplantıla-rımızda tekerrür etmeyeceğini ikesinlikle tekrarlarım.

Bu itibarla, arkadaşlarımız hazırrsa versinler, lüt-fen, zaman kaybı ise beni mazur görsünler.

SERDA KURTOĞLU — Vaki teklifim üzerine Komisyon Sözcüsü tarafından Başkanlığa tevcih edi-len beyan beni söze mecbur etmiştir.

BAŞKAN — Efendim, bilmiyorum. Bir münaka-şa konusu olacak mevzu mu? Arkadaşım dikkati çekti.

SERDA KURTOĞLU — Bendeniz, Komisyona duyduğum saygı itibarıyla fikrimi önce beyan etmek veya kabul buyurlarsa, değişikliğe sebebiyet ver-memek için hazırlamadım. Bir saygısızlık olacağını düşünerek hazırlamadım.

BAŞKAN — Efendim, bir ikazdır. Arkadaşları-mızın da her arkadaşımız gibi bir hakkı vardır ika-za. Riyaset makamında olan adam hata etmezlik id-diasında değildir ve olamaz tabii. Onun için, bu gibi ikazlarınızı daima minnetle karşılarım; ama usule de ve geleneklere de riayetkâr olmak benim vazifeleri-min başında gelir zannediyorum. Lütfen işlerimi ko-laylaştırmanızı rica ederim.

ABDULLAH PULAT GÖZÜBÜYÜK — Usule ait söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ABDULLAH PULAT GÖZÜBÜYÜK — Değerli arkadaşlar;

Daha biz işin başlangıcında kendi koyduğumuz nizamla, Devletin hukukuna, Meclislerin temsiliyetine uymayan tutum içinde olursak çok ayıp olur ve bu çok tizicili olur. Eşle ifade edeyim. Maalesef Başkanımız, idarede bu tizliğe riayet bakımından gerekli ihtimamı göstermemektedir. İstirham ediyorum; değişiklikler, önergeler usule göre verilmelidir. Verilmezse bekleme diye bir durum ve tutum asla ciddiyetle bağdaşmaz.

Hürmetlerimi arz ederim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, arkadaşlarımızın temayüllerine ve bu duyularına tamamiyle iştirak ediyorum. Tek şeyimiz, en iyi eser yapmak bakımından ve şu Tüzüğü belki de bir kısım arkadaşlarımız kâfi derecede inceleme imkânı (ilk gün olduğu için) bulamadıkları mülahazasıyla ve her reye de son derece hürmetkâr bir arkadaşınız olması sebebiyle bu küçük müsamahayı mazur görmeyi rica ederim. Bununla beraber prensipte tamamiyle haklı olduğunuzu da kabul ederim.

Efendim, o halde bu şekliyle, gelmiş olan bu şekliyle maddeyi oyunza arz ediyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Büyük ekseriyetle kabul edilmiştir.

Başkanın Görevleri :

MADDE 15. — Başkanın görevleri şunlardır :

1. Danışma Meclisini temsil etmek;
2. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;
3. Tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini denetlemek;
4. Başkanlık Divanına Başkanlık etmek ve Divanın gündemini hazırlamak;
5. Danışma Meclisi Komisyonlarını denetlemek;
6. Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak;
7. Danışma Meclisinin idari ve mali işleri ile kolluk işlerini Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri ile koordinasyon sağlayarak yürütmek ve denetlemek;
8. Kendisine, Anayasa, Kanunlar ve İçtüzükler gereğince verilen görevleri yerine getirmek.

Başkan, özürlü olduğu veya Danışma Meclisi toplantı halinde iken Ankara dışında bulunduğu zaman, görevini yerine getirmek üzere, Başkanvekillerinden birisini yazı ile kendisine vekil olarak tayin eder.

(Başkan, Danışma Meclisi Başkanlığına ayrılan resmi konutta oturur.

BAŞKAN — Bu hususta verilmiş takirler vardır, bunları arz ediyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

İçtüzük teklifinin 15 nci maddesinde, sekizinci fıkrayı takip eden fıkra;

1. Başkanın vekil tayin edeceği başkanvekiline, «görevini yerine getirmek üzere...» ibaresi kullanılmıştır. «Görevini» kelimesinin, «Görevlerini» olmak üzere değiştirilmesini;

2. Yazı ile vekil tayin edilemediği takdirde, yaşlı başkanvekilinin başkanlık görevlerini yerine getireceği hükmünün eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Lütfullah Tösyali

Mazhar Haznedar

Orhan Baysal

M. Velid Köran

Halil Evliya

M. Zekai Bayer

Rifat Bayazıt

Ayhan Fırat

Turgut Onal

Necdet Gebeloğlu

BAŞKAN — 10. imza var efendim.

Lütfen Komisyon görüşünü bildirsin efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, bu madde 15 nci maddede mi değişiklik istiyor, anlayamadım?

BAŞKAN — Hayır 15 nci maddeye temas ediyor ve 8 nci fıkradan sonra gelen fıkrayı ılgılandırıyor; vekaletini nasıl vereceğini tavih etmek için. Sonda ikinci fıkraya temas ediyor efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, önergeyle teklif edilen husus, 8 nci bent sona erdikten sonra bir fıkra daha geliyor : «Başkan, özürlü olduğu veya Danışma Meclisi toplantı halindeyken Ankara dışında bulunduğu zaman, görevini yerine getirmek üzere...» diye. Eğer teklif «...görevlerini yerine getirmek üzere...» ise, buna Komisyon olarak katılıyoruz.

BAŞKAN — Yani cemi sigası kullanılsın...

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Evet efendim. Yani bu ise katılıyoruz efendim.

LÜTFULLAH TOSYALI — Öyledir efendim, «görevlerini»dir.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Tamam efendim, katılıyoruz bu önergeye biz.

BAŞKAN — Bir kelimenin gramerece daha doğru olan şekli mahiyetinde olduğu için, müzadenizle bu takriri yüksek reynize arz ediyorum. Yani metinde müfred sigası yerine...

LÜTFULLAH TOSYALI — Devamı var efendim.

BAŞKAN — Bir önerge daha var; ama başka bir husustur. Bu mevzuu bitirmiş olmak için Sayın Komisyonun mütalaasını da dinledik ve mütalaa terviç eder mahiyette oldu. Onun için bu tadil teklifini... (Tekrar okuyun sesleri)

Bir daha okutalım.

(Lütfullah Tosyalı ve arkadaşlarının önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Teklif iki maddeyi ilzam ediyor. Birine Sayın Komisyon cevap verdi: fakat en yaşlı üye hakkında bir mütalaa var mı efendim Komisyonca?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Hayır, katılmıyoruz efendim. Yalnız «Görevlerine» katılıyoruz.

BAŞKAN — Yani müfred sigasının cemi olarak ifadesine katılıyorlar. O halde bu iki noktayı ayrı ayrı yüksek reyinize arz edeyim efendim.

Evvlaa birinci teklif, müfred sigası yerine cemi sigası kullanılarak «Görevleri» şeklindedir. Bunu kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

İkinci teklif, ki Komisyon iştirak etmiyor.

LÜTFULLAH TOSYALI — Bu konuda bir açıklama yapmak istiyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim. Lütfen kısa olmasını rica ediyorum.

LÜTFULLAH TOSYALI — Maddede Başkanın özürü olduğu zaman yerine yazıyla birini vekalet etmesi öngörülmüş.

Başkanın özürü yazı ile bir vekalet vermeye müsait olmadığı takdirde ne işlem yapılacağı belli değil. Bu takdirde bu fıkranın eklenmesini; bu hükmün eklenmesini teklif ediyoruz.

BAŞKAN — Yani, teklifiniz efendim şey mi?.. Yazılı yapmak imkânı olmadığı takdirde.

LÜTFULLAH TOSYALI — Olmadığı takdirde...

BAŞKAN — Olmadığı takdirde şifahi de mi yapmıyorsunuz?..

LÜTFULLAH TOSYALI — Şifahi veya kendiliğinden.

BAŞKAN — Efendim, bundan sonra gelecek olan maddede bu hususta bir sarahat bulunduğu için teşekkür ederim ikazınıza.

Arkadaşlarımızın tavrındaki ikinci bölümü dikkate alan arkadaşlar lütfen işaret etsinler... Dikkate alınmasını kabul buyurmayanlar... Bu, ikinci teklif kabul buyurulmamıştır. Birinci teklif dikkate alınmak üzere Komisyona tevdi edilecektir.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KÂTİBİ KÂZİM ÖZTÜRK — Sayın Başkanım bir hususu açıklamak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KÂTİBİ KÂZİM ÖZTÜRK — Komisyonun kapsadığı böylesine; redaksiyonu kapsayan hususların artık dikkate alınma keyfiyeti yoktur. Maddeyi ikinci şekliyle oylama kanımca mümkündür.

BAŞKAN — Elbette bu Komisyona nasıl olsa gidecek, sadece...

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KÂTİBİ KÂZİM ÖZTÜRK — Hayır efendim gelmeyecek, kesin surette madde kabul edildi.

BAŞKAN — Evet; ama redaksiyon bakımından usul ananemiz tadil teklifleri kabul edildiği takdirde Komisyona gider ananemiz. Ama, bunda ayrı bir mülahazanız varsa onu da reye arz ederim. Yani, ben-denizin bildiği kadarıyla gelenek budur, Komisyon redaksiyon vesair... Belki de toplanır; bir mukabil mütalaa alır Genel Kurul. Böyle vakalar da olmuştur. Onun için müsaade buyursanız bu hususta gelenegi bozmayalım. Benim anladığım budur.

MUZAFFER ENDER — Aynı maddeyle ilgili konuşmak istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz efendim.

MUZAFFER ENDER — Danışma Meclisi Başkanına görev yükleyen başka bir İçtüzük var mı?..

BAŞKAN — Anlayamadım efendim?

MUZAFFER ENDER — Danışma Meclisi Başkanına görev yükleyen başka bir İçtüzük var mıdır?..

BAŞKAN — Başka bir İçtüzük olduğunu zannetmiyorum. İşte, İçtüzük hazırlanıyor ve bu elbette...

MUZAFFER ENDER — 8 nci bent şöyle buyurmuştur efendim : «Kendisine, Anayasa, Kanunlar ve İçtüzükler gereğince verilen görevleri yerine getirmek» diyor.

BAŞKAN — Yani, kastedilen şey, şu kabul buyurmak üzere olduğunuz...

MUZAFFER ENDER — İçtüzük müdür efendim acaba?

BAŞKAN — Başka bir şey; hata benim gelmiyor. Bununla beraber Komisyonun bir mütalaaı varsa lütfen; sırf tavih sadedinde.

MUZAFFER ENDER — Herhalde yalnız bu İçtüzükle verilen görevlerse İçtüzük...

BAŞKAN — Başka bir mevzuat bulunduğunu sanmıyorum.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Kurucu Meclis, yüksek malumları olduğu üzere iki kanat halinde çalışıyor. Bir de Mill Güvenlik Konseyi var ve onun kendi çalışmalarına ait bir de yaptığı bir İktüzük var. Bu İktüzükte Danışma Meclisi Başkanı ile ilgili şu anda bir hüküm yok.

BAŞKAN — Tabii.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Fakat bu İktüzüğün yapılış tarihi Danışma Meclisinin teşekkülünden, çalışmaya başlamasından evvel yapılmıştır. Onun için, kuvvetle muhtemeldir ki, Konsey bu İktüzükte değişiklik yaparak zatı devletlerine herhangi bir vazife verebilir. Bu itibarla, ileride doğacak bir boşluğu doldurmak üzere ki, bu madde böyle konmuştur.

BAŞKAN — Teşekkür ediyorum. Zannediyorum ki, bir vuzuh hâsıl olmuştur. Niçin cem sigası kullandığı vuzuhu hâsıl olmuştur.

Bir takrir daha gelmiştir, onu da arz ediyorum efendim.

Danışma Meclisi Başkanlığına

Madde 15'deki «Başkanın Görevleri» arasında aşağıdaki metnin 9 ncü bent olarak alınması için gereğini arz ederiz.

Madde 15 : 9. — Danışma Meclisi üyelerinin çalışmalarının verimli olması yönünde her türlü önlem alır. Bunun için gerekli olacak idari kadroların Meclis üyelerine ve komisyonlarına en yararlı olacak biçimde teşkilatlandırılmasını, görevlendirilmesini ve çalıştırılmasını sağlar.

Ahmet Samsunlu Eşref Akıncı

Ethem Ayan İhsan Göksel

Muzaffer Sağışman Şener Akyol

Adnan Ersöz Hilmi Sabuncu

İbrahim Barangil Atalay Peköz

Ender Ciner

BAŞKAN — Efendim Komisyon olarak mütalaa-nızı rica ediyorum.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Katılmıyoruz efendim.

Fikir olarak, hüküm olarak, esas olarak elbette zaten bunlar İktüzükte zikredilmese bile Sayın Başkanlığın tabii görevleridir. Başkanlık Divanı ile karar vermek. Ama bugüne kadar herhangi bir İktüzükte böyle bir maddeye rastlamadık. Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

AHMET SAMSUNLU — Teklif sahibi olarak gerekçelerini izah etmek istiyorum.

BAŞKAN — Lütfen; kısa olmasını rica ederim.

AYHAN FIRAT — Sayın Başkanım...

BAŞKAN — Arkadaştan sonra efendim.

AYHAN FIRAT — Yerimden izah etmek istiyorum efendim.

BAŞKAN — Arkadaş bitirsin, daha evvel söz verdim efendim.

AYHAN FIRAT — Madde oylandı Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Hayır, oylanmadı bu madde efendim, henüz oylanmadı. Bu maddeyi bilahara oylayacağım efendim.

AHMET SAMSUNLU — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin sayın üyeleri;

Ben bu teklifi getirirken, özellikle Ankara'da yaşamayan, Ankara'dan uzak bir kentten gelen bir temsilci olarak getirdim; arkadaşlarım da imzalarıyla destek oldular.

Benim şahsen Ankara'da dayanacağım herhangi bir kadro, herhangi bir çalışma ekibim ve kendilerinden yardım isteyeceğim hiçbir kimse yoktur. Benim gibi buraya seçilerek gelmiş arkadaşların buradaki görevleri, yalnız önümüze getirilen çalışmalar hakkında oy vermek değil, gereğinde memleketimiz için, vatanımız için faydalı olarak çalışmaları yapmaktır. Ben şahsen bir aydan beri burada kendimi daha rahat hissedemedim. Belki aramızda bazı arkadaşlar belirli şekilde geçmiş zamanda bu Yüce Mecliste çalıştılar ve çevreyi ve buradaki işlerin nasıl yürütüldüğünü biliyorlar. Ben şahsen bir üniversitenin Dekan Yardımcısı olarak emrimde 150 arkadaşla birlikte çalışıyordum. Burada tek başına çalışmak durumundayım. Ne kadar verimli olur; sizin takdirinize bırakıyorum, bir.

Başkanlığın görevleri hazırlanırken Millet Meclisi İktüzüğü dikkate alınmıştır, Millet Meclisi İktüzüğü dikkate alınarak hazırlanmıştır. Millet Meclisinin partileri vardır, partilerin grupları vardır, partilerin çalışma ekipleri vardır, genel merkezleri vardır, her türlü kuvveti ve desteği getiren ekipleri vardır. Bu on maddeden yalnız iki tanesi dikkate alınmamış, diğerleri aynen yazılmıştır. Eğer Yüce Kurul bugünkü Meclisi geçmişin Meclisiyle mukayese ederek bizim teklifimizi reddederse, bir diyeceğim yoktur. Yalnız, ben şahsen burada verimli çalışabileceğime şu anda inanmıyorum. Çünkü, insanlar birtakım halinde çalışır, ekip halinde çalışır. Ben bir fotokopiyi nereye yapacağım daha bilemiyorum. Belki yanlış olabilir. İzmir'den geldim, Çorum Temsilcisiyim.

Burada dikkate alınmayan iki tane madde vardır : Bir, Millet Meclisi İçtüzüğünde Danışma Kuruluna Başkanlık etmek, bir de Millet Meclisini ve çalışmalarını tanıtıcı tedbirler almak ve yayın yapmak. Demek ki, bizim Başkanlık Divanımız aynı geçmişteki Meclisin görevlerini yürütecek. Peki, biz kimden destek alacağız?.. Ben Sayın Sözcünün gördüğü kadar konuyu tabii olarak göremiyorum ve uzun vadede verimli olabileceğime de inanmıyorum. Benim çalışabilmem için kendilerinden her defa Başkana gidip, Başkan bulamazsan Başkan Yardımcılarına gidip destek isteyeceğim bir grup değil, bir fotokopi yapacak, bir sayfayı daktilo ettirecek bir yeri bulmak durumundayım. Bazı şeyler, eski Meclislerde hep bunu duyuyoruz, teamüldür, tabii olarak kabul edilir. Ben eski Meclislerde çalışmadım arkadaşlar. Buraya çalışmak, enerjimi tüketmek üzere geldim. Bu enerjiyi de tüketmek için desteğe, kuvvete, organizasyona ihtiyacım var. Bu yönde bir madde konulmadığı takdirde ben hangi maddeye dayanarak Başkana gidebileceğimi veya Kâtip arkadaşlara veya İdareci arkadaşlara gidebileceğimi bilemiyorum; konuyu takdirinize bırakıyorum, hatta benim göremediğim noktalar varsa genişletmeniz için de sizlerin katkılarınızı rica ediyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim, bu noktada son olarak Komisyonun bir tavzih getirmesini rica ederim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sadece bir küçük açıklama yapacağım. Bu maddeyi Millet Meclisi İçtüzüğünden almışlar gibi bir beyanda bulundu arkadaşımız. Dayanağımız o olmamıştır sadece. Geçici kararın 10 ncu maddesine de dayandık; arz ederim ve ilk görüşümüzde de bir değişiklik yoktur.

BAŞKAN — Yani taktirin kaale alınmasına meyyal değilsiniz?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Takdir Yüksek Heyetindir.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, maddi bir hataya düşülmemesi için bir açıklama yapmak istiyorum müsaade ederseniz?

BAŞKAN — Lütfen buraya teşrif edin efendim.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, değerli tiyeter;

15 nci maddede Başkanın görevlerini belirtir ve düzenlerken 16 ncı maddede Başkana ait olan bir görev Başkanvekillerinin görevleri arasına alınmıştır, bu bir maddi hatadır, Sayın Komisyonun önerge vermek imkânı olmadığı için düzeltilmesini rica ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — 16 ncı maddede hangi fıkrayı teklif buyurursunuz?..

MEHMET AYDAR — Tekrar edeyim efendim. 16 ncı maddenin ikinci fıkrası; maddi bir hata olarak gözükmektedir, Başkanın görevidir. 15 nci maddeye eklenmesi gereken 16 ncı maddenin son fıkrası. («15 ncı madde görtüşlüyor» sesleri.)

Arz ederim.

BAŞKAN — Efendim mütalaanızı lütfedin.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim evvela evvelce alınmış olan prensip kararlarına aykırı hareketlere müsamahanız devam ediyor.

Saniyorum on imzalı önerge yok; ama bu teklifte Komisyonun mütalaasını ahyorsunuz.

BAŞKAN — Yalnız efendim bunları bir usul şeyi olarak.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Katılmıyorsunuz, evet oldu.

A. AVNİ ŞAHİN — Ne buyurduklarını lütfen tekrarlar mısınız?..

BAŞKAN — Hangisini efendim?..

A. AVNİ ŞAHİN — İsmail Beyin ne buyurduklarını lütfen tekrarlar mısınız; duymadık?..

BAŞKAN — Efendim katılmadıklarımı bildirdiler. Komisyon olarak bu tadili benimsemiyorlar efendim.

Şimdi efendim evvela vuzuh hâsıl etmek için ve usul gereğince önerge okunmuş olan tadil teklifinin; yani yeni önergenin kaale alınıp, alınmamasını yüksek reyinize arz edeceğim. Dikkate alınmasını kabul buyuranlar?... Aksi mütalalarda olan arkadaşlar lütfen işaret buyursunlar ... Efendim önergenin dikkate alınması büyük çoğunluk ile kabul edilmiştir. Komisyona bu şekilde iletilecektir.

Efendim, mesainiz bugün inşallah meşktir oldu, aldığımız bir karar gereğince mesaimizin saat 19.00'a kadar devamını tensip buyurmuşsunuz. Aksine bir tek-

lif ve mütalaa yoksa bugün için Birleşimi kapamak temayülündeyim, eğer arkadaşlarımın devam mütalaası varsa onu da tabii yüksek reyinize arz edeceğim. Efendim aksine bir mütalaa olmadığına göre al-

dığınız prensip kararına göre Birleşimi burada kapatıyorum, yarın saat 10.00'da toplanmak üzere.

Teşekkür ederim.

Kapanma Saati : 19.12

